

№ 21 (475) 9 чэрвяна 2006

www.nn.by

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я

Б Е Л А Р У С К А Я

Г А З Э Т А

ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выданьня газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

9 771819161008

Ідэі на лета

Паездкі, паходы, палёты. Старонкі 19—39.

Мсьціслаў

Падарожжа на край.
Старонка 18.

Горадня

Найлепшае ў Беларусі.
Старонка 28.

Хараство

шатляндzkіх лохаў.
Старонка 30.

Карпаты

Праз Гавэрлу пешкі.
Старонка 38.

Экстрым

Праз пушчу з компасам.
Старонка 32.

Замкі

Будуем сваімі рукамі.
Старонка 27.

Тры фэсты

ля трох замкаў. Старонка 35.

Ляўкі

На купалаўскім беразе
вялікай ракі.
Старонка 35.

Глыбокае

Кінафэст над азёрамі.
Старонка 34.

Раскопкі

над Бярэзінай.
Старонка 35.

У Беларусі

як за мяжой. Старонка 36.

Сакрэты шашлыка

Дзелянца Лявон Вольскі,
Уладзімер Цэсьлер...
Старонка 37.

камэнтары

- Віталь Тарас. Свабода не бывае другаснай 4
 Валер Булгакаў: «Беларусь будзе незалежнай...» 6
 Аляксандар Класкоўскі. Зынішчальнік Пуціна бярэ курс на Беларусь? 24

люстра дзён

- У фарватэры расейскай палітыкі 9
 Горацкая ініцыятыва 9
 Супраць Сяргея Ляшкевіча съведчыў былы баец Паўлічэнкі? 9
 Аварыя з удзелам машыны з картэжу прэзыдэнта 10
 Парнуха ў «Контурах!» 10
 Мілінкевіч сустракаецца з актывам 10
 Камунія ў Парэччы 10

культура

- Час Кузьміна 13
 Нос Паўла Сапегі 23

воля і пятля

- Максім, «максімка» і Вікторыя 14
 Хроніка за 30 траўня — 5 чэрвеня 14

літаратура

- Зыміцер Панкавец. Мянты 40
 Андрэй Хадановіч. Гарачая пяцёрка бэрлінскіх навінаў 41

левым вока

- Лёлік Ушкін. Экстрым-майданчык 25

калі 6...

- Малюнкі Лёліка Ушкіна 47

Як рэдактар “Нашай Нівы” рэпрэзэнтаваў Беларусь на Сусьеветным газэтным кангрэсе

59-ты Сусьеветны газэтны кангрэс і 13-ты Сусьеветны форум рэдактараў сёлета прыйшлі ў Маскве. Форум сабраў 1700 выдаўцоў і рэдактараў з больш чым ста дзяржаваў. Сярод іх была групка беларускіх газэтчыкаў. Ад нашай краіны давялося выступаць мне. Арганізаторы прасілі парадаць сытуацыю са свабодай слова ў Беларусі й Рәсей. Уразіў выступ прамоўцы перада мною. Ім быў Мікалай Сванідзэ, вэтэрн расейскага тэлебачання і важная асоба ў «Грамадзкай палаце» пры прэзыдэнту Рәсей. «Не расейская ўлада вінаватая ў проблемах з свабодай слова, а грамадзтва. Публіка стамліся ад альтэрнатыўнай інфармацыі, — заяўіў ён. — «Грамадзкая палаца» хоча дапамагаць рэгіянальным выданням стаць свабоднымі. Але цяжка знайсці тых, хто хоча быць свабоднымі. Быць залежнымі прасьцей». Больш за тое, няможна «патрабаваць ад расейцаў звычкі заходняга чалавека да дэмакратычных каптоўнасціяў». Сванідзэ адразу запярэчыл расейскія рэгіяналы, тыя самыя, якія нібыта ня хоцьць свабоды, сталі рассказваць, як яны судзяцца, як дабіваюцца і як іхныя чыгачы прагнуць альтэрнатыўных думак.

Я ў сваім выступе гаварыў пра беларускую незалежную прэсу, як яна выконвае свой прафесійны абязядач, нягледзячы ні на што. Казаў, што расейскія СМИ зусім не аб'ектыўна асьвятляюць падзеі ў краінах былога СССР. Што для грамадзянскай супольнасці Беларусі было вялікім шокам тое, як расейская прэса падавала сакавіцкія падзеі. Што свабода ня можа быць «кропкавай»: ня можа быць свабоды ў асьвятленыні адных падзеяў і несвабоды — у асьвятленыні другіх. Калі такое даглосаецца, то зона несвабоды будзе распаўзацца і шырыцца, як мы гэта бачылі на прыкладзе беларускіх дзяржаўных СМИ, казаў я сваім расейскім колегам.

Пасыль я даведаўся, што сэліс выступаўцай ад Рәсей ўзгадняўся з Адміністрацыяй расейскага прэзыдэнта. Гаварылі нават, што прэзыдэнту Сусьеветнай асацыяцыі газетаў Гэйвіну О'Рэйлі таксама давялося карэктаваць свой вітальны выступ у адпаведнасці з пажаданнямі расейскага боку, бо ў адваротным выпадку Уладзімер Пуцін не прыйшоў бы на адкрыццё кангрэсу.

У выніку Пуцін зъявіўся ў Вялікі крамлёўскі палац са спазненнем на дзве гадзіны, а Нацыянальны сымфанічны аркестар пад кіраўніцтвам Сыпівакова запаўняў вымушаную паўзу фрагментамі са «Сыпячае красуні».

Гэта добра перадае атмасферу, у якой адбываўся форум. З аднаго боку, расейскі бок стараўся ўсяляк прывабіць інвестараў, пераканаць іх, што ў Рәсей выгадна ўкладаць гроши. З другога боку — за ўсім гэтым цяжка было схаваць тое, што стан свабоды СМИ ў Рәсей далёкі ад ідэальнаага.

Пуцін гаварыў, што камэрцыю трэба аддзяліць ад ідэалаў. Г.з.н. у Рәсей можна рабіць вялікія гроши, але для гэтага варт забыцца на пэўныя прынцыпы. Мала каму сярод удзельнікаў форуму гэта спадабалася.

Дарэчы, найвышэйшая ўзнагарода Сусьеветнай арганізацыі газетаў называецца «Залатое пяро свабоды». Беларуская асацыяцыя журналістаў атрымлівала яе ў 2003 годзе. А сёлета ляўрэатам стаў іранскі журналіст Акбар Ганджы, які адбыў 6 гадоў у турме за крытыку ўладаў.

Наступны, юбілейны, кангрэс, адбудзеца ў Кейптауне. Гэты ж усьцешыў тым, што пакліканыя на яго былі сярод іншых і беларускамоўных газеты. Што нас вызвалілі за наш прафесіяналізм. Што мы занялі «свой пачэсны пасад між народамі».

У беларускім фірмовым цягніку на Маскву ціпера кормяць гарачай вячэрай, цана якой уключана ў кошт квітка. На рэйсах да Варшавы, Кіева ці Берасця такога няма. Усё беларуская ўлада пнецца ўразіць «старых братоў».

А што сама Масква? Яна душная й загазаваная, у цэнтры яе яшчэ меней зеляніны, чым раней, дрэвы на вачах гінуць ад выхлапаў. Масква няробіць уражанняння багацейшыя за Менск, затое яна напэўна менш зручная для жыцця. Але прыемна ўразіла зычлівасць людзей на вуліцах і ва установах. Асабліва кідаецца ў очы адкрытасць і сумленнасць маладога пакалення. Савецкая пахмурасць, круцельства адыходзяць у мінулае. Здалося, што ў Менску ціпера народ больш азлоблены, а калісці ж было наадварот. Дачныя дамкі пад Москвой больш дагледжаныя, чым пад Менскам. Не багацейшыя — акуратнейшыя. Пафарбаваныя, абрароджаныя. Спынялася на тым маё вока, бо дэсаветызацыя Рәсей адводзіць пагрозу ад Беларусі. Калі маё вока не мылялася, ян ў доўгім часе — можа ўжо праз 10 ці 15 гадоў — мы пабачым, як спеп. Пуцін і Сванідзэ не пазнаюць свайго народу.

Андрэй Дынько

люстра дзён

АНАТОЛЬ КЛЯЩУК

У Беларусі як за мяжой — старонка 36. На фота — Лепель.

Свабода не бывае другаснай

Няма на сёньня больш важнай задачы, чым падтрымаць галадоўнікаў. Піша **Віталь Тарас.**

Выказваныні Аляксандра Мілінкевіча падчас нядайней паездкі ў Парыж на сэсію Эўраатлянтычнай асамблей ажыўлі дыскусію, якая здавалася даўно пахаванай.

Паездка супала з заявамі «Газпрому» аб рэзкім падвышэнні цэнаў на газ для Беларусі з наступнага году, а таксама з чуткамі наконт меркаваных плянаў крамлёўскай адміністрацыі далучыць Беларусь да Рәсей. І лідэр беларускай апазыцыі ня мог не рэагаваць на гэтыя заявы і чуткі.

Адказваючы на пытаньні замежных журналістаў, Мілінкевіч, у прыватнасці, сказаў:

«Незалежнасць Беларусі пад пагрозай, і можа так стацца, што барацьба за дэмагратыю будзе другаснай у параўнаньні з барацьбой за існаванье сваёй краіны». Словы аб «другаснасці дэмагратыі» стасоўна змаганьня за незалежнасць многім нагадалі ранейшыя выказваныні лідэраў Беларускага народнага фронту. Такую пазыцыю падзяляюць, без усялякага сумніву, і многія ціперашнія лідэры БНФ.

Некаторыя робяць гэта моўчкі. Некаторыя ўслыхаюць, што трэба падтрымаць кіраўніка

дзяржавы ў ягоным імкненіі адстаяць незалежнасць і сувэрэнітэт Беларусі.

Такім чынам, апазыцыю і кіраўніка, якія маюць агульную стратэгічную мэту, падзяляюць, відавочна, усяго толькі «другасныя пытаньні» кшталту адсутнасці дэмагратыі ѹ свабоды.

Падобныя выказваныні, а таксама погляды, якія ляжаць у грунце гэтых выказваньняў, маюць даўжэйшую гісторыю. Прынамсі, зьявіліся яны ня ўчора і ня заўтра зьнікнуць. Магчыма, увогуле ня варта было адгуквацца на гэтыя выказваныні, бо яны закранаюць, насамрэч, пытаныні съвестапогляду. Спрачацца па такіх пытаньнях — толькі марнаваць час.

Але сама жыццё ўмешваеца ў спрэчку і прапануе адказ. Жыццё ў сёньняшній Беларусі не дазваляе сядзець на двух крэслах. З аднаго боку, улады парушаюць законы, права чалавека ні ў што ня ставяць, адбіраюць у нас свабоду і таму, вядома, яны робяць нядобра. Але, зь іншага боку, — хто ж абароніць нашу незалежнасць, як ня родная ўлада на чале з найвышэйшым яе кіраўніком, тым больш у съятле замежнай пагрозы? Таму — давайце гуртавацца вакол кіраўніка дзяржавы, які адзіны ёсьць гарантам незалежнасці ѹ сувэрэнітэту. А калі пагроза зьнікне, тады папросім яго правесыці справядлівия й

сумленныя выбары, папросім свабоды слова, папросім вызваліць палітвязняў, папросім ня зьдзекавацца больш з нас і наших дзяцей, ня зьдзекавацца зь беларускай мовы і культуры.

Дык вось дзеці і не дадуць нам утульна сядзець у сваіх крэслах ды разважаць пра гістарычныя ўмовы высыпівання дэмагратыі ѹ адной асобіні ўзятай краіне.

Галадоўка маладафронтавуцай — юнакоў і дзяўчат — ня можа пакінуць абыякавымі нармальных людзей, якіх бы палітычных поглядаў, якой бы тактыкі і стратэгіі яны ні трymаліся, якую б веру ні вызнавалі. Няма на сёньня больш важнай задачы, чым падтрымаць галадоўнікаў, хаця б маральна. Усё астатнeя ў параўнаньні з гэтым мусіць адысці на другі ці нават трэці плян.

І ніхто, ніводзін чалавек, калі ў яго засталася хоць крапля сумлення, не асьмеліца сказаць пра гэтых юнакоў і дзяўчат, што яны — не патрыёты, што яны — не за Беларусь. Так, яны не за ту Ю Беларусь, што намалявана на перадвыбарных плякатах. Яны — за сапраўды свабодную і незалежную, дэмагратычную Беларусь.

У гэтым шэррагу словаў няма больш важных і менш важных. Свабодная — значыць дэмагратычная.

Несвабодная — значыць залежная. Залежная ад прыхамаці правадыра, ад страху яго чыноўнікаў, ад баязлівасці й прыніжанасці падначаленых, якія не адчуваюць сябе ня тое што грамадзянамі, а проста сумленнымі людзьмі.

Сваімі паводзінамі, сваёй салідарнасцю, баронячы сваіх сяброў, якія застаюцца ў засыценках КДБ, яны бароняць права беларусаў

Угаворваць іх спыніць галадоўку — значыць, лічыць галадоўнікаў неразумнымі дзецьмі, няздольнымі ўсьвядоміць цаны сваіх учынкаў.

15-гадовая Крысціна Самойлава вытрымала тыдзень галадоўкі.

на ўласную годнасьць. Змагающа за нашу і вашу свабоду!

Нядаўна, цягам некалькіх сакавіцкіх дзён, яны прадэмантравалі гэтае права, стоячы на Плошчы, усяму съвету і сваім суайчыннікам.

Цяпер нам, іхным суайчыннікам, трэба давесці, што і ў нас ёсьць годнасьць. Што мы не пакінем сваіх дзяцей сам-насам з рэпрэсійнай дзяржавай, да стварэнья і існаваньня якой, на жаль, мы ўсе маем дачыненне.

Умаўляць іх спыніць галадоўку — значыць лічыць галадоўнікаў неразумнымі дзецьмі, няздольнымі ўсъвядоміць сэнсу і цаны сваіх

учынкаў. Лідэры апазыцыі — той жа Мілінкевіч, Казулін, хоць і не адразу, але зразумелі гэта і выказаліся ў падтрымку галадоўнікаў. Мілінкевіч абяцаў дапамагчы тым, што пра акцыю даведающа за мяжой. Але гэтага недастаткова. Трэба, каб пра галадоўку даведаліся і зразумелі яе сэнс як мага больш людзей у Беларусі. Свабода слова ёсьць зусім ня другасным, але кардынальна важным чыннікам вызваленяня. Дзіва што за свабоду трэба змагацца! Важнасьць гэтага чынніка лепей за апазыцыю разумее ўлада, таму й душыць свабоднае слова. Без змагання за свабоду слова, за свабоду нашых

дзяцей ніколі ня будзе вольнай Беларусі.

Яна так і будзе называща не Беларусь, але — Белоруссия.

Адзін свой шанец апазыцыя ўжо ўпусціла — на Плошчы, патапіўши сэнс таго, што там адбылося, у бясплённых дыскусіях кшталту: ці назваць свабоду рухам, ці кампаніяй. Ня трэба шукаць вызначэнняў і тлумачэнняў свабоды. Ни трэба яе проціпастаўляць незалежнасці, заблытваючы саміх сябе. Чалавеку, пазбайденаму фізычнай свабоды, усё гранічна ясна. Ад палітыкаў зараз патрабующа канкрэтныя дзеянні ў абарону свабоды. Усё астатнє — другаснае.

Валер Булгакаў: Беларусь будзе незалежнай, а Лукашэнка не дакіруе да свайго канца

Рэдактар часопісу «ARCHE»

Валер Булгакаў — пра сёньняшнія задачы нацыянальнага руху. Адказы на пытаньні чытачоў сайту радыё «Свабода».

— Сп. Валер, калі адбудуцца перамены ў Беларусі? Што стане іх перадумоваю?

Валер Булгакаў: Зъмены ў Беларусі могуць адбыцца ў выніку, па-першае, раптоўнага і поўнага каляпсу беларускай эканомікі, па-другое, вонкавай інтэрвенцыі, па-трэцяе, заўчастнай съмерці беларускага лідэра, па-чатцвертае, съядомага волевыяўлення народу, здольнага адстаяць свой палітычны выбар на вуліцах. Першыя тры магчымасці я некампэтэнты разглядаць. Што датычыць чацвёртага варыянту, то ён будзе магчымы адно ў выніку цяжкой і напружанай працы эліты грамадзтва з усім грамадзтвам. Гэтая праца мае на мэце стварэньне і пашырэньне вартасці, якая маглі бы служыць дасягненню анульна-нацыянальнага кансансусу.

Высокая цена свободы

— Паважаны Валер, на тваю думку: што гэта за зъява такая — Лукашэнка і лукашызм. Ці гэта заканамерная зъява, ці не? Тураец Віктар з Францыі:

В.Б.: Я скажаў так: пытаныні, адкуль пайшоў Лукашэнка і чаму ў нашым грамадзтве існуе забарона ператварэння несъядомых беларусаў у беларускамоўных з раззвітай нацыянальнай съядомасцю (апошніх прадуктоў на школа, войска і дзіцячы сад, а ўнікальныя збегі акадэмічнай), — для мяне асноўныя пытаныні беларускай філязофіі. Адказаць на іх немагчыма, калі звібацца на прапагандысцкую рыторыку і публіцыстыкі штампы.

Лукашэнка я быў найгоршым кандыдатам падчас прэзыдэнцкіх выбараў 1994 г. Палітыкі падобнага кшталту (як Лё Пэн у Францыі ці Анджэй Лепэр у Польшчы) робяць грамадзтву сур'ёзную паслугу: яны паказваюць, што з таким гра-

мадзтвам нешта ня так. Трэба аддаць належнае гэтаму чалавеку: яму хапла сілы і рагучасць зрабіць многое з таго, што сядзела ў галовах многіх партыйна-гаспадарчых дзеячаў. Лукашэнка зрабіў тое, што значна больш бяздарна зрабілі б Дубко, Новікаў ці Кебіч. Мяне вельмі цешыць, што ў выніку зробленага Беларусь, паводле ўзоруно дэмакратычных свабод, апынулася на роўні афрыканскіх краін.

Каб скончыць пра Лукашэнку: яго пасыядоўнасць і рагучасць, на мой погляд, бярэ пачатак з таго, што яму давялося зрабіць свой фаўстаўскі выбар: што больш капітоўнае — пільнаваць дух дэмакратычных свабод або «накарміць народ», забясьпечыўшы больш-менш справядлівасць разъмеркованыне дзяржавай наяўных рэсурсаў? Кіраваныне краінай уручную нейкі час сапраўды можа даваць большыя эканамічныя эффект, чым пры дапамозе складанай систэмы стрымак і проціваг. Нямногія, здаецца, усьведамляюць, што вынікам прыняцця Беларусі дэмакратычнай мадэлі заходняга тыпу зноў будзе зацяжны эканамічны крызіс, рэзкае раслаенне грамадзтва і зъмяншэнне яго дабрабыту. Каб гэта вытрымаць і не сканцца назад у аўтарытарызм, грамадзтва павінна правяць съядомную волю.

Камфортней, чым у імпэрый

— Шаноўны сі. Булгакаў, ацэнівачы дасягненны Лукашэнкі, Вы маеце даволі адрознія меркаваныні ў параўнанні з астатнімі незалежнымі аўтарамі. Ці не маглі бы Вы патлумачыць, які пазытыўны ўплыў на сёньняшні дзень зрабіў урад Лукашэнкі на незалежную Беларусь? І хто можа стаць наступным прэзыдэнтам Беларусі? Пётра Давідзюк, Канада:

В.Б.: Лукашэнка сваёй палітыкай зруйнаваў адзін з асноватворных мітаў калінянльнага мыслення пра Беларусь: маўляў, Беларусь такая бедная і ўбогая, што, не ўваходзячы ў склад Рэспублікі, яна ня можа выжыць. Ціпер узровень жыцця ў Беларусі нічым ня горшы, як у Рэспубліцы, а якасць жыцця па шэрагу паказальнікаў нават лепшай.

Пры Лукашэнку існуюць нацыянальныя пашпарты, армія, суды, міліцыя, пасольствы і іншыя інстытуты, якія фармуюць нацыянальную ідэнтыфікацыю. Нарэшце, пры Лукашэнку ў масавай сувядомасці адбыўся крэн у бок незалежнасці. Калі цяпер правесыці свабодныя выбары, сілы, якія выступалі за аб'яднаныне з Расеяй, наўрад ці набралі б многагаласу.

Адным словам, лукашэнкаўскі эпізод беларускай гісторыі паказаў, што жыць у невялікай краіне, географічна разьмешчанай у Эўропе, які менш, а можа нават больш камфортна, чым у вялікай імперыі.

На зъмену Лукашэнку прыйдзе Кебіч

Калі выбары наступнага прэзыдэнта Беларусі адбудуцца ў выніку натуральны эвалюцый цяперашняга рэжыму, а якія нейкіх вонкавых катаклізмаў, на зъмену Лукашэнку прыйдзе новы Кебіч ці Дземяніц, інакш кажучы, чалавек з вышэйших эшалёнаў улады.

Трэба скажаць, што Лукашэнка адмыслова аслабляе намэнклатурную эліту (у ёй не павінна быць ніякіх яму канкурэнтаў). Таму яго намэнклатурны пераемнік наўрад ці будзе моцным палітыкам, здольным гнуць свою лінію нягледзячы на ні што. Калі ў 2001-м пасыля выбараў няўзнак сеў Леанід Калугін, эліце быў дадзены сыгнал, што канкуруваць у публічнай прасторы з дзейным прэзыдэнтам — злачынства. Сёлета такіх зухаў ужо не было. Значыць, сярод цяперашняга кіраўніцтва краіны няма моцных публічных палітыкаў (апрача аднаго, добра ўсім вядомага), і систэма ўлады зможа перамагаць грамадзянскую супольнасць толькі пры дапамозе адміністрацыйнага рэсурсу. А пры больш-менш справядлівай палітычнай канкурэнцыі ён не заўжды працуе.

Зыходзячы з гэтай лёгкім, шанец для дэмакратычнай трансфармацыі Беларусі звязана толькі тады, калі гэты Лукашэнкі пераемнік акажацца дастатковая бяздарным, каб выклікаць глыбокую сацыяльную напружанасць і прайграць пасыля генэральную бітву за ўладу.

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Валер Булгакаў.

Я не баюся закрыцца

— Вітаныне, Валер, ці мог бы ты распавесці пра пляны «ARCHE» на будучыню? Як, у якім накірунку ты бачыши яго магчымасе развязвіцё? Што будзе рабіць, калі будзе прынята распаўсюдка аб забароне друку і распаўсюдку? Ігар (Горадня).

В.Б.: Плян на будучыню — утрымаць цяперашнюю штомесячную рэгулярнасць выхаду, прыцягваць новых аўтарапу ў часопіс і супрацоўнікаў у наш ка-лектыў.

«ARCHE» ў сваім цяперашнім выглядзе цяпер дасягнуў амаль верхавіны сваіх магчымасцяў. Паляпшашь можна найперш якасць тэкстаў і дызайн самога выдання.

Хачу сказаць, што паводле маіх інтуіцыяў, нас наўрад ад ці зачыніць да наступных прэзыдэнцкіх выбараў. А калі зачыніць, гэта будзе дыятназ для сённяшняга эрэжуму, стратэгічную небяспеку для

якога, як выявіцца, уяўляюць выданні з накладам, меншым за 1000 асобнікаў.

Я не баюся закрыцца «ARCHE» — яго пэрсанал знайдзе сябе ў аналітыцы, літаратуры, палітыцы, навуцы і дзе-небудзь яшчэ.

Дзяржаўнасць бяз нацыі

— Вітаю, Валер. Німа лепшага інтэлектуальнага адпачынку, чым самотны вечар, добрая гарбата і часопіс «ARCHE»... Дзякую. Скажыце, ці, на Вашую думку, шмат супольнага паміж нацыяналізмам XIX ст. у Эўропе і нацыяналізмам XXI ст. у Беларусі? Калі нашае нацыянальнае адраджэнне прывядзе да стварэння нацыянальнай дзяржаўнасці? На shledanou, Наста.

В.Б.: Парадокс нашай сітуацыі ў тым, што беларусы атрымалі дзяржаўнасць, але якія здолелі пабудаваць нацыі. Эўрапейская нацыяналізмы, пра якія вы піша-

це, стартавалі на рубяжы XVIII і XIX ст., беларускі — амаль на сто гадоў пазней. Пытаныне, ці здолеюць беларусы пабудаваць свою нацыю, застаецца адкрытым. Адказ на яго залежыць у тым ліку ад нашай энэргіі і ахвярнасці.

Культурны апартэйд

— Прывітаныне, Валер! Ці справядлівым будзе цверджаныне, што сучасная Рэспубліка Беларусь ёсьць у большай ступені ўласбленнем праекту Лука Саланевіча, а не братоў Луцкевічаў? І другое: чаму рэанімацыя «заходнерусізму», якая адбываецца сёньня, амаль не суправаджаецца вяртаннем «героў» гэнае плыні ў сучасны ідеалігічны канцэкт? Дзякую. Сяргей Балахонаў.

Б.Б.: Іван Саланевіч на марыў пра незалежную Беларусь і на меў такога праекту. Ён марыў пра тое, каб яна хутчэй задушылася ў братніх абдоймах Рәсей.

Браты Луцкевічы знайшли ў сабе мужнасць заяўіць перад асноўнымі акторамі міжнароднай палітыкі, што Беларусь хоча быць незалежнай краінай. Сучасная Рэспубліка Беларусь паявілася на палітычных мапах сьвету не ў апошнюю чаргу дзякуючы гэтаму высілку волі.

Што да другога пытання, то сучасны рэжым аднавіў не «заходнерусізм», а грувасткую сістэму культурнага апартэйду і моўнай дыскрымінацыі, якая складалася ў краіне пачынаючы з 30-х г. ХХ в. «Заходнерусізм» узынік тады, калі беларускага нацыяналізму яшчэ не існавала, і ўвогуле адмаўляў беларускай мове ў праве на існаванье. Цяперашні рэжым гэтага на робіць. Ён раздзяляе беларускі сьвет на «чорную», архаічную культурную прастору сельскай мясцовасці, дзе правадное радыё, мясцовая прэса і нават дзе-нідзе школы працуяць на беларускай мове, і «белую», цывілізаваную культурную прастору гораду, дзе ўсё мае быць па-расейску. Чытайце Цвікевіча.

Сустрэча з Лукашэнкам ненамагчымая

— Валер, на Вашу думку, наколькі прывід «канцлюсу» наганяе нацыяналістычныя настроі ў беларускім грамадстве? Асабліва цікавы ў гэтым пляне настроі кіручай эліты. Ну, а калі такія настроі заўважаюцца, дык якія магчымасці «сустрэчы» нацыяналістаў — культурных адраджэнцаў і нацыяналістаў-дзяржаўнікаў (нагадаю, што да гэтых апошніх Вы залічваеце і Лукашэнку)? Як Вы бачыце

Валер Булгакаў: Беларусь будзе незалежнай, а Лукашэнка не дакіруе да свайго канца

Працяг са старонкі 7.

будучыню і пэрспэктывы дэмакратычнай кааліцы? Магчымую ролю ў гэтым Казуліна? Апошнім часам Вам прыходзілася выступаць з крытыкай расейскамоўных лібэралаў у абароне «нацыянальнага праекту». Але Вам даводзілася выступаць таксама з крытыкай некаторых вэрсіяў беларускага нацыяналізму. А калі б у гісторычным парламэнце Вам прыйшлося б выбіраць паміж расейскамоўнымі лібэраламі і, скажам, пазынкоўскім БНФам, каму б Вы аддаў праправагу? Дзякую! Пятро Рудкоўскі.

В.Б.: Мая ацэнка Лукашэнкі як нацыяналіста была памылковай. Насамрэч, трывалае непрыніццё нацыянальных вартасцяў, асабліва изўратычнае выцясненне ім беларускай мовы за межы публічнай прасторы, паказвае, што яго палітычнае пазыцыя больш архаічная і кансерватыўная. Найбліжэйшы аналіг сучаснай Беларусі ў эўрапейскай палітычнай прасторы — гэта абсалютысцкія манархі, якія перажылі крах на кантынэнце ціагам XVIII, XIX і XX ст.

Апрача ўшыву каляніяльной спадчыны, нацыя (нацыянальныя вартасці, перш за ўсё мова) не прымаеца Лукашэнкам тады, што яна выступае дзейнасцай альтэрнатывай для ідэнтыфікацыі грамадзян, альтэрнатывным полосам грамадзкай ліяльнасці. Падобна абсалютысцкім манархам, Лукашэнка патрабуе ад народу пакланення і ідэнтыфікацыі з дзяржавай, г.зн. з матэрыяльным выражэннем свайго праўлення (і тым самым з самім сабой) коштам аслаблення або прафанацыі ўсіх альтэрнатывных цэнтру ідэнтыфікацыі. Інакш кажучы, у Беларусі, паводле лёгкіх ўлады, народ існуе для таго, каб узмацняць уладу, якая блякуе любыя значныя магчымасці нацыятаў. У эўрапейскіх грамадзтвах, наадварот, дзяржава — усяго толькі інструмент нацыянальнага разьвіцця. У Эўропе ціпер бадай ужо ніяма народаў. якія, як у Беларусі, фармуяцца мэханічным аўяднаннем насельніцтва зверху: там існуюць нацыі, чальцы якіх валодаюць устойлівымі кансансусамі што да нацыянальных вартасцяў.

Таму сустрэча нацыяналісту з Лукашэнкам немагчymа. Гэты чалавек заслужыў, каб з ім гаварылі ягонай мовай і дзейнічалі ў дачыненіні да яго ягонымі ж мэтадамі.

Крытычнай ўмова посьпеху дэмакра-

тычнай кааліцыі ў Беларусі — апора на рэсурсы беларускага бізнесу і адміністраціі, заснаванай на аб'язаннях павышэння дабрабыту. Як на мяне, 19 сакавіка на плошчы было б мала народу, калі б кандыдатам замест Мілінкевіча быў бесхрыбетны лібэральны папуліст. Пра пэрспэктывы Казуліна можна будзе гаварыць пасля яго вызвалення.

І расейскамоўныя лібэралы, і пазынкоўскі КХП БНФ выклікаюць у мене прыкладна аднолькавую пачуцці. Я буду галасаваць супраць іх.

Датуль дакуль

— Ці збываўся вашия ранейшыя палітычныя прағнозы? Якія? А як Вы бачыце сітуацыю ціпер? Які лёс чакае Лукашэнку, Мілінкевіча, нашу краіну? Дзякую. Алекс.

В.Б.: Прагноз такі:

- Беларусь будзе незалежнай;
- Лукашэнка на здоле кіраваць краінай да свайго канца;
- Мілінкевіча яшчэ больш палюбяць у эўрапейскіх сталіцах.

— Добры дзень, шаноўны сп. Булгакаў! Якія пляны мае рэдакцыя «ARCHE» адносна далейшага фармату выдання, яго асноўнай тэматыкі? Ці не асьцерагаецца Вы заўপінія палітызаціі выдання?

В.Б.: Палітызованасць «ARCHE» — рэактыўная. Пакуль дзяржава будзе палітызоўваць пытанні нацыянальной мовы, напрыклад, забараняць вышэйшую адукцыю, дакладнейшая навукі або FM-вяшчанье на ёй, датуль гэтая тэма

Умова посьпеху дэмакратычнай кааліцыі ў Беларусі — апора на рэсурсы беларускага бізнесу.

...
ня сыдзе з нашых старонак. Пакуль у краіне ня будзе нармальнай палітычнай канкурэнцыі, будзе распальвацца антызахоўня ўсіх альтэрнатывных гістэрыя і выводзіцца з-па-за ўсякай крытыкі асоба прэзыдэнта, мы будзем лічыць сваім абавязкамі пра гэта пісаць. Пакуль з экранаў тэлебачання на нас ліющца рэкі хлусы, нельга сядзець склаўшы руки.

Стан прастваці і выпадзення з часу, у якім беларуская культура знаходзілася

шмат дзясяткаў гадоў, нічога добрага для нацыі ня даў.

Нічога фатальнага

— Ці ў побытавым жыцці Вы карыстаецца беларускай мовай? Што думаеце ўвогуле пра нашу моўную сітуацыю? Алекс.

В.Б.: Так, дома я гавару па-беларуску.

Нічога фатальнага ў нашай моўнай сітуацыі няма. На момант аўяднання Італіі ў 1860-я гады на правільнай італьянскай мове гаварыла 2% насельніцтва. У нас сітуацыя куды лепшыя.

Трохі пра літаратуру

— Вітаю, Валер! Ходзіць шмат чутак нібыта пра пейкі канфлікт паміж «ARCHE» і «Дзеясловам». Як на сямай справе? Алекс.

В.Б.: Ніяма канфлікту паміж часопісамі, ёсьць пошук ідэнтычнасці кожнага з іх. Прычынай для гэтых пагалосак паслужылі зредзь часу друкаваныя ў «ARCHE» крытычныя водгукі на выпускі «Дзеяслов» або творы аўтараў, якія стаяць за гэтым часопісам. Нашы пісьменнікі — людзі надзвычай амбітныя і часам страшна балочна перажываюць крытыку ў свой бок.

Але ня варта блыгати крытыку з абвяпчэннем вайны!

Ёсьць пытаныне, навошта «ARCHE» нешта такое наагул друкуе, калі мы, маўляю, робім адну справу, калі ў гэтых складаны для нацыі час трэба згуртавацца супраць супольнага ворага і г.д. Усё гэта лухта! Пакуль мы не дасягнем высокай экалагіі нашага творчага асяродзьдзя, ніякія сапраўдныя змены ў краіне ня будуць магчымыя.

Проблема тут глыбокая. Частка нашых пісьменнікаў дагэтуль жыве ў «ружовым тумане». Яна прывыкла да такога стану рэчаў, калі «свая» крытыка бывае толькі апалигетычнай.

Мы хочам паказаць, што часы зьмяніліся. Нельга пісаць, як раней, — інакш ніколі не разбуриць міт пра беларускую літаратуру, якая, як мне некалі сказаў галоўны рэдактар *Litaratury na swiecie* Пётар Сомэр, выклікае кепскія асацыяцыі. Мы знаходзімся ў такім адмежку культурнага часу, калі ад падмены літаратуры графаманіяй губляеца сацыяльная дынаміка і людзі перастаюць верыць у перамены.

Поўны тэкст адказаў чытаць на саіце www.svaboda.org

PHOTO: VYMEDEL.NET

У фарватэры расейскай палітыкі

З 17 чэрвеня пачынаюцца беларуска-расейскія вучэнны.

Для многіх мужчынаў летні адпачынак распачнеца з вайсковых ботаў, формы і рыштунку. З 17 чэрвеня на Даманаўскім палігоне і каля Дзераўной пачынаюцца беларуска-расейскія вучэнны «Шчыт Саюзу — 2006».

Прызыў рэзэрвістаў распачнеца ўжо 12 чэрвеня, і найбольшы цяжар прыпадзе на Бярозаўскі раён, хаця асобых небаракаў з адмысловымі прафесіямі пабяруць і зь іншых раёнаў.

Таму многім гэтым летам давядзецца адпачываць не на лецішчы ці ў вёсцы, а капаць акопы, поўзаць ды аднаўляць забытае майстэрства

шыхтавання і маршыравання. Вучэнны працягнуцца да 25 чэрвеня.

Усяго ў вучэннях чакаеца ўдзел шасціці беларускіх верталётаў і 23 самалётаў, з Ракеі прылятуць 6 верталётаў і 13 самалётаў.

Дасюль не вядома, ці прыедуць на вучэнны кіраунікі дзяржаваў — Пуцін і Лукашэнка. На баранавіцкім аэрадроме пасыпешна наводзяць парадак — фарбуюць, ламаюць, будуюць.

Ужо сам факт запрашэння Пуціна на вучэнны можна расцэніваць як посьпех эканамічнага шантажу Масквы. Узамен за эканамічную падтрымку Беларусь дэмантруе гатоўнасць і надалей ісціць у фарватэры расейскай палітыкі.

**Руслан Равяка,
Баранавічы**

Горацкая ініцыятыва: усе адзіны будуць

У Горках адбылося аб'яднаныне актыўістаў, якія рэпрэзентуюць усе незалежныя сілы рэгіёну — ад ПКБ (Уладзімер Гарбачаў) да КХП БНФ (Віктар Каралькоў). Партыя БНФ (В. Вячорка) рэпрэзэнтаваная ў кааліцыі выкладчыкам Сельскагасакадэміі Алесем Каданчыкам (чыно брашуру па гісторыі Беларусі нядаўна забараціла кіраўніцтва гэтай ВНУ), мясцовы бізнес — прадпрымальнікам Эдуардам Брокарам.

Аляксандар Мілінкевіч лічыць гэта вынікам шматмесячнай працы аб'яднаных дэмакратычных сілаў: «Падзяляючы нам няма чаго. Не даказваньне, чыя ідэалёгія слушная — левая ці правая, — сёняня асноўнае. Няма сэнсу сварыцца, якога колеру будзе цягнік, што прывяže нас да мэты».

AIII

Супраць Сяргея Ляшкевіча съведчыў былы баец Паўлічэнкі?

Суд над Сяргеем Ляшкевічам пакінуў шмат пытанняў. Чаму ў ініцыятыўную группу ўзялі староніх людзей з сумненай рэпутацыяй? Хто быў той утосены съведка «Навагран», праз якога хлопец загрымеў па крымінальным артыкуле?

Нагадаем, што адзін са съведкаў, нехта Навагран, на суд не зявіўся, матывуючы гэта страхам фізычнай расправы. Анкетная звесткі Наваграна, у тым ліку прозывішча, былі змененія ў мэтах ягонай бяспекі. Яго съведчаньні, зробленыя падчас съедыненія матэрыяльнымі бокамі працы, але быў расчараўаны і сышоў у ініцыятыўную группу іншага кандыдата на презыдэнты.

У часе таго збору подпісаў ён увайшоў у прыяцельскія адносіны з Сяргеем Ляшкевічам. Быў знаёмы і з іншымі дэмакратычнымі актыўістамі. Паводле словаў сяброў ініцыятыўнай группы Мілінкевіча, з 2001 году гэтыя чалавек палітычнай актыўнасці не праяўляў, з

зъмененым прозывішчам. Амаль на 100% яны пэўныя ў канкрэтным чалавеку, якому, паводле словаў Васіля Бязьмена, сябра ініцыятыўнай группы Мілінкевіча, на страшна, а папросту сорамна за свой учынок. Падчас выбарчай кампаніі 2001 г. ён спрабаваў трапіць у склад ініцыятыўнай группы Сямёна Домаша. Як кажуць тагачасныя актыўісты домашаўскага штабу, вельмі цікавіўся матэрыяльнымі бокамі працы, але быў расчараўаны і сышоў у ініцыятыўную группу іншага кандыдата на презыдэнты.

У часе таго збору подпісаў ён увайшоў у прыяцельскія адносіны з Сяргеем Ляшкевічам. Быў знаёмы і з іншымі дэмакратычнымі актыўістамі. Паводле словаў сяброў ініцыятыўнай группы Мілінкевіча, з 2001 году гэтыя чалавек палітычнай актыўнасці не праяўляў, з

прадстаўнікамі дэмакратычнага асяродку спыніў усялякія контакты, і на яго амаль забыліся. Звяртае на сябе ўвагу і той факт, што гэты чалавек неяк дзяліўся ўражаннямі ад вайсковай службы пад камандаваннем Паўлічэнкі.

Суд над С.Ляшкевічам на тле агульнага размаху рэпрэсіяў ня дзівіць, хоць артыкул, паводле якога яго судзілі, пакуль для Беларусі экзатычны.

Уражвае і іншае: зь якой лёгкасцю ў ініцыятыўную группу бралі староніх людзей з сумненай рэпутацыяй. Сябры Шчучынскай суполкі БНФ кажуць на гэта наступнае: «Мы — адкрытая структура, ня секта і не падпольшчыкі. Таму прымаем дапамогу ад усіх ахвотнікаў. А часу, каб правяраць анкетныя звесткі кожнага, хто пранануе дапамогу, проста няма».

Сямён Печанко

Аварыя з удзелам машыны з картэжу презыдэнта

Аднак ДАІ не дае пра яе інфармацыі.

У аўторак 6 чэрвеня каля 11-й гадзіны раніцы на скрыжаваньні вуліцаў Першамайскай і Чырвонаармейскай адбылася аўтамабільная аварыя з удзелам машыны з картэжу А.Лукашэнкі. У канцы вуліцы Чырвонаармейскай знаходзіцца гараж презыдэн-

туры, таму гэтым маршрутам машыны картэжу праяжджаюць штодзённа. Прычым, як кажуць мясцовыя жыхары, звычайна на даволі высокай хуткасці.

Чорны мікрааўтобус з танаваным шклом з картэжу сутыкнуўся з легкавіком «пэжо». У выніку аварыі ў легкавіка быў моцна пашкоджаны перад, у мікрааўтобуса — бок.

Каб аказаць дапамогу пачырапеламу,

на месца аварыі прыехала «хуткая». Разыбітае «пэжо» амаль да вечара прастаяла непадалёк ад месца аварыі.

На жаль, нам не ўдалося высьветліць, кіроўца якой з машынаў пачырапеў і хто быў вінаваты ў здарэньні. Ва Ўпраўленыні ДАІ ГУУС Менгарвыханкаму карэспандэнту «НН» было заяўлена: «Здарэньня ў гэтым месцы не зафіксавана».

Сямён Печанко

Мілінкевіч сустракаецца з актывам

Сёняня ў Берасьці прыйшла сустрэча А.Мілінкевіча з дэмакратычным актывам вобласці, у якой узялі ўдзел каля 60 чалавек.

Гэта адна з шэрагу заплянаваных рэгіянальных сустрэчаў, мэтай якіх ёсьць падвядзенне вынікаў презыдэнцкай кампаніі, а таксама абмеркаванне стратэгіі пасълявыбарчай дзейнасці. Разам з А.Мілінкевічам Берасьце наведалі жонка лідэра дэмсілаў, кіраўнічка Камітэту ў абарону рэпрэсаваных «Салідарнасць» Іна Кулей і старшыня Партыі БНФ Вінцук Вячорка.

А.Мілінкевіч, распавеўшы прысутным пра цяперашнюю дзейнасць цэнтральнага штабу, заявіў аб зьяўленні ў чэрвені пляну будучых дзеяній, у якім, сярод астатніх, — збор подпісаў за адмену кантрактнай систэмы, папулярызацыя і пашырэнне кампаніі «За свабоду» і руху «Салідарнасць».

«Сёняня ў краіне іншы настрой, бо краіна зьмянілася. [...] Мы адчулы, што можна адстаяць свой гонар. Таму

сёняня супэрважна захаваць адзінства і не губляць часу», — падкрэсліў Аляксандар Мілінкевіч.

Вінцук Вячорка адказаў на некалькі актуальных пытанняў, што датычаць палітычных плянаў дэмсілаў: пра мясцовыя выбары, ідэю правядзення новага кангрэсу. Было закранута і балюча пытаньне Плошчы: ці можна было зрабіць беларускі Майдан лепш?

Найбольш цікавіла слухачоў пытаньне пра разьвіццё падзеяў у Беларусі ў выніку падышэння Рассей кошту на газ і магчымага эканамічнага кryзіsu. «Сёняня ёсьць у наяўнасці кryзіs улады, прыхаваны эканамічны кryзіs. Чакаць яго паглыблення амаральна. Аднак аб'яднаныя дэмакратычныя сілы могуць прапанаваць праграму дзеяній, пры дапамозе якіх можна пазъбегнуць кryзіsu. А пазъбегнуць яго мож-

на, толькі вызваліўшы Беларусь, адкрыўшы яе съвету праців свободныя, дэмакратычныя выбары», — заявіў В.Вячорка.

Спадарыня Іна Кулей распавяла ўдзельнікам сходу пра дзейнасць Камітэту ў абарону рэпрэсаваных. Яна паабязала, што ніводзін чалавек з тых, хто актыўна змагаецца з рэжымам Лукашэнкі і мае праз гэта асабістыя праблемы — ці то з вучобай, ці то з працай, ці то са здароўем, — ня будзе пакінуты.

Напрыканцы ўдзельнікам сходу прынялі рэзоляцыю, у якой, у прыватнасці, выказвалася гатоўнасць працаўцаў разам, у асноўным захоўваючы структуру і кадравы склад штабоў — выканauчых камітэтаў або яднаных дэмакратычных сілаў. Таксама ўдзельнікам сходу заклікалі ўсе адказныя палітычныя сілы і грамадзкія згуртаванні краіны захоўваць і ўмацоўваць адзінства ў межах аб'яднаных дэмакратычных сілаў і кампаніі «За Свабоду».

Прысутны

Парнуха ў «Контурах»!

Шэдэўрам апошняй «галоўнай аналітычнай перадачы» стаў расповед пра апэрацыю ў аднаўленыні цноты з паказам палавых органаў буйным плянам. Піша Андрэй Павач.

Спакойна седзячы перад экранам свайго тэлевізара і слухаючы пасажы сп. Аверкава ў «Контурах», я і ня думаў, што пад телерэпартажам са сціплай назвай «Анатомія прыгажосці» хаваецца звычайная парнуха.

Пачынаўся рэпартаж з гісторыі нейкай цёткі, у якой адпамповаўлі тлушч з таго месца, на якім сядзяць. Далей — болей: распавядаючы аб вялікіх магчымасцях айчыннай плястычнай хірургіі, рэпартэр пакрысе перайшы да сіліконавых уточак у грудзі, пасыля — да апэрацыяў па выпространні і ўсялякім іншым «дробным рамонце» мужчынскіх дзетародных органаў. Шэдэўрам «рэпартажу» стаў буйнамаштабны паказ апэрацыі ў аднаўленыні цноты (усяго 100 у.а.). Палавыя органы паказваліся вялікім плянам, яўна смакуючы, а перадача «Контуры» ідзе далёка не пасля 12-й, так што беларускія дзецы змаглі ўбачыць шмат новых цікавых рэчаў.

Аказваецца, апэратары АНТ умеюць не толькі прапаноўваць файнія ідэі з шпрыцамі і порначасопісамі ў намётах на плошчы Каліноўскага, а і самі маглі б файна папрацаўваць над здымкамі першага беларускага парнафільму. І гэта «галоўная аналітычная перадача беларускага тэлебачання».

Горадня

Каб штотыдзень атрымліваць газэту, дасылайце адрасы і прыватныя ахвяраваньні

Каб гарантавана чытаць «Нашу Ніву» цяпер, калі «Саюздрукам» і «Белпошце» забаронена распайсоджваць газэту:

1) Просім усіх ахвотных чытаць газэту паведамляць у Рэдакцыю свае адрасы і тэлефоны. Гэта можна зрабіць па телефоне, факсам, праз пошту ці электронную пошту.

Тэлефоны: (017) 284-73-29, (029) 260-78-32 (МТС), (029) 618-54-84

e-mail: dastauka@tut.by

паштовы адрас: а/с 537, 220050 Менск.

2) Просім кожную сям'ю чытачоў пералічваць на рахунак газеты ахвяраваньне з разылку 6 000 рублёў на месец. Гэтага будзе досьць для выхаду і даставкі газеты. **У блінку банкаўскага паведамлення ці паштовага пераказу, калі ласка, дакладна і разборліва пазначайце ваш адрас, у тым ліку паштовы індэкс і код пад'езду.** Тыя, хто перакажа 18 000 рублёў за раз, забясьпечаць выхад газеты на тры месяцы. Хто ж мае магчымасць пераказаць 36 000 рублёў адразу, забясьпечаць публікацыю «НН» адразу на паўгоду.

0402280179

ІЗВЕЩЕНІЕ

Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521

МГД ААТ «Белівестбанк», вул. Калектарная, 11, Мінск, код 764

Счет по-
лучателя

3015 212 000 012

Лишэвый
счет

(Фамилія, імя, отчесці, адрас)

Від платежа

Дата

Сумма

Ахвяраванье

Пеня
Всего

Кассир

Плательщик

Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521

МГД ААТ «Белівестбанк», вул. Калектарная, 11, Мінск, код 764

Счет по-
лучателя

3015 212 000 012

Лишэвый
счет

(Фамилія, імя, отчесці, адрас)

Від платежа

Дата

Сумма

Ахвяраванье

Пеня
Всего**КВІТАНЦІЯ**

Кассир

М.П.

Плательщик

На які рахунак пералічаць грошы?

Ахвяраванье можна перавесыці ў любым аддзяленні банку, на любой пошце, што пры пераказваньні грошай паштовым пераводам пошта сплганяе дадаткова 3%, а пры пераводзе грошай праз «Беларусбанк» прадзінту не бяруць. На банкаўскай квітанцы ў графе «Від плацяжа» трэба пазначыць:

«Ахвяраванье». У графе: «Атрымальнік плацяжа» трэба пісаць: «Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521». У графе «Найменаванье банку» трэба пісаць: «МГД ААТ «Белівестбанк», вул. Калектарная, 11, Мінск, код 764». У графе «Рахунак атрымальніка» 3015 212 000 012. Пры перасылцы грошай па пошце тое саме трэба пісаць у рубрыках «Каму» і «Куды».

Ці трэба паўторна дасылаць адрасы у Рэдакцыю?

Не, аднойчы даслаўшы, больш ня трэба (калі вы рэгулярна атрымліваце газэту). Тады досьць не забывацца рэгулярна пералічаць ахвяраваньні.

Хто дасылаў ахвяраваньні, але не паведаміў адрасу

Прабачце, што газэта прыйшла вам запозынена. Рэч у тым, што вы пераказалі ахвяраванье, але не паведамілі Рэдакцыі адрасу адразу. Квіток ахвяраваньня трапляе да нас праз 5—10, а часам і болей дзён.

«Нож у сэрца», 14 чэрвеня

Швэдзкае інтэлектуальнае кіно зь беларускімі субтрытамі.

Рэспубліканскі палац культуры вэтэранаў (Янкі Купалы, 21). Пачатак а 19-й гадзіне. Уваход вольны.

«Нож у сэрца» — гэта сучасная музычная драма пра кахранье, сяброўства і вялікія мары. Галоўныя герой фільму — дзеўчыня маладых людзей, якія знаходзяцца на шляху ў дарослае жыццё. Яны паходзяць з розных краінаў сьвету і маюць за плячымі розныя гісторыі і жыццёўкі досьвед. Тоё, што іх аўядноўвае, — гэта ўмовы жыцця ў прыгградзе. Пасярод бэтону Бергшану, гарадзкога раёну на ўскрайку Гётэборгу, разыгрываецца драма любоўнага трохкутніка паміж мараканцам Амірам, яго лепшым сябрам Хуанам з Чылі і прыгажуніем

з Курдыстану Сабінай. Амір і Хуан пакліялісі ў вернасці адзін аднаму і песьцяць аднолькавую надзею: дабіцца павагі і значнага палажэння ў тым сьвеце, які ім вядомы. У сьвеце, што нясе на сабе адбітак гвалту і злачыннасці, але адначасова з тым — радасці і братэрства.

Ролі выконваюць звычайнія гарадзкія падлеткі. Падчас здымак фільму акторы-аматары прайшлі інтэнсіўныя курсы акторскага майстэрства, танцаў і сьпеваў.

Музыка мае тут вялікую ролю. Акторы танцаў і сьпіваюць самі пад ізлёды, напісаныя цікавымі швэдзкімі кампазытарамі-песеньнікамі.

«Нож у сэрца» — рэжысэрская праца Агнеты Фагерстрэм-Ульсан, якая таксама

выступае судзітаркай сцэнара разам з Пётрам Біру. Гэта трэцяя і заключная частка іх трывалігі пра Новую Эўропу, праекта, над якім гэтыя творчы дуэт працаў вясом гадоў.

У 2005 годзе на старэйшым і самым прэстыжным у сьвеце тэлевізійным конкурсі *Prix Italia* журы адзінадушна прызначала «Нож у сэрца» лепшым шматсэрыйным фільмам. Карціну назвалі «моцнай прачулай і неверагодна захапляльной».

Квіткі можна атрымаць у Рэспубліканскім палацы культуры вэтэранаў (Янкі Купалы, 21), а таксама ў аддзяленыі пасольства Швэцыі (Музычны завулак, 1/2).

Фільм дэманструецца на мове арыгіналу зь беларускімі субтрытамі.

Шчыры дзякую за шчодрасць

Шукаем чытачоў

Іван Уладзімеравіч П.
зь Менску, паведаміце,
калі ласка, нумар
кватэры.

Вельмі просім
чытачоў, якія
чытаюць «НН»
у Інтэрнэце, а не
на паперы, таксама
дасылаць
прыватныя
ахвяраваныні
з разыліку 6000
на месяц з пазнакай:
«за Інтэрнэт».
Бяз збору грошай
газэце не захаваць
якасці.

Валерый Х. зь Дзяржынскага раёну.

Паўлюк С. з Горак.

С.К. зь Менскага раёну.

Уладзімер Т., Аляксандру К. з Маладэчна.

Леаніду Д., Вользе Г., Любові Ш., Г., Ганыне К. з Віцебску.

Канстанціну П., Барысу Ф., Генадзю Л. з Гомелю.

Але П., Валянціне А., Людміле В., Пятру П. з Горадні.

Н.А., М.Ш. з Клімавічай.

К.К., Г.Б. з Марілёва.

Івану Ю. з Бабруйску.

Іне С. з Барысава.

Сяргею Ч. з Ліды.

Міхailу Т. са Слуцку.

Алене Х. з Наваполацку.

Андрэю Ч. з Рагачова.

Лідзія А., Сяргею Р., В.Г., Вячаславу С. з Баранавічай.

Мікалаю В. з Гружанска га раёну.

Сяргею Ц. зь Лепельскага раёну.

Дар'і Л. з Смургонскага раёну.

Лідзія М. з Калінкавіцкага раёну.

К.Ш. з Браслаўскага раёну.

Пятру Ш. з Палацку.

Ксеніі Р., Веры М., Віктару П., А.Б., Мікалаю С., Э.С., А.Л., Алене Л., А.З., Раману М., Яніне Г., Зінайдзе К., Ларысе Ф., В.Х., І.П., К.Р., Г.К., Міхailу Ж., Івану К., Юр'ю М., Веры С., Але С., Марыі Г., Алесю С., С.Н., Зымітру С., С.К., А.Л., Альбэрту С., Натальлі Ж., Р.К., Лідзія Т., А.Б., Ш., В.Г., Аксане С., Вадзіму Ж., Аўгіньні М., Аляксандру П., Уладзімеру К., С.М., Сяргею А. зь Менску.

Час Кузьміна

Лідэр «Мясцовага часу» Алесь Кузьмін ужо чатыры гады жыве ў Нямеччыне.

Таксама Алесь Кузьмін чатыры гады не даваў інтэрв'ю беларускім журналістам. Куды зынік музыка, які валодае самым незвычайным вакалам у айчынным року, ведалі толькі некалькі яго сяброў. У 2002 годзе Алесь прыняў рагшэнне зьехаць у Нямеччыну, і зьвестак ад яго цягам гэтых год зусім не было. Карэспандэнт «НН» адшкукаў яго ў нямецкім горадзе Вісбадэн, каб павіншаваць з выхадам двух альбомаў «Мясцовага часу» на CD.

На эксперсію ў Палацак

«Безумоўна, прыемная наўіна, хоць гэты час адышоў назадужды», — у голасе Кузьміна праскоквае лёгкі акцэнт. Высьвятляецца, што па-беларуску ў Вісбадене німа з кім пагутарыць. Нават зь сямейнікамі. Жонка Кузьміна падаўшы з Узбекістану, а двое ягоных дзетак нарадзіліся ўжо ў Нямеччыне. Алесь плянует звязаць іх на эксперсію на сваю радзіму — у Палацак, пра які ён ім так шмат апавядзе. «Яны павінны пабачыць Сафію», — з настальгіяй кажа музыка. Беларускай гісторыяй зацікваліся і яго тутэйшыя сябры, асабліва калі дачуліся, што ў Палацку шмат стагодзьдзяў тому знаходзілася філія «Ганзы» — купецкага саюзу, які паспрыяў узбагачэнню Нямеччыны. «Для іх гэта было адкрыццё», — съмяеца Алесь. Ён признаецца, што зь цягам часу ў яго зьявіліся іншыя зацікаўленыні, і музыка адышла на другі плян. Былая рок-зорка займаецца ўстаноўкай кандыцыянераў,

зрэдчас дзеля забавы піша песьні і, паводле ўласнага прызнання, больш глядзіць не наперад, а азіраеца на зад, разважае, што можа пакінуць дзеткам. Сёлета ён справіў сваё саракагодзьдзе і кажа, што цяпер выглядае зусім не як рок-герой: «Мясцовы час» — герой мінулага. Навошта вяртацца ў рок-н-рол? Там цяпер правяць іншыя». Кузьмін сочыць за беларускай музыкай праз «Тузін Гітоў», але не бярэцца казаць пра яе стан: «Не могу я ацэніваць ніко-га, я і пятнаццаць гадоў та-му мог ацэніваць толькі свой гурт», — съціпла зазначае ён.

Час «Мясцовага часу»

Роўна пятнаццаць гадоў таму «Мясцовы час» запісаў у Мазыры альбом «Наша ўскраіна». Цяпер гэта клясыка нашага року. «Тады час быў такі — натхніцца можна было ні з чаго, проста адусьведамленняння таго, што прыйшоў наш час. Музыка стала для нас жыцьцём», — узгадвае Алесь. Дзіва, але лідэр адной з самых вядомых айчынных рок-камандаў ня меў базавай адукцыі па беларускай мове. У тыя часы бацькі, калі адзін з іх расеец, маглі вызываліць ад вывучэння беларускай мовы сваіх дзяцей. «Я быў задаволены — адным предметам стала меней», — распавядае цяпер музыка. Цікаўасць да мовы прыйшла ў яго разам з рок-н-ролам ды з уласным жаданнем падвучыць гісторыю. «І тады мяне ахапіў горн за зямлю, на якой я жыву», — кажа Алесь. Канечне, ён не забываеца на гурт «Мроя» і Алеся Аркуша, якія дапамаглі гурту «Местное время» стаць «Мясцовым часам». «Я б склусіў табе, калі бы сказаў, што не настальную па тых часах», — кажа Алесь.

«Мясцовы час» — «Мой дом» (1989);
«Ускраіна» (1990).

БМА Group, 2006.

Два геніяльныя альбомы, запісаныя ў апошнія гады існавання краіны пад назвай БССР. «Мы сталі часткай адраджэнскіх ідэй», — съпявае 25-гадовы Алесь Кузьмін. Тая вера, спадзея ягонага пакалення яскрава гучыць у творах «Вечер» і «Я жыў». Альбом «Мой дом» — глыбейшы паводле тэкстаў і дэпрэсіўнейшы паводле музыкі. «Ускраіна» — больш дынамічная, суцэльнай і цікавая ў тэкставым і музычным пляні. Такіх баляд, як «МЧ», у беларускім року не пісаў ніхто. Загалоўны твор з альбому «Мой дом» — песьня, кліп на якую мог бы звацца самым нахабным праектам беларускіх музыкаў. Яго зньялі музыкі ў Палацкай Сафіі пры канцы 1980-х. Каб патрапіць у храм, давялося напаіць вартаўніка...

Нараканыні ў бок выдаўцоў: не пазначаны ані прозвішчы ўдзельнікаў легендарнае каманды, ані аўтары песен.

Чужаніца

Але цягнулася такая творчая ідэяўня нядоўга. «Мясцовы час» гучыць на беларускім радыё, яго часцыкам запрашалі на айчыннае тэлебачанне, а разам з тым гурт набывае папулярнасць у Польшчы. Але аднойчы гэта ўсё перапынілася. Прыйшоў новы час, у варунках якога «Мясцовы час» ня мог існаваць. Зрэшты, ня толькі яны. Выдаўшы «Танцы на даху», счах «Уліс». Дзякуючы высілкам Корана, ён адкыў, але гэта была ўжо іншая каманда. «Мроя» не ўпісвалася ў новую грамадzkую сітуацыю ды ішла да самарацпаду. Алесь Кузьмін адчуў гэты

злом і больш ня здолеў напісаць аніводнай песьні. «Рэзка паўсталі проблема грошай, дакладней — іх адсутнасці. Натхненне папросту зынікла. Зынікла і адчувацьне сугучча з часам». «Мясцовы час» распаўся, каб прараз некалькі год зрабіць спробу адраджэння з досяць слабым альбомам «Халі-Галі» і разысьціся назадужды. «Мне патрэбныя былі перамены, бо ў Беларусі я ўжо ня мог змагацца з думкай, што я тут чужы, — признаецца цяпер Кузьмін. — Ці правільны крок я зрабіў, здолею сказаць, як пройдзе час».

Сяргей Будкін

Павал Севярынец — у 1998—2004 лідэр незарэгістраціі «Маладога фронту». Асуджаны за арганізацыю акцыяў пратэсту пасля рэфэрэндуму 2004 году. Цяпер у высылцы ў Малым Сітне, на поўначы Полаччыны.

ПАВАЛ СЕВЯРЫНЕЦ

Новаму майстру, «маладому спэцыялісту», хлопцу са Стайпеччыны, прысланаму ў леспрамгас паводле разъмеркаваньня зь Менскага тэхналагічнага ўніверсітэту яшчэ ўвесень мінулага году, Сітна нанесла ўдар з ходу — і пад дых. «Як цябе клічуць?» — працягваючы руку, абыякава запытаў брыгадзір. «Максім», — адказаў хлопец, нічога не падзраочы. «Як-як?» — брыгада стайлі дыханыне. «Ну, Макс... Максімка...»

Мужыкі выбухнулі рогатам, жанчыны захікалі. Назаўтра начальнік, адмысловы прыехаўшы на працу, распарадзіўся: новага майстра называць толькі па-бацьку — Міхалыч.

Сыпяраша мне ніяк не ўдавалася ўціміць, чаму леспрамгасаўская начальства гэтак упарты дамагаеца, каб з «Полацаклесу» прысылалі тых «маладых спэцыялістаў». Можа, каб умацаваць і мадэрнізаваць вытворчасць? Але сам лад вядзення гаспадаркі пераконваў у адваротным. Можа, спрацоўвала, так сказаць, адвечнае чалавече імкненне перадаваць свой досьвед новаму пакаленіню?.. Але выпускнікоў толкам нават не стажыравалі. Можа, спадзяваліся, што хтосьці з маладых, поўных сілу і жадання, падзяліце гэту добітую вытворчасць на сабе?.. Але ніякай прасторы для дзеяння ў, а tym больш ініцыятывы новен'кім тут ніколі не давалі. Звычайна іх адразу ставілі на адказны ўчастак і пачыналі лупіць тро скуры за ўсё, што маладыя ведалі ѹ ня ведалі.

Максіма... выбачаюся, Міхалыча мы бачылі

Максім,

штодня ва ўсё больш змрочным настроем. Яго зрабілі «скрайнім» па адпраўцы вагонаў зь лесам, цяпер усе шышкі з няякансу распылілі ды сартаваныне дрэва, хібы пагрузкі й затрымкі паставак, натуральна, валіліся на яго. Некалькі разоў полацкія нарыхтоўчыкі, спажыўцы й экспартэры пагражалі яму судом, па ўсіх здарэннях на вытворчасці й у самой вёсцы яму даводзілася тлумачыцца з участковым; неспадзяянны штраф за пажарную бясыпеку давялося таксама кампенсаціі з уласнага заробку. Урэшце 24-гадовы дыплямаваны спэцыяліст з вышэйшай адукацыяй на чарговую прапанову мяцовых выпівохаў далучыцца да супольнага расыпіцца праславутае «максімкі» махнушкай рукою: «А, налівай!»

Кілбасіла Міхалыча пасля гэтага тро дні. Як ён сам прызначаўся, балела ўсё: ані есьці, ані піць ня мог, увесе час ванітавала. «Нічога, гэта зь неірэвывічкі, — падбадрэвалі майстра паднічаленія, паляпшаючы па плячы. — Тут упягнуцца трэба». Міхалыч толькі моўчкі хітаў галавой.

«Уладу мяняць неабходна, — нават не казаў, а стагнаў Міхалыч. — Але я на веру, што вы гэта зможаце». «Мы з табой, — адказаў, — зможам». «Ай... — уздыхаў ён. — Пайшлі лепш мульцікі паглядзім». На кампутары ў Міхалыча яўпершыню пабачыў вядомы «мультклуб» з Лукашэнкам і, як казаў майстар, «інструктаж для штабялётшчыкаў» — жудзік «Разыня

ХРОНІКА РЭПРЭСІЙ І СУПРАЦІВУ 30 ТРАЎНЯ — 5 ЧЭРВЕНЯ

Лідэры МФ просьяць непаўнагодзінікамі спыніць галадоўку

Моладзевага актыўіста **Яўгена Мядзведзеў** з Салігорску змусілі спыніць галадоўку 31 траўня, пагражаячы ягоным бацькам. У гэты ж дзень да галадоўкі ў Салігорску далучыліся **Уладзімер Валодзька** й актыўіст АГП **Уладзімер Лемеш**.

1 чэрвень ў Лідзе да галадоўкі далучыўся **Сяргей Чайка**, у Горадні — **Ганна Фаміна**. Па выхадзе з турмы ў Менску да галадоўкі далучыліся **Зыміцер Дашкевіч** і **Артур Фінькевіч**. У Жодзіне галадоўку распачалі **Барыс Бабкоў**, **Зыміцер Чарткоў**, **Настася Шымко**, **Сяргук Давыдзенка**, у Салігорску — **Глеб Сандрас**, **Дзяніс Карноў**.

У Берасці 1 чэрвень за «несанкцыяванне рэлігійнае мерапрыемства» затрымалі ўдзельнікі «Вахты памяці» з удзельнікамі галадоўкі **Натальлю Касцюковіч**, **Юр'я Бакура**, **Юр'я**

Кліменку (ім вынеслы папярэджаны), аўтарку «НН» **Наталку Харытанюк**, **Андрэя Шарэндэ**: маладыя людзі сядзелі на зямлі й моўчкі чыталі Біблію.

2 чэрвень да галадоўкі далучыліся **Сяргук Гудзілін**, **Яўген Вайкавец**, **Павал Караваюхін** з Жодзіна і **Кірыла Шымановіч** з Менску. Салігорскіх галадоўнікаў 2 чэрвень на-ведалі прадстаўнікі АБСЭ.

5 чэрвень да галадоўкі далучыліся **Валер Мацкевіч** з Бабруйску, **Наста Азарка** з Нясьвіжу, непаўнагодзінік **Віка Кутырла** з Жодзіна, актыўістка АГП **Ірына Качарова** з Магілёва.

Кіраўніцтва «Маладога фронту» 5 чэрвень звязнічалася да непаўнагодзініх удзельнікаў галадоўкі з просьбай выйсці з акцыі. Галадоўку спыніў 13-гадовы **Ільля Шыла**.

30 траўня: штраф за ўлёткі

Стала вядома, што 28 траўня адміністратора сайту smorgon.org **Зымітра Вянска**, які адбыў 10 сутак арышту за ўдзел у намётавым мястэчку й быў адлічаны з журфаку БДУ, высадзілі з цягніка, які ехаў зь Літвы ў Беларусь: ягонае імя было ў нейкім спэцыялісе. Памежнікі правялі дагляд хлопца й знялі копі ў яго-нага тэлефоннага нататніка й сыштка з асабістымі запісамі.

Штраф у 5 базавых велічыніяў за расплюсюд звароту прафсаюзу РЭП накладзены на актыўіста прафсаюзу **Аляксандра Еўсейчука**, 29 траўня быў скасаваны рашэннем Чыгуначнага суду Гомелю. Акрамя таго, суд вынес прыватнае вызначэнне на адрас капітана міліцыі Навумава за парушэнне правоў Еўсейчука.

Суд Першамайскага раёну Віцебску 30 траўня аштрафаваў журналіста **Вадзіма Баршчэўскага** на 5 б. за «непадпардкаваныне супрацоўнікам

«Максімка» і Вікторыя

бэнзапілой у Тэхасе».

Перад Раством я нарэшце ўбачыў Міхалыча непрыхавана радасным. «Паша, — звязочы, паведаміў ён, — у мяне сьвята! Празь месяц абуваю боты». Цішком ад начальства Максім зьяздзіў у ваенкамат і зрабіў тое, што і ня сыніца студэнтам нават у страшным сыне — сам папрасіўся ў войска.

Зъехаў ён напрадвесні і пакінуў па сабе тужлівае ўражанье: здавалася, маладым тут праста ня выжыць.

А ў самы разгар сакавіцкіх падзеяў замест Максіма прыехала новая майстрыца. «Вікторыя, — назвалася рабочым высокая бялявая дзяўчына гадоў 25-ці. — Вікторыя — значыць, перамога. Буду тут працаўаць». «Ці доўга?» — з сумневам запыталася рабочыя. «Да перамогі».

Што характэрна, Вікторыя ў дадатак аказалася *Віктараўнай*. І ўзялася за справу з імпэтам сапраўднае пераможцы. Перш за ўсё павяла барацьбу з п'янкай: паслья некалькіх разбітых на працоўным месцы бутглек і звольненіяў алешчынскі зялённы зьмей засіпеў і адпойў у хмыгынякі. Затым паставіла пытанье рубам перад начальствам: «Усе права і авалязкі — паводле Працоўнага кодэксу. Для вас — таксама». Заляпіла пару поўхаў тым, што распускаў руки: «Я замуж выходзіла не для таго, каб мяне іншыя мужыкі лапалі».

Вікторыя — каталічка, родам з Круляўшчыны ў Докшыцкім раёне. Прыйехала ў Сітна гэтак жа

паводле разъмеркаваньня. Пасялілася з мужам — маладым лесьніком — у нашым інтэрнаце, але ўжо нагледзела сабе дом у Алешчы. «Здымем — будзем жыць. Можа, і на сваю хату заробім».

Вікторыя Віктараўна лічыць, што Беларусі нельга аб'ядноўвацца з Расеяй і трэба вяртапада да сваёй гісторыі і культуры. Мы самі эўрапейцы, кажа Віка, і нават на працы носіць значку «За свабоду!».

Толькі не падумайце, што Вікторыя — нейкая жалезная ледзі і што майстэрскі хлеб даецца ёй лёгка. Найчасцей яе можна ўбачыць бледнай і съяцітай: яна перажывае кожную сутычку, ізвеяцца ўзакусвае вусны. Але ў вачох замест тужлівае максімавае смуті, так падобнай да багны, у яе яснымі шляхамі блішчыць вера: перамагу.

Гляджу на фатаздымкі зь вянчаньня Вікі з Раманам у знакамітым Мосарскім касыцёле, на белую з чырвонай шпуроўкай вясельную сукенку, і згадваю: менавіта такія адкрытыя, ігчасльвія юныя беларускія абліччы на тле бел-чырвона-белага я ўжо бачыў гэтай вясной — на плошчы Каліноўскага.

Тое, што маладыя хочуць жыць на гэтай занядбанай зямлі, хочуць працаўаць і рабіць вёску прыгожай, як сад у Мосарскім касыцёле — першая прыкмета, што нават у глыбінцы, на дне Беларусі, з новым пакаленнем ужо кропічыць нацыянальнае абуджэнне.

в.Малое Сітна

«Буду тут
працаўаць». —
«Ці доўга?» —
«Да перамогі».

ХРОНІКА РЭПРЭСІЙ І СУПРАЦІВУ 30 ТРАУНЯ — 5 ЧЭРВЕНЯ

міліціі: 31 сакавіка яго затрымалі падчас перевозкі ўётак «Народны кантроль» з апісаньнем падзеяў 25 сакавіка ў Менску.

2 чэрвень: затрыманьні

У цэнтры Менску затрыманыя моладзевыя актыўсты **Ірына Завадзкая, Кацярына Фурса, Тацяна Камкара, Юлія Гарачка, Сяргей Рогач, Мікіта Баталаў, Яўген Рэнгорд, Марыя Крайкова, Яўген Лясенка**: у іх на візіты былі значкі «За свабоду».

У Горадні ў Кастрычніцкую прокуратуру на дапыт у справе «Маладога фронту» выклікалі студэнтку ўніверсітету **Вольгу Палуйчык**. Раней у гэтай спраўве яе дапытаваў КДБ.

Беспрацоўную **Натальлю Бордак** з Сьветлагорску, якая мае на ўтрыманьні сына-школьnika й дачку-студэнтку, выклі-

калі ў суд і папярэдзілі, што яна авалязаная выплаціць штраф: падчас выбарчай кампаніі яе аштрафавалі на 2 б.в.

5 чэрвень: Аўтуховіч шпіталізаваны

Як стала вядома ад Ганны Січык, яе муж **Вячаслав Січык** яшчэ 19 траўня завочна асуджаны на 10 сутак арышту за «ўдзел у несанкцыяванай акцыі».

Сержука Нягацина дапыталі ў магілёўскай прокуратуре як съведку ў справе «Маладога фронту».

У Жлобіне на 2 б.в. адміністрацыйная камісія аштрафавала моладзевага актыўста **Эдварда Зелянкова** за «незаконны распайсод друкаваных выданьняў».

Мікалай Аўтуховіч не прывезлі з турмы ў суд з увагі на стан здароўя: ён шпіталізаваны. 164 жыхары Ваўкавыску на-

пісалі ліст да працпрымальніка з просьбай спыніць галадоўку.

У суд Цэнтральнага раёну пепададзеная крымінальная справа ў дачыненні да лідэра арганізацыі незалежных назіральников «Партнэрства» **Мікалай Астрэйкі, Энрыкі Браніцкай, Аляксандра Шалайкі, Цімoха Дранчука, Дзяніса Нібійкі**.

Пракуратура Маскоўскага раёну Менску адмовілася пачынаць крымінальную справу па факце парушэння правы **журналістаў** работнікамі праваахоўных органаў 2 сакавіка ў сувязі з «адсуннасцю складу злачынства». Афіцыйны адказ **ГА «БАЖ»** атрымала ад пракурора В.Жынгеля.

У цэнтры Менску на плошчы Каліноўскага (Кастрычніцкай) затрыманы **Аляксей Казулін, Кацярына Фурса, Кастусь**

Вусяноч, Сяргей Ількевіч, Настасся Коршун, Юлія Гарачка й іншыя моладзевыя актыўсты (каля 10 чалавек), якія мелі зладзіць акцыю салідарнасці з абаронцамі намётавага мястэчка з Расеі ды Украіны, дэ-партаваных з Беларусі бяз права прыездзу. А.Казулін паслье паведаміць, што яму падкінулі наркотыкі.

Магілёўскі гарвыканкам адмовіўся реєстраваць **гарадзкую суполку прафсаюзу РЭП**: прафсаюзныя лідэры даведаліся пра гэта праз 3,5 месяца паслья падачы дакумэнтаў, а ня ў месачны тэрмін, адведзены законым. Фармальнае нагодай для адмовы стала адсуннасць дакументу, які пацвярджаў бы ўзгадненне юрыдычнага адресу, хаця суполка мела дамову на арэнду офісу ў цэнтры гораду.

АШ

Камунія ў Парэччы

Дзеци, святочна ўбраныя, прыйшлі ў касьцёл не зважаючы на даждж. Заарання, яшчэ на папярэднюю мшу. Тры гады дзеці вучыліся, рыхтаваліся да гэтай урачыстай падзеі. І вось — дзень першай камунії.

Дзяцей у Парэччы, што пад Горадній, нямнога. Яны выстрайліся ў дзьве лініі: сем хлапчукоў і сем дзяўчат. Стаяць, перажываюць. Пытаю ў шляменынка, дванаццацігадовага Валодзкі: «Хвалюесь?» «Ага», — адказвае... Скончылася мша для дарослых — старыя бабулі пашибавалі да выхаду. Ім ня трэба ўпершыню прысягаць Богу, «спрымаць Езуса ў сэрца».

Працэсія падышла да аўтара. Бацькі, па-вясковому саромячыся, сталі здалёк. Мяне, гарадзкога, зъ

вялікім «фоткам», адразу папярэдзілі: да аўтара не падыходзіць, кленчыць, маліцца. Дзеци запалілі сівечкі, абяцалі працягваць навучаньне пры касцёле, хадзіць на мшу, рабіць падарункі Богу — добрыя ўчынкі. Бацькі па чарзе з дзецьмі чыталі Біблію... Камэрная і сямейная атмасфера. «Ніякага алькашою на сівяткаваньні. Толькі прысмакі. Дзеци ўсё роўна раскажуць, нават бутэлькі палічаць. Не забівайце Бога ў сэрцы дзяцей. І я трэба мужчынам выходзіць

у гараж нібы паглядзець на новую машыну — дзяцей не падманеш». Ксёндз ведае пра прыкрыя асаблівасці тутэйшых сівяткаваньняў. Разыходзіліся жаніхі і нявесты пад несьціханым дажджом. Дома за сталом дзеци прасыпвалі загадзя вывучаныя каталіцкія песні. Пасыля малых адправілі ў іншы пакой — месца на лавах не хапала. Жанчыны пілі віно, мужыкі — каняк...

**Андрэй Лянкевіч,
фота аўтара**

СЯРГЕЙ ХАРЭУСКІ

Сыпіць пад звязаньнем месяца,
Лёгшы ўздоўж ракі,
Месца, што на месцыцца
Назвай у радкі;
Мсьціславам,
Амсьціславам,
Як ні назаві...

Аркадзь Кулішоў

Песьні і танцы

Пасля невераемна доўгай, як па беларускай меры, дарогі Мсьціслаў сустрэў музыкаў. Суботні дзень хіліўся ў шарую гадзіну, і, здавалася, адусюль у ціхім гарадку гучалі рэхам нейкія мэлёды: са двароў, крамаў, кінатэатру. Маладзейшая частка насельніцтва, съяточна ўбраная ў белыя штаны й чыстыя саколкі, падцягвалася пад Дом культуры. Сюрпризам аказаўся прыезд «Песьняроў» на чале з Скаражонкам. Іх велізарная экіпа апанавала і рэстарацыю, і гатэль, і галоўную плошчу, на якой бяз дай прычыны не выключаў матор іхны аўтобус. Вечар у Мсьціславе атрымаўся — паўгораду падцягнулася на цэнтральны пляц і фляніравала

між кінатэатрам, дзе вуркатала дыскатэка, і Палацам культуры, скульрохкала рэха песьняроўскіх сьпеваў. Рыхтык як на якім прыморскім курорце. Сонца было ўжо скаціўшыся за дзялягляд, а па-брэзильску апранутая маладая публіка ўсё віравала вакол амсьціслаўскай галіктыкі па коле пляцу: на лавах пад вербамі, пад гатэ-

лем, палюючы на аўтографы, па румачных-разылівачных ды крамках, што працуець тут да паўночы. Толькі зараз я з'вярнуў увагу на шыкоўны вітраж Палацу культуры, што сваім пярэстым шклом, пэўна з тры паверхі вышынёю, зіхотка й рамантычна асьвятляў начное тутэйшае жыцьцё.

А музыку ў Амсьціславе насамреч

Мсьціслаў. Падарожжа на край

Адлегласць між двумя Мсьціслаўцамі — каля пяцісот метраў.

Краявіды вёскі Дубейкава – радзімы Ляўона Вітан-Дубейкаўскага.

шануюць. Менавіта тут цяпер праходзяць штогадовыя фэсты камэрнае музыкі імя Мікалая Чуркіна, слыннага беларускага кампазытара, які жыў тут на пачатку мінулага стагодзьдзя. Яго імя носіць і адна з тутэйшых музычных школаў. У другі тыдзень чэрвеня гэты фэст завіруе тут ізноў. Вось дзе варта быць.

Два Мсыціслайцы

Цяпер у Амсьціславе ў цэнтры німа Леніна, затое ёсьць цэльхі два помнікі Пятру Мсыціслайцу. Аўтары новага — Аляксандар Батвінёнак і Аляксандар Чыгрын. За яго ад Лукашэнкі атрымалі адмысловы презэнт у 2001 г. Плёні, з тae прычыны, што яны цёзкі. Бо іншых прычынаў, якія ўзіраюць ў гэты артэфакт, я не знайшоў. Банальны з стылістычнага боку і неадекватны з боку ідэйнага. Выбітны мастак-гравэр, кніжнік Мсыціславец — глыбока трагічная постаць: выгнаны гвалтам з Москвы, дзе зынішчаліся ягоныя кнігі, ён мусіў драматычна разысціся з паплечнікам — Іванам Фёдаравым, туляща пры magna кім дварах, і, урэшце, дасягнуўшы нібы скутку з плёну свайго жыцця, мусіў скандальна разъвітаца зь нібы дабрадзеем Мамонічам, які адсудзіў у Пятра

ягонае друкарскае абсталіванье й распрадаў яго ўраздроб... Гледзячы на новы помнік Мсыціслайцу, на бронзавага барадатага зуха ва ўборы «а ла добрый-молодец», нічога падобнага ня вычуеш.

Першы, старэйшы помнік, ля езуіцкага сабору, аўтарства Мікалая Маліноўскага, куды цікавішы. Дзякуючы ступені абагуленасці лірычнага вобразу і ягонай сымбалічнасці: вось, адсюль пачаўся вялікі шлях летуценнага хлапчуга. Маўляў, вучыся пільна — зьведзеш у Вільню... Сэнтыментальная дыдактычнасць цалкам адпаведная і месецу знаходжання — на школьнай пляцоўцы — і камэрнаму фармату. Маліноўскі ўсё ж вучань славутага Анікейчыка...

А на будынку колішняе школы прымацаваная мэмарыяльная табліца ў гонар Міхася Ткачова, сацыял-дэмакрата ды славутага гісторыка, археоляга, публіцыста. Плёні ж, не без ініцыятывы ягонага паплечніка й калегі Алена Трусава. Гэтых двух сваіх славутых землякоў у Мсыціславе ведаюць, пэўна, амаль усе. Но прынамсі маглі шматкроць назіраць за іхнай археалігічнай працаю. Багацейшая археалігічная спадчына Мсыціслава — магутны тутэйшы брэнд. Тутэйшы

гісторыка-археалігічны музэй, утвораны ў «перастойку», адзін з найбагацейшых у Беларусі і налічвае больш як 4 тысячи экспанатаў. Натуральная, велізарную частку складаюць знаходкі акурат Ткачова й Трусава.

А дзе той Кобрын?

Амсьціслаў жыве ў спэцыфічнай інфармацыйнай прасторы. Апроч трох беларускіх каналаў ТВ, трох радыёў і блізу трох газэт, нічога сюды не трапляе. Нават і з Расеі, што тут за ракою. Кнігарня хоць і адна, але ў самым сэрыи гораду. Праўда, зь пятніцы да панядзелка зачыненая. У газетным шапіку ля аўтавакзалу (адзіним, які ёсьць) асноўны асартымент — гэта ўсялякія «Дачнікі», «Кроссворды» ды прадметы гігіёны. Скрушина гэта бачыць на радзіме Гальляша Каўпісіча, найбуйнейшага выдаўца славянскіх кніг у Заходній Эўропе канца XVII ст., перакладчыка й аўтара сучаснай вэрсіі кірылічнага алфабету — рускага грамадзянскага шрыфту, якім паслугоўвающа сёньня тузін нацыяў. Пётар I папрасіў яго ў 1697 г. як адмыслову ў беларускай, лаціні, нямецкай, галіндзкай, польскай і ра-

Мсьцілаў. Падарожжа

Працяг са старонкі 19.

сейскай мовах заснаваць у Амстэрдаме друкарню, якая б выдавала навуковыя кнігі для Рассеі.

Ля шапіку гавораць старыя:

— А гэны ж цяпер недзе ў Кобрыне робіцца!

— А дзе той Кобрын?

— Казаў, недзе пад Баранавічамі...

— Вой, пэўна, далёка...

Гаворка іхная, як і ўсіх тутэйшых, вельмі адметная на сярэднебеларускае вуха. Апроч тузіна якіх дыялектызмаў, найперш торгае мяккае «р»: цяпер, вярёўка, карёўка... А на маю мову рэакцыя была адназначна: у нас так не гаворяць. Калі дазнаюцца, што зь Менску, то лагаднеюць, хоць нейкі сумнёў у вачах субядеднікаў/субяседніц застаецца. Але агулам народ тут цікаўны, адкрыты й гаваркі. Найперш па вёсках, дзе нават маё маўленъне не выклікала недаверу.

А ў тутэйшай вёсцы Малькаўцы здавён жылі сапраўдныя летувісы. Быў тут нацыянальны літоўскі калгас, літоўская школа. Нават старышня Савету міністраў Літвы Манюшыс адсюль быў родам. Але цяпер і тут, як паўсюль на нашым Ўсходзе, — ціхае выміранье. Пустыя палі, закінутыя дамы й стадолы. Зайцы непужаныя на дарогах.

Дубейкава

З Амсьціслаўшчыны паходзіў Адам Ганоры Кіркор, слынны гісторык і грамадзкі дзеяч, які прысьвяціў родным мясцінам нямала ўзынёслых словаў. У Мсьціслаўскім павеце было котлішча Судзілоўскіх, адкуль пайшоў у сьевет Мікалай Судзілоўскі, які арганізаваў сацыялістычны рух у Румыніі і Баўгарыі, а пасля быў сэнаторам Гавайскіх выспаў. Тутсама бярэ пачатак род Максіма й Гаўрылы Гарэцкіх. Усіх амсьціслаўцаў не злічыць...

Адной з мэтаў майго ваяжу на Мсьціслаўшчыну было знайсьці раздзіму дойліда Лявона Вітаны-Дубейкаўскага. Яму належыць абаслютна ўнікальная й пачэсная роля ў нашай гісторыі: ён адзін з беларускіх літа-

У амсьціслаўскім касьцёле Панны Марыі ад 1937-га да канца 1980-х салілі гуркі.

ратараў данашніўскае пары стаў распрацоўшчыкамі і стваральнікамі беларускага нацыянальнага стылю ў архітэктуры яшчэ за царом. Храмы, што ён праектаваў і ўзводзіў — залаты фонд нашае культурнае спадчыны. А щададатак ён рэстаўраваў (яшчэ 100 гадоў таму!) касьцёл у Мсьціславе й стварыў арыгінальны праект амсьціслаўскае плябаніі ў адметным беларускім стылі. За савецкім часам на ягонас антысавецкае імя было табу.

Вёсачка Дубейкава, у засені велі-

зарнага старажытнаславянскага кургана, яшчэ ліпес. Платоў няма, пляніроўка адвольная, пасярод сядзібак месціцца маленькая могілкі — клясычны шляхецкі засценак. «Дубейкаўскія ёсьць! Старэйшаму — 92 гады... Каталікі ёсьць. Дзеці нашыя — у Менску, у Мугулёве...»

Сылёзкі

З Дубейкава, каб патрапіць на большую дарогу, — самы кароткі шлях праз лагчыну рачушкі Малатоўня, дзе

на край

трэба перабрацца бродам. На другім беразе, на другой гары, — вёска Колатава. Тут жыцьцё нібы большае. Багата дробнага быдла. Пасярод вёскі — вялікая царква ў руінах. «А што ж вы хацеце? — са скрухаю кажа кабета. — Нас жа тут толькі пяць жывых двароў. Як мы гэтую царкву падымем? Гэта каб раней... Але ж яшчэ да вайны зъе зрабілі млын, паслья збожжа перахоўвалі». На ўскрайку Колатава ахайнія вялікія могілкі. Па патрэбе — поп прыяжджае з Амсьціслава.

У суседній вёсцы Сылэзкі людзей яшчэ меней — трох чалавекі. Мо таму пра іх ніхто й ня рупіцца. «У Мугулёў трэба спачатку пісаць!» — кажа гаспадар зь вёскі Сылэзкі. Ужо даўна з тутэйших калодзежаў сышла вада, і таму даводзіцца хадзіць за гару да ракі. Кіляметар з гакам. А гадоў трываліць таму ў сылэзкаўскай школе вучылася 250 вучняў. Ад школы — ні знаку. Адно акацыі ды бэз па пэрыметры. Пакінутая ферма, склад, крама. Чыста й сувязка.

А што ж далей будзе? Гаспадар з гаспадыняю, горка ўсіміхаючыся, ківаюць на пагост, акуратна абароджаны і пафарбаваны за бюджетныя сродкі.

Анушырева

У ваколіцах Амсьціслава, апрач адноўленага манастыра ў Пустынках, ёсьць яшчэ два славутыя манаскія прыстанкі, што былі заснаваныя князем Лугвенам/Сямёнам. Адзін бліжэй да Амсьціслава — у Мазалаве, другі — у Сяльцы. Абодва пакуль у руінах, хоць мазалаўскую царкву паднавілі, паставілі рассейскую цыбуліну на званіцу. А вось шыкоўны комплекс базылянаў у Сяльцы — закінуты. Тутэйшы манастыр быў паставлены ў гонар святога Анушырева. Паселішча вакол яго звалося Анушыревым. Але цяпер гэта ўсё — вёска Сялец, на шашы Амсьціслаў—Крычаў. Аднак у нядзелью дабрацца туды таксама ня проста...

Зайцы, не баючыся людзей, павольна пераходзяць шашу. Рыхтык як кенгуру — спачатку меншымі пярэднімі лапамі ўпрацца, паслья зад-

нія падцягнега. Сядзець, азірнецца, пажуе травінку...

Званіца сабору Святога Анушырева бачна таксама здалёк. Яе стромы, як палец, абрыс пануе над велізарнымі разлогамі Сажа. А зіхоткі залаты шар званіцы нагадвае, што некалі тут была святыня. Вось акурат тут і згадаўся Караткевічай патас: «*O, дзіўная і празь меру небам прыўкрашаная мсыціслаўская зямля! З далёкімі званіцамі і звонам каласоў, са сьветлымі рэкамі і сьветлымі людзьмі, з гарачым блакітам улетку і блякла-шафранавым, з палосамі колеру прускага блакіту, заходам узімку. З трапіяткімі і шаўковымі бярозавымі гаямі — і пахмурным засынжаным яловым лесам, над якім безнадзейна зыміралася глухое неба».*

Паўсюль на Мсыціслаўшчыне ўражвае чысьціня, гэтах неўласцівая постсавецкай калгаснай вёсцы. І дабравейнасць перад руінамі, курганамі, святынямі. Вось і тут, у Анушыреве, хоць двары, хлявы й гаражы шчыльна атачылі аскабалкі колішняга кляштару, няма адчуваання брыдоты запусценіння. На святых сценах няма пахабных графіці, няма камунальнага хлуду. «Шкада! — кажа гаспадыня хаты з-пад самага сабору Святога Анушырева. — Навукоўцы, турысты прыяжджаюць, бачаць, што прыгажоўся гібее. Але ж мы самі тут рады не дамо. Трэба было б, каб дзяржава паспрыяла тут».

Спрабуючы выбраць лепшую кропку для фота, зайшоў аж да Старога Сажа, што ў гэтым месцы спраставалі, каб лацьвей было хадзіць баржам. Рай для натуралисту — астрэвы, старыцы, непралазны хмызнякі й лес — глухім мурам... На другім беразе — Расея. Ні мастоў, ні прыкметаў якога жыцця. Адсюль разъягаетца самая вялікая ў сьвеце краіна да Ціхага акіяну. Становіцца няўтульна ад гэтага захапляльнага факту.

Святыні й зайцы

Кабета з Анушырева мае рацыю. Без дзяржавы, без нацыянальнага інтарэсу гэты акраец нашае цывілізацыі не зьберагчы. Ён пусьцё не за адзін дзень. Паводле гісторыкаў, на пачатку XVII стагодзьдзя ў Амсьціславе жыло блізу 30 тысячаў чалавек. Расейская навала зьнішчыла гэты край у часе ягонага найвышэйшага росквіту. У некаторых актах гаворыцца пра пятнаццаць тысячаў ахвяраў: «Трубецкой с товарищи город Мстиславль взял и высек и выжег, а побил в нем больше пяти на десяти тысяч...»

Напрыканцы XIX стагодзьдзя ў Амсьціславе жыло 5076 жыдоў з 8514 мяшчанаў. Тутака было 10 сынагог. Гісторыя амсьціслаўскага габрэйства ніяк ня меншая за іхнюю гісторыю віленскую. Але аднаго дня, 15 кастрычніка 1941 году, у горадзе было за-

Працяг на старонцы 22.

Аднаўляць велічную царкву ў Колатаве няма каму — на ўсю вёску пяць жывых двароў.

Мсьціслаў. Падарожжа на край

Працяг са старонкі 21.

біта за раз 1300 габрэяў. Пра гэта і пра шмат што яшчэ сёняня ў Амсьціславе згадваць «не прынята».

А сёняня ў гэтым горадзе жыве крыху меней за 10 тысячачаў чалавек. Калі дэмографічная ситуацыя ня

зъменіца рэзка (а адкуль ёй зъмяніцца?), то яшчэ праз пару дзясяткаў гадоў такога кіраваньня на Мсьціслаўшчыне будзе болей зайцоў, чым людзей. Засьмечаныя замковыя валы,

**Сабор Святога Ануфрыя
ў вёсцы Сялец.**

кучы хлуду на месцах нацыстоўкіх расстрэлаў, недаведзеная рэстаўрацыя выдатных помнікаў; нават да сёняня, як у пазамінульм стагодзьдзі, паўгораду ня мае ані бруку, ані асфальту. Хоць акурат асфальтавы завод у раёне ёсьць!

Але ўнікальны шанец пераўтварыць гэты непаўторны край, абсалютна экзялягічна чисты, з выбітнымі помнікамі старасівежчыны, у цэнтар турызму яшчэ ёсьць. Несамавітая гарыстыя краявіды нібы наўмысна створаныя для аматараў зімовых забавак. На шчасьце, за савецкім часам тут мала што панявечылі. Харашыні тут столькі, што аж займае дух. І без пярэчаньняў згаджается ў з фантазёрам Уладзімерам Каракевічам, чия маці была адсюль родам, і з Аркадзем Кульшовым, які тут вучыўся. Чистыя крыніцы, легендарныя курганы, конегадоўля славутых на ўесь сьвет амсьціслаўскіх волатаў-чляжкавозаў... Ну і штогадовы музычны фэст імя Мікалая Чуркіна, што мае тут адбыцца на наступным тыдні. Чым не нагода наведаць край вялікіх нашых святыняў і непужаных зайцоў?

**Здымкі
Веранікі Дзядок**

Нос Паўла Сапегі

А таксама вушки, насы і локці трох яго жонак — знайшліся. **Піша Сяргей Харэўскі.**

У траўні ў Музэі стараёжытнабеларускай культуры Акадэміі навук адбылася незвычайная акцыя. Дырэктар музэю Барыс Лазука атрымаў ад мастакоў Віктара Маркаўца і Міколы Купавы важкую скрынку з... фрагментамі Сапегаў. Да кладней, часынікамі скульптурнага надмагільля Паўла Сапегі і трох яго жонак, што зьберагаеца ў музэі.

Шыкоўнае надмагільле ў духу маньерызму колькі стагодзьдзяў аздабляла Гальшанская касыцёл. Храм у цэнтры мястэчка ўзьвёў сам Павал Стэфан Сапега, у 1618 годзе. Сам жа ў ім і супачыў. За савецкім часам касыцёл доўга стаяў спустошаны, толькі ў часы незалежнасці ён быў аддадзены вернікам і адрэстаўраваны. У правым касыцельным інфарматыўным цэнтры паказваюць саркафаг Сапегаў. Тут да нядайняга часу знаходзіўся й славуты саркафаг.

Касыцёлам натхняўся Караткевіч, калі ствараў «Чорны замак Альшанскі». З Сапегавага надмагільля ён «сыпісаў» саркафагі князёў Альшанскіх. Тыя чатыры, у рост чалавека, скульптуры з шэра-блакітнага мармуру, што захоўваюцца цяпер у музэі, стварылі італьянскія майстры XVII ст. Зылева — рыцар у панцыры — сам Па-

вал Стэфан Сапега. Побач, у шыкоўных мармуровых сукнях, ляжаць трох яго жонак. Першую і другую ён пахаваў яшчэ сам. А ўжо яго, сівога мажнаўладца, правяла ў апошні шлях трэцяя. Яна нашмат перажыла мужа і загадала пасля съмерці зъмясьціць свой саркафаг у ягоную магілу, усталяваўшы агульнае надмагільле.

Гэта толькі ў рамане Караткевіча касыцёл у Альшанах дзейнічае. Правобраз у савецкія часы быў апаганены і разрабаваны. Сіроты з суседняга інтэрнату, што быў побач, у кляштары нішчылі ўсё, што трапляла

пад руку — арган, вітражы, абразы, аўтарныя фрэскі. Скульптуры Сапегаў таксама пацярпелі. У 1980-я, калі з касыцёлу рабілі склад, з'явіласямагчымасць забраць надмагільле ў музэй. Сьпяшаючыся, аматары стараёжытнай культуры і памагатымі тое-сёе згубілі: мармуровыя ўломкі рук, твараў, дэкору... Але слынны сваёй рунасцю мастак Яўген Кулік усё пазбіраў, спакаваў і перахаваў. Па съмерці мастака ў яго майстэрні быў выяўлены гэты скарб. Сябры Я.Куліка, Віктар Маркавец і Мікола Купава, урачыста перадалі фрагменты ўнікальна-

га помніка нашае стараёжытнай плястыцы ў музэй.

Гэтая падзея — лыжка мёду ў бочцы зь дзёгцем. Небабыякавым да беларускай культуры людзям яшчэ доўга будзе балець страта Менскай археалагічнай калекцыі, вывезенай на съметнік у лютым. Вінаватых не знайшлі. Беларусь — край безыменных герастратоў. А вось калі што й робіцца добрага на ніве зьберажэння нашае спадчыны, дык толькі дзякуючы канкрэтным людзям, якія дзейнічаюць без падтрымкі, а то і насуперак дзяржаве. Як дваццаць ці трыццаць гадоў таму.

Віктар Маркавец (зьлева) і Мікола Купава перадаюць Барысу Лазуку (справа) рарытэты.

Зынішчальнік Пуціна бярэ курс на Беларусь?

Маскоўскія эксперты зазначаюць, што ў выпадку аншлюсу Расея атрымае тут калі не Чачэнію, дык сама мала Ольстэр. Піша Аляксандар Класкоўскі.

Айчынная прапаганда скрэз цвердзіць пра інфармацыйную вайну, развязаную Захадам. І сарамліва пазъягает гэтага азначэння, калі гаворка ідзе пра дзеянні Масквы. Між тым сёньня расейскія мэдыі спаборнічаюць у доказах, што беларускай незалежнасці хутка капец. Гэта псыхалагічны ціск ня толькі на афіцыны Менск, але й на ўсю нашу грамаду.

Абышлі ўвагай беларуская дзяржаўная СМІ і дзіўнае тэлефанаванье Пуціна Лукашэнку 4 чэрвеня. Няўжо сапраўды, як цвердзіць прэсавая служба Крамля, раптам — у нядзелю! — загарэлася абмеркаваць падрыхтоўку да саміту ЭурАЗЭС і АДКБ? А можа, расейскі кіраўнік наўпрост сказаў тое, што пакрысе «зыліва» «Коммерсантъ»? Ва ўсякім разе, ягоны галоўны рэдактар у інтэрвю «БелГазете» без эквікаў і не бяз гонару заявіў: наша крыніца ў Крамлі — гэта Пуцін!

Дарэчы, ёсьць як мінімум адна адрозненіе між іхнім ды нашым аўтарытаратызмам. У нас немагчыма ўяўіць, каб хвост круціў сабакам. Маскоўскія ж эксперты ўсур'ёз спрачаюцца пра ступень самастойнасці тамтэйшага презыдэнта.

Некаторыя змрочна жартуюць: а таварыща Пуціна, уласна кажучы, ніхто надта й не пытае, ці хочацца яму ісьці на трэці тэрмін!

Галоўнае, што гэта патрэбна сілавому клану, што прысмактаўся да нафтавых і газавых трубаў. Гэтыя людзі, маўляў, наўмысна вядуць справу да халоднае вайны з Захадам. Інчай кажучы, трэба настолькі пасварыць Пуціна з астатнімі сябрамі «вялікай восемкі», каб крамлёўскуму кіраўніку стала да ліхтара, што яны там вякнучь пра ягоны трэці тэрмін.

Або, напрыклад, пра інкарпарацыю Беларусі...

Такім чынам, гэтае пытаньне заўлежыць ня толькі ад трываласці абарончых рэдутаў Менску, але і ад барацьбы бульдогаў пад дываном у Маскве. Цяпер аглядальнікі гадаюць, ці прыедзе Пуцін у Беларусь, як анансавалася, на вялікія манэўры «Шчыт Саюзу — 2006» у апошній дэкадзе чэрвеня. На думку менскага палітоляга Андрэя Фёдарава, адсутнасць расейскага лідэра стане прыкметай сур'ёзных рознагалосісціў з беларускім калегам. Зрэшты, іранічна дадае Фёдараў, «прысутнасць ня стане доказам адваротнага, бо дзеля ў любёных вайсковых забавак можна вытрываць і не такое».

Дарэчы, у манэўрах маюць удзельнічаць і расейскія «МіГі». А Пуцін, калі памятаеце, прыплатаў на баявым самалёце нават у Чачэнію. Уяўляеце гэтым разам шапкі расейскіх газетаў: «Зынішчальнік Пуціна над Беларусью».

Зрэшты, цвяроўшы маскоўскія эксперты змрочна зазначаюць, што ў выпадку аншлюсу Расея атрымае тут калі не аналяг Чачэніі, дык аналяг Ольстэру дакладна.

PHOTO BY MEDIANET

Такі ён — ідэал беларускай прыгажосьці.
Пераможца конкурсу «Міс Беларусь — 2006»:
Кацярына Літвінава.

Экстрым- майданчик

Чым здольная Беларусь прывабіць інтурыстаў? Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Ясна, чым! Аднавіць галоўны атракцыён краіны — намётае мястэчка апазыцыі (бонус — тур на Акрэсыціна).

У думках пагартаў старонкі Кнігі скаргай і прапановаў, якую музейна-забаўляльны комплекс экстремальнага турызму «Намёты лягер апазыцыі» будзе абавязкова мець, як паважная ўстанова.

«... Яamatap экстремальнага турызму, звычайна падчас вакацыяў бегаю ад людажэраў на высьпе Барнэо або жыву ў заапарку ў вальеры са скунсамі. Паслухаўшы байкі сяброў, гэтым сезонам наведаў Беларусь, наш комплекс. Шчыра кажучы, я ў захапленыні. Спадабаўся атракцыён «Пранос бутэрбродаў у лягер праз кардон міліцыйнатаў». Каскад андрэналіну! Мішэль З., грамадзянін Канады».

«...Калі наша фірма збанкрутавала, страціў жыцьцёвы тонус, доўга не знаходзіў сабе месца. Думаў нават скончыць жыцьцё самагубствам. Тыдзень у «Лягеры апазыцыі» навучыў мяне мажна прыматць удары лёсу. Кожны момант, калі супрацоўнік атракцыёну, якога граў Паўлічэнка, рабіў мне «ластаўку», я думаў, што аддам богу душу. Аднак выжыў і зараз готовы з новымі сіламі вярнуцца ў соцыяном».

Бесправоўны (часова) Ісыдор з Гішпаніі».

«Я Жан-Мары з Бэльгіі. Люблю экспэнтырчны сэкс, звычайна тусуєся ў Тайландзе. Пажыў у лягеры. Сто разоў на дзень хадзіў тыды-сюды, каб атрымаць ад міліцыйнатаў сэанс надзвычайнага масажу пад прыклёнам дogleяду па падазрэніі, што нясу апазыцыянэрам ежу. Гэта проста фантастыка!!!»

«...Вельмі прыкалоў атракцыён «Судовы працэс», дзе мяне судзілі за брыдкую лаянку. Ледзь не памёр

ад съмеху. Сапраўдны цырк! Прафэсійны комік Эдзі Мэрфі». «Тыдзень на Акрэсыціна — і быццам дагэтуль паўгоду не тырчэла штодня ў «Бургеркінгу». Вяртаюся на радзіму, каб за год вывучыць шмат лёзунгай беларускай апазыцыі, бо наступным сезонам хачу прыехаць на наш атракцыён і атрымаць ня дзесяць сутак за лаянку матам, а пайсыці на ўсю катушку — паўгоду за антылукашэнкаўскія графіцы».

Будучая мадэль Шарлота Б. (штат Паўночная Дакота)».

«...Дзякую за навуку: цяпер мы ведаем, што падабаецца іншаземцам. Абавязкова арганізуем у сябе пастановачны бойкі паміж дэманстрантамі і байцамі АМОНу. Дырэктар музейнага комплексу «Лінія Сталіна» Сяргей П.».

«...Лягер — адстой. Чаму на яго тэрыторыі забаронена піць гарэлку?

Група турыстаў з Бранску».

«...Усё было па кайфе. Асабліва запомніліся моманты, калі людзі ў цывільнym падкідвалі нам наркотыкі. Поўны ўлёт».

Група нарыкаў з Амстэрдаму».

«...Што за чмо выконвае ў лягеры ролю Сіўчыка? Я ж абсалютна іншы».

Былы намесынік камэнданта намётавага мястэчка Вячаслав Сіўчык».

«...Выражаю падзяку калектыву комплексу «Намёты лягер апазыцыі» за добрую працу, якая спрыяе папаўненню бюджэту замежнай валотай. На бліжэйшым паседжанні Саўміну абавязкова разгледзім пытаньне аб стварэнні такіх самых мястечак ва ўсіх абласных цэнтрах, а таксама на возеры Нарач».

Прэзыдэнт РБ Аляксандар Л.».

Пра сувязь НБП і КГБ

Яшчэ паўтара году таму я па- чаў думачы пра сувязь нацболаў і КГБ. Справа ў тым, што актыўісты НБП правялі шэраг «акцый» (кінулі лякам у Мілінкевіча ды Лябедзку). Адкуль жа гэтая хлопцы даведаліся пра месца правядзення сходаў?..

На Дзень салідарнасці нац- болы рабілі правакацыю, выйшлі на плошчу, дзе стаялі людзі са сьвечкамі і партрэтамі зынікльх людзей, пакрычалі нешта.

Кіраунік НБП стаяў побач з гэбэшнікам, жартаваў, размаўляў зь ім, быццам лепшыя сябры.

Паводле іншых актыўістаў гэ- тай арганізацыі, гэта нармалёва: «Людзі, якія за Л., павінны быць разам...»

Колькі дзён таму НБП справа-

каваў бойку з некалькімі хлоп- цамі, падчас бойкі разబілі шкля- ную бутэльку аб галаву непаўна- летняга... Сыходзячы, кричэлі: «ГБ вас урье», «КГБ вас заб'е».

Вось будучыня беларускага грамадства? Не. Кожны дзень жыцця яскрава дэмантруе мне, што я не дарма змагаюся за Вольную Беларусь пад бел- чырвона-белым сцягам.

Салігорац, навучэнец эканамічнага каледжу

Самаарганізацыя

Стратэгія змагання з рэжымам мусіць стаць самаарганізацыя. Гэткі шлях назіраўся ва ўсіх краінах, дзе ўзынікалі праблемы свабоды сло- ва, сходаў і г.д. Гэтак, кожны мо-

жа ці нават павінен рабіць про- стую, але выключна важную справу інфармаваныя хадзяць б сваіго суседа. Да таго ж, сёнь- няшняе заканадаўства не разглядае ўёткі да 300 асобнікаў як выданыне, што падпадае пад якія- небудзь абмежаванні ці забароны. Але, вядома, рабіць гэтую справу траба ненавязыліва.

Самаарганізоўвайцясе і пера- магайце!

Я.Глум, Менск

Такія сустрэчы прыносяць радасць!

Нядзяўна Гомель наведалі зна- камітвы пісьменнікі Беларусі: Ніл Гілевіч, Барыс Пятровіч (Сачан- ка) і Эдуард Акулін. Сустрэчы прыйшли цікава і зымистоўна.

Асаблівая ўвага, вядома ж, была да клясыка беларускай літаратуры Ніла Сымонавіча Гілевіча. Бо, як высьветлілася потым, некаторыя гамяльчане бачылі паэта ўпершыню. Тому з вялікім зада- вальненнем слухалі і вершы, і ўспаміны, і адказы на свае пы- танні.

А вось галоўны рэдактар ча- сопісу «Дзеяслой» Барыс Пят- ровіч распавёў пра выданыне, пра тых творцаў, якія мелі магчы- масць тут надрукавацца.

Эдуард Акулін парадаваў прысутных новымі песьнямі, якія стварыў на свае вершы. Зразуме- ла, такія сустрэчы неабходныя, бо прыносяць радасць і ўспаміны.

**А.Ганкіна,
Гомель**

Што пакінем па сабе?

З такім запытам падчас Фэстывалю нацыянальных культур у Горадні з'явіліся да жыхароў і гасцей гораду ўдзельнікі акцыі супраць яго разбуральнай «рэ- канструкцыі».

У розных месцах гораду 3 і 4 чэрвеня 2006 году неабыякавыя гарадзенцы раздавалі паштоўкі. На іх паралельна з выявамі старажытнай Горадні адлюстраваныя разбурэнні ад сучасных будаўнічых работ.

«Я лічу, — значыцца ў тэксце паштоўкі, — што пляны рэканструкцыі і пляніроўкі гораду павінны быць шырока аблеркаўваныя сярод усіх зацікаўленых прадстаўнікоў грамадзтва з асьвятыннем розных поглядаў у сродках масавай інфармацыі, як гэта прынята ва ўсім сьвеце і як гэта робіцца ў Менску». На адваротным баку паштоўкі пазначаны адрас атрымальніка — Гара- дзенскі абласны савет дэпутатаў.

Кожны, хто яе атрымаў, мог даслаць і тым самым падтрымачы ініцыятыву арганізатораў акцыі: з'явіцца ўвага ўладаў на работы па рэканструкцыі. Удзельнікі выказалі прапанову стварыць грамадзкі дарадчы орган з гарадзенскіх гісторыкаў, краязнаўцаў і іншых адмыслоўцаў, якія маглі бытаваць атрыманыя інфармацыя ўладамі аб шляхах, мэтах і сродках аднаўлення і рэканструкцыі гораду.

Галоўнаю задачай акцыі было не толькі выказвацьне абурэння дзеяньніямі ўладаў, але і праду-

хіленыне іншых стратаў. «Тое, што зрабілі з плошчай Савецкай, не павінна паўтарыцца яшчэ раз у нашым горадзе, а на яе рэканструкцыі яны спыняцца не з'віраюцца. Каб пазыбегнуць яшчэ большых стратаў, гарадзенцы павінны згуртавацца. І гэта толькі першы этап нашай кампаніі, якая працягненца да таго часу, пакуль нас не пачукоў», — пракаментаваў адзін з ініцыятараў акцыі.

Так, ужо быў агучаны праект пабудовы элітарных дамоў на Вялікай траецкай вуліцы, што прывівадзе да разбурэння гістарычных пабудоваў гораду. Акрамя гэтага, на месцы 28 будынкаў у гістарычным цэнтры, гэта званым «Новым съвеце», па вуліцах Міцкевіча, Горкага і 17 верасня, дзе ёсць помнікі ў стылі канструктывізму, заплянаваны гатэльны комплекс. Шмат пытанняў і па рэканструкцыі Каложы: па-першае, яе аднаўленыне па ўзоры сярэдзіны XIX ст. наўрад ці мэтагодна, пад другое, рэканструкцыя царквы паводле сучасных тэхналогій на- насяе вялізныя страты.

Удзельнік

«НН» з радасцю друкуе ў газэце і на сайце www.nn.by чытацця лісты, водгукі і меркаваны. З прычыны вялікага аб'ёму пошты мы ня можам пашырджаць атрыманыне

Вашых лістоў, ня можам і вяртаць неапублікованыя матэрыялы. Рэдакцыя пакідае за сабой права рэдагаваць допісы. Лісты мусіць быць падпісаныя, з пазнакай адрасу. Вы можаце дасылаць іх поштай, электроннай поштай і факсам.

**Наш адрас: а/с 537, 220050 Менск
e-mail: nn@promedia.by. Факс: (017) 284-73-29.**

Зварот Таварыства беларускай мовы

Шаноўныя сябры!

Неўзабаве мае адбыцца чарговы чэмпіянат съвету па футбоце. Дык запатрабуем ад Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі забясьпечыць камэнтары да матчаў па-беларуску. Кожны з нас можа такім чынам пазмагацца за беларускасць. Таму напішэце самі і парайце сябрам напісаць ліст да наступных службоўцаў Белтэлерадыёкампаніі:

Зімоўскаму Аляксандру Ле- нідавічу, старшыню Нацыяналь- най дзяржаўнай тэлерадыёкам- панії.

220807 Менск, вул.Макаёнка 9, Белтэлерадыёкампанія.

Герстэну Барысу Ізідоравічу, дырэктуру Дырэкцыі спартовага вяшчання.

220807 Менск, вул.Макаёнка 9, Белтэлерадыёкампанія, Ды- рэкцыя спартовага вяшчання.

Навіцкаму Ўладзімеру Міка-

лаевічу, загадчыку аддзелам тэ- лекамэнтатарапі.

220807 Менск, вул.Макаёнка 9, Дырэкцыя спартовага вяш- чання, Белтэлерадыёкампанія.

Вы можаце напісаць свой тэкст або скрыстаць з прапана- ванага ніжэй варыянту:

Паважаны ...!

Дазвольце падзякаваць вам за систэматычнае пашырэнне спартовага вяшчання на каналах БТ і ЛАД. Да таго ж прыемна адзначыць правільнасць выбару актуальных спаборніцтваў. У той жа час мяне вельмі засмучае амаль поўная адсутнасць беларускамоўных камэнтароў гэтых спаборніцтваў.

Дазвольце Вам нагадаць, што беларуская мова з'яўляецца дзяржаўнай мовай Рэспублікі Беларусь, якую, згодна з апошнім перапісам, лічыць сваёй адзінай роднай мовай 76% на- сельніцтва краіны.

Я з прыемнасцю адзначыў, што матцы чарговага чэмпіянату съвету па футболе таксама будуть трансляваць Вашыя каналы. З гэтай нагоды я з'явіраюся да Вас з прапановай рабіць камэнтары гэтых, а таксама ўсіх іншых спартовых спаборніцтваў на нашай з Вамі роднай беларускай мове.

Загадзя ўдзельнікі,
Вашае імя.

Замкі будуем сваімі рукамі

«Гісторыка» ладзіць летнікі ў Івянцы і Любчы.

Зъміцер Рагачоў з Грамадзкага аўяднання «Гісторыка» пляне два буйныя летнікі. Першы пройдзе з 22 ліпеня па 13 жніўня пад Івянцом. Будучь праводзіцца аварыйная працы на месцы колішніх сядзіб XVIII ст., што зъманіла не аднага гаспадара. Захаваліся гаспадарчыя пабудовы, якія трэба выратаваць ад канчатковага разбурэння. З гэтай мясыцінай звязана легенда пра драўляны замак, збудаваны перад паходам на Грунвальд. Ён даваў прытулак паляўнічым, што ў мясцовых лясах нарыхтоўвалі дзічыну

Любчанскі замак.

www.chatseventhside.org

перед паходам.

15–27 жніўня адуздзеца летнік у Любчы пад патранажам кіраўніка Фонду «Любчанскі замак» Івана Пячынскага. Працы на адузове замку шмат, таму запрашаюцца ўсе ахвотныя. Мяркуецца пабудаваць пайтарамэтровы мур паміж дзвюма адноўленымі вежамі. Маецца зацверджаны праект і будматэрыялы, патрэбныя толькі руки.

Таксама плянуеца падрыхтаваць пляцоўку пад адузову драўляную вежы, якая стаяла на беразе Нёману. Месяц тое ў 20-х гадах мінулага стагодзьдзя падмыла рака. Акрамя таго, гарадзенскі археолаг Генадзь Семянчук атрымаў дазвол на раскопкі на тэрыторыі замчышча. У плянах таксама работы ў любчанскам парку. Працы хопіць усім.

Па інфармацыйю звязатца па телефонах: 755–03–70 і 654–65–59 (Зъміцер).

СП

Сёлетні трэці Фэстываль беларускай культуры адуздзеца ва Ўроцлаве ад 8 да 11 чэрвеня.
Ад гэтага году ён будзе называцца Фэстывалем беларускай культуры.

Зараз Беларусь!

Програма трэцяга Фэстывалю беларускай культуры. Уроцлаў, 8—11 чэрвеня.

Пад ганаровым патранатам старшыні Рады міністраў Польшчы Казімера Марцінкевіча,
міністра культуры Польшчы Казімера Міхала Ўяздоўскага, презыдэнта Ўроцлава Рафала Дуткевіча.

8 чэрвень, чацвер.

Галерэя «Калегіюм Усходній Эўропы», 17.00.

Вэрнісаж выставы фатаграфіі «Гісторыя пачалася ў Полацку».

Сцэна клубу «Млячарня», 19.00.

Урачыстая інаўгuraцыя фэстывалю.

Вечар беларускіх бардаў:

Зъміцер Бартосік (Менск), Андрэй Мельнікаў (Гомель). Вядоўца канцэрту: Віктар Шалкевіч (Горадня). Кошт квітка: 15,00 PLN.

9 чэрвень, пятніца.

Народны заклад імя Асалінскіх, 16.00.

Прэзэнтацыя газеты «Наша Ніва». Вядоўца: Павал Мажайка. Выступае Сямён Печанко. Газета «Наша Ніва» ў 2006 годзе адзначае 100 гадоў свайго існаванья. Гэта найстэрэйшая газета, якая выдаецца на беларускай мове, атрымала ў красавіку 2006 году загад аб ліквідацыі ад беларускіх уладаў.

Клуб «Лыкэнд», 18.00.

Канцэрт гурту *Pete-Paff* (Менск). Кошт квітка: 10,00 PLN

Калегіюм Усходній Эўропы, 21.00.

Літаратурная вечарына. Андрэй Хадановіч, Уладзімер Арлоў, Ян Максімюк. Вядоўца: праф.Лявон Баршчэўскі.

10 чэрвень, субота.

Калегіюм Усходній Эўропы, 12.00.

Сэмінар. Спаканье з капэляй Алеся Ласія, прысьвячанае традыцыйнай беларускай музыцы.

Калегіюм Усходній Эўропы, 16.00.

Дыскусія. Традыцыя і сучаснасць. Аб месцы Беларусі і беларускай культуры ў Эўропе размаўляюць: Ян Максімюк (Прага), Лявон Баршчэўскі (Менск), Казімер Міхал Ўяздоўскі (Варшава), Андрэй Хадановіч (Менск), Ільля Глыбоўскі (Прага), Дзьмітры Гурневіч (Варшава).

Народны заклад імя Асалінскіх, 18.00.

Капэля Алеся Ласія (Менск). У праграме: традыцыйная абарадавая музыка, канты канца XVII веку, музыка да танцу XIX і пач. XX стагодзьдзя. Кошт квітка: 10,00 PLN.

Клуб «Лыкэнд», 20.30.

Канцэрт гурту «Партызанская школа». Канцэрт вучняў Гуманітарнага ліцэю ім. Я.Коласа. Кошт квітка: 10,00 PLN.

11 чэрвень, нядзеля.

Калегіюм Усходній Эўропы, 15.00. Дакументы. Прэзэнтацыя дакументальных фільмаў, зрэалізаваных ТВР.

Тэатар «Песьня Казла», вул. Пуркінега 1, 18.00.

Канцэрт старажытнай музыкі. Гурт «ГУДА» (Менск). Кошт квітка: 15,00 PLN.

Сцэна клубу «Млечарня», 21.00.

Урачыстое заканчэнне фэстывалю. Канцэрт гурту «Троіца». Кошт квітка: 15,00 PLN.

Горадня — адзіны ў Беларусі горад, які зацята супраціўляеца спробам зрабіць зь яго вялікі аграгарадок, кшталту Менску ці Воршы. Піша **Андрэй Павач**.

Вы, здаецца, сказали, што хочаце гэтым летам наведаць Горадню. Чаму б і не, жаданьне вельмі добрае, паспрабую прапанаваць колькі сваіх думак тым, хто ўсё ж такі наважыцца такую вандроўку ажыццяўіць, тым больш што як гарадзенец маю на гэта права.

Ну, пачнём з таго, што галоўную падзею гарадзенскага лета 2006-га вы ўжо прапусцілі. Фэстываль нацыянальных культур у скончыўся літаральна ў нядзелю. Так што ўбачыць адначасова 40 тысяч гарадзенцаў, якія, добра падвыпіўшы, ноччу штурмавалі Замкавую гару, каб лепиш бачыць гучна разрэклімаванае, а насамрэч даволі паскуднае «лазэрнае шоў», вам не давядзенца. Але, як напісаў у сваіх успамінах Васіль Быкаў, Горадня — гэта места, дзе добра людзям, якія мараць не аб мітусыні, а прагнуць жыцьцёвага супакою. Таму на гарадзенцаў глядзець і ня варта, галоўным аб'ектам сваіх назіранньня зрабіце саму Горадню, бо Горадня, што бачна і ў яе называе, — сапраўдны горад, магчыма, адзіны ва ўсёй сучаснай Беларусі, які зацята супраціўляеца спробам зрабіць зь яго вялікі аграгарадок кшталту Менску ці Воршы. Супраціўляеца сам, не жыхарамі, якія, трэба прызнаць, мала ведаюць і разумеюць горад, супраціўляеца сваімі вуліцамі, пляніроўкай, касцёламі і цэрквамі, не даючы рэалізаваць бязглаздзяя ідзі занадта актыўных апошнім часам будаўнікоў.

Маю да вас дэсьве парады. Па-першыя, па старайцеся папярэдне начытатца аб Горадні і яе помніках, бо ў горадзе ніякага вартага даведніка вы ня купіце. У Інтэрнэце ёсьць пара сайтаў, хоць бы harodnia.com, дзе вы зможаце знайсці некалькі кніг па гісторыі архітэктуры

У старую

АНДРЕЙ ПАНКЕВІЧ

Горадні, галерэі старых паштовақ, а таксама даведаецеся шмат аб сёньняшнім дні гораду, найперш аб яго гэтае званай «рэканструкцыі», каб ня вельмі служацца, калі выйдзенце на старую Рынкавую, а зараз Савецкую плошчу, бо так, як зараз, яна выглядала хіба што летам 1941 г. пасля німецкае бамбёжкі.

Папрацаўшы з крыніцамі, вы зможаце зрабіць адзін із некалькіх маршрутаў па Горадні, што выгодна розніца аздаблення: Стары Замак — Новы Замак — Плошча — Каложа.

Напрыклад, паводле таго самага сайту, можна павандраваць сярод гарадзенскіх архітэктурных помнікаў эпохі канструктыўізму, якіх ва ўсёй Заходній Беларусі засталося мала і шмат якія зь іх у Горадні будуть зынішчаны ўжо гэтым летам.

Або, напрыклад, вандроўка па мясцінах гораду, звязаных з беларускім нацыянальным рухам, бо Горадня —

**Фэст нацыянальных культур
прайшоў у Горадні мінулымі
выходнымі.**

Беларускія мясціны Горадні

Горадня — ня толькі каралеўская сталіца, але і горад Кастуся Каліноўскага, другая сталіца Беларускай Народнай Рэспублікі, горад Браніслава Тарашкевіча і Зоські Верас. Знаўцы могуць арганізаваць для вас цікавую вандроўку па мясцінах, звязаных з беларускім нацыянальным рухам.

гэта ня толькі каралеўская сталіца, але і горад Кастуся Каліноўскага, другая сталіца Беларускай Народнай Рэспублікі, горад Браніслава Тарашкевіча і Зоські Верас.

Што да музэяў — варта наведаць музэі ў гарадзенскіх замках і дом-музэй М.Багдановіча. Экспазыцый ў замках старая і даволі занядбаная, як і самі замкі («росквіт і стабільнасць незалежнай Беларусі» сюды яшчэ не дабраліся і наўрад ці дабяруцца), але экспанаты ўнікальныя. Домік Багдановіча ўтульны, цёплы і вельмі прыгожы, менчукам будзе як паўночнік гэты музэй зь менскім. Дарэчы, на старых гарадзенскіх могілках па вул.Антонава пахавана маці паэта, там жа знайшла вечны супакой і Эліза Ажэшка.

Парада другая — ня едзьце ў Горад-

Помнікі эпохі канструктыўізму

Iх ва ўсёй Заходній Беларусі засталося мала і шмат якія зь іх у Горадні будуть зынішчаны ўжо гэтым летам чарговым этапам «саўчанкаўскай рэканструкцыі». На фота — адзін з іх: дом па вул. 17 верасня 2/1.

Горадню ў госьці

ню зь якой-небудзь экспкурсіяй. Дзьве гадзіны па горадзе на аўтобусе, галопам па музэях — вось усё, што застанецца ў вашай памяці. Твар Горадні (дарэчы, як і Вільні, Кракава і любога старога эўрапейскага гораду) — не касыцёлы і замкі. Гэта найперш вулічкі, закуткі гораду, якія, дарэчы, і зымняюцца найменш, бо там ня ставілі помнікаў героям грамадзянскай вайны і не рабілі пляцаў для першамайскіх дэманстрацыяў.

Нельга таксама забывацца і пра гарадзенскія ваколіцы, якія вы літаральна за два дні можаце аб'ехаць маршрутным аўтобусам ці таксоўкай. Праўда, да знакамітага Аўгустоўскага канала ехаць пакуль на раджу, бо той, хоць і быў абвешчаны супэртурыстычным аўектам, працягвае заставацца ў памежнай зоне зь Літвой, і вы лёгка можаце стаць здабычай беларускіх памежнікаў.

Можаце даехаць да Свяціцку зь яго паркам і цудоўным палацам XVIII стагодзьдзя, які зачынены пасля высялення адгуль санаторы.

На поўдзень — гэта найперш мясьці-

ны з жыцця Элізы Ажэшкі: нёманская Свіслач і Багатырэвічы, дзе пісьменьніца стварала свае раманы. А адгуль недалёка і да Воўпы і Гудзевіч. У Воўпе велізарны (самы вялікі ў Беларусі) драўляны касыцёл XVIII ст. з аўтаром, уфундаваным Сапегамі; у Гудзевічах беларускі музэй, без сумнёву, самы беларускі з усіх музэяў краіны, дзе вы зможаце ўбачыць рэчы, пра якія Менску толькі марыць. Паміж Воўпай і Гудзевічамі — парэшткі маёнтку Міклашэвічы, радзімага гнязда Ларысы Геніюш.

Гэта так, вельмі каротка і павярхойна, а калі ўвогуле адным словам — праста «прыяжджаце», паходзіце па ГОРАДні, пастойце на мурас Старога замку, дакранітесь да сцяны Каложы... Адчуйце, што ГОРАДня — гэта ня спальнія раёны Менску і не мэтро, дакажыце ёй, што яна патрэбна ўсім беларусам, і ГОРАДня дапаможа нам, бо гэта адзін з тых нешматлікіх зараз масцоў, што лучаць нас з сапраўднай Эўропай. Прыйджаце ў Горадню гэтым летам — і зімовым вечарам недзе паміж

Горадзенскія ваколіцы

Літаральна за два дні вы можаце аб'ехаць гістарычныя і прыродныя каштоўнасці ваколіцаў Горадні на маршрутным аўтобусе, таксоўцы, на кожучы пра сваё аўто.

Свяціцак — зь яго паркам і цудоўным палацам XVIII стагодзьдзя.

Свіслоч і Багатырэвічы — мясьціны з жыцця Элізы Ажэшкі, дзе пісьменьніца стварала свае раманы.

Воўпа — самы вялікі ў Беларусі драўляны касыцёл XVIII ст. з аўтаром, уфундаваным Сапегамі.

Гудзевічы — беларускі музэй Алеся Белакоза.

Міклашэвічы — радзімае гнездо Ларысы Геніюш.

станцыямі менскага мэтро «Плошча Якуба Коласа» і «Акадэмія навук» вам у галаву прыйдуць слова Зоскі Верас: «Чую Горадню, адчуваю павеў маладосьці, а ці не паехаць мне ў гэту стающую Горадню ў госьці?»

Падарожнае эсэ
Алеся Квіткевіча.

Хараство шатляндзкіх лохаў

Калі б мне давялося пабываць у гасцініцах на радзіме сэра Вальтэра Скота ды Ўльяма Ўоласа на некалыкі год раней, да запаветнага прачытаныя Карапткевічскіх «Каласоў...», я б, мажліва, і пакінуў па-за ўвагай нацыянальнае паданье, якое пачуў ад добразычлівага ўвогуле шатляндца ў першы ж вечар пасыля таго, як мой лятак Прага—Эдынбург пазямліўся на слынны ячменным алькагольным напоем ды жывёлай лэнд. Легенда такая: пасыля стварэння Сьвету Бог паслаў у розныя куткі Зямлі анёлаў, якія павінны былі сфармаваць там, куды яны былі пасланыя, умовы для далейшага рассяялення ды пражывання людзей. Адзін з анёлаў шчыраваў найболыш. У выніку на тэрыторыі, што потым змінілася назоў Шатляндзія, быў створаны найдзіўнейшы ляндшафт, найдудоўнейшыя флёра й фаўна, найчысьцейшыя рэкі ды азёры, найпрыгажэйшыя горы, аблокі й г.д. Тады астатнія анёлы звярнуліся да Бога й пачалі яму даводзіць, што гэта будзе несправядліва, што гэтак адзін народ — шатляндцы — будзе выплучацца сярод астатніх найспрыяльнейшымі ўмовамі для жыхця. (І тут невялічкае адрозненіне ад Карапткевіцкага варыянту.) На што Гасподзь адповеў анёлам: «Супакойдзеся, паглядзіце, хто дастаўся ім у суседзі...» Наўвесьце меліся ангельцы, а ў беларускім варыянце Бог паслаў нам дурных кіраўнікоў і начальнікаў. Хоць шмат хто думае, што мы з гэткім жа поспехам можам карыстацца й «шатляндзкім» варыянтам, але гэта ўжо, як той казаў, дэталі...

Шатляндцы й напраўду могуць вельмі моцна абраziцца, калі хто ў іхнай прысутнасці назаве ангельскі народ «братнім» ці, чаго болей, «старэйшым братам». Яны ўважаюць ангельцаў самымі дурнымі ў сьвеце й лічаць, што ня маюць зь імі абсалютна нічога супольнага. Гэта не замінае скутам, як яны сябе называюць (а па пашпарце: грамадзяне Аб'яднанага Карапеўства Вялікай Брытаніі і Паўночнай

АЛЕСЬ КВІТКЕВІЧ

Ірланды) спрытна падзарабляць на сумесным зь «небаракамі-суседзямі» бізнесе. Шатляндцы часам з чыстым сумленнем апукваюць ангельцаў па дробязях. Гэта ў іх называецца «паслугоўвавца някемлівасцю» гэтага пыхлівага народу».

Менавіта тому я напачатку называў Scotland радзімай менавіта Скота ды Ўоласа. Бо першы, як і Карапткевіч, мае

дачыненне да гістарычнага раману, а другі — такі сабе іхны Каўніўскі — ачоліваў узброеную барацьбу свайго народа за незалежнасць ад свайго «старэйшага брата» — Ангельшчыны. І таксама скончыў жыхцё на шыбеніцы.

Станік за Бёрнса

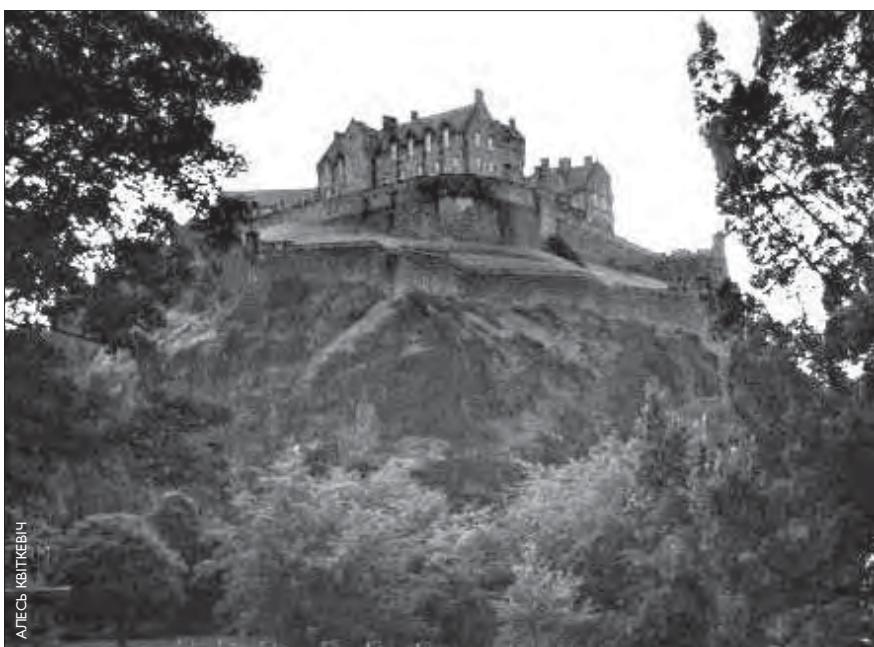
І сёньня жыцьцё краіны горцаў (іх

партызанаў) ня менш цікавае, чым у часы, апяняныя Валтэрам Скотам. Сучаснасць і мінуўшчына дзіва як пераплесеная. Так, у вітрыне адной з найбуйнейшых крамаў жаночае бляізны, — назва якой у літаральным перакладзе гучыць як «У цёплай Ганулькі!», — прыгожымі літарамі напісана: «Тым, хто прадэкламуе хоць чатыры радкі з Робэрта Бёрнса, зыніжка на любую працу ў нашае маркі — 25%!!!» Зъявілася павага да вытворцаў шатляндзкіх майткоў ды станікаў: якім арыгінальным чынам яны дадумаліся прыічапляць пакупнікам любоў да роднага пэтычнага слова! Перад вачыма паўсталі наступная ўява: у цэнтры Менску на вітрыне крамы «Мілавіца» красуецца абвестка: «Раскажы слуточак з Купалы — атрымаеш выкшталтоны камплект сподняга са зыніжкай на чвэрць!»

Мільёны на сораме

Вынаходлівасць выдатна працуе і ў шараговых грамадзянаў. Над усёй Вялікай Брытаніяй лунае слава кемлівага жыхара найбуйнешага шатляндзкага гораду Глазга Эндрю Морэя. Ён зарабіў некалькімільённы капитал на... фаліямітатарах. Прычым з самім прадметам як такім ён ія меў абсалютна ніякай справы. Проста разъясціць у Сеціве абвестку, што прадае дужа неабходныя ў гаспадарцы штуки па 10 фунтаў стэрлінгаў. Сярэдні ж кошт «цацкі» — блізу 30 фунтаў. Прычым якасць Морэева працуцца (а на сایце былі выкладзеныя й падрабязнае апісаныне, і карцінкі з таварам, і нават інструкцыя) не саступала найлепшым узорам. Атрымаўшы незылічоную колькасць замоваў, містэр Морэй сумленна признаўся, што задаволіць іх ня зможа. Перапрасіўшы, Эндрю разаслаў назад Каралеўскай поштай няспраўдженыя блянкі на замовы. І вось тут загвадка: аформіць замову на што зайгудна любы грамадзянін Аўяднанага Каралеўства можа не выходитчы з уласнае кватэры, але калі замова скасоўваецца, за сваімі грашымі трэба ісці ў аддзяленье банку. Сарамлівыя брытанкі палічылі 10 фунтаў не такой вялікай сумай, каб празь яе стыдацца глядзець у очы супрацоўнікам (таксама збольшага жаночага полу) банкаў, падаючы цэтлік з надпісам «зварот грошай за недастаўлены фаліяміттар». І 97% кліентуры спадара Морэя папрости ў банк не пайшлі. А містэр Эндрю Морэй, ні ў чым не абышоўшы закон, стаў мільянэрам.

Ня трэба думаць, што ён там адзін

Шатляндзкі Наваградак — Эдынбург.

такі разумны. Кемлівая ў іх уся нацыя. Галубая славутасць тамтэйшага краю — пачварка Нэсьці, — якую так прагнуць знайсці цікаўныя з усяго сусвету, для шатляндцаў існуе хіба раскрыжаваная ў плюшавым выглядзе. Сапрайдную ж лахнэскую знакамітасць зь мясцовага люду ніхто не шукае: варта вам толькі штось пра яе спытаць, і яны ўхіліста ды няўцымна нешта спрабуюць апавядыць пра прыгажосць шатляндзкіх лохаў — то бок азёраў (ледзь не сказаў — балотаў...). І іх цалкам можна зразумець: пакуль трывае інтрыга, у Шатляндыю валам вяляць турысты.

Тэатр і растаманы

Наплыву цікаўных краіна авечак ды віскі ававязаная яшчэ вось чаму — на палову жніўня кожны год шатляндская сталіца становіцца адначасна й сталіцца найбуйнешага Эдынбурскага міжнароднага тэатральнага фэстывалю. Туды зъяжджаючыя гурткі й трупы з усяго сусвету — ад самых знакамітых да вандроўных аматарскіх. Падзея грандыёзная, яна ўключае ў сябе, апрош памянёных вышэй тэатральных выступаў, фэст джазавай музыкі, фэстываль прычосак «Чубок-фэст», кніжны кірмаш, кінафэстываль ды незвычайнае вайсковы спектакль зь яскравай называй «Military Tattoo», «Вайсковая татуіроўка». Цікавостак ды ўсялякага кшталту неспадзянанак проста безыліч, а завяршаецца гэта ўсё салютам, які доўжыцца прыкладна гадзіну, пад музыку Ганаровага каралеўскага

аркестру. Праўда й кошт гэтага фаервэрку — паўтара мільёна фунтаў — шакуе пават больш разыняволеных у фінансавым пляне брытанцаў, але затое ўсё зь ліхвой кампэнсуецца прыбыткам ад найбуйнейшай культурнай падзеі ў Брытаніі, які, паводле афіцыйных дадзеных, складае 120 мільёнаў у той жа самай валіце. Найбольш выбітна падчас усяго гэтага разгулу мас-тава выглядаюць ямайскія музыкі-растаманы, якія ладзяць канцэрты ды тэатральныя шоў наўпрост на вуліцах. Іх разнаквецістя апранахі, каптурыкі ды заўсёдныя шаманская прычоскі-дрэды ледзь не да калена прыўносяць асаблівыя калірты ды надзвычай маліёніча глядзяцца на фоне сярэднявечных замкаў. Пры ўсім гэтым яны яшчэ й няспынна (і без ніякіх нараканняў з боку паліцы) паляць сваю традыцыйную зеляніну. На маіх вачах нехта з тубыльцаў паджартам прашанаў пазытыўным мурынчыкам пасправаваць курыць бадзякі (чартапалах — сымбал Шатляндыі), на што тыя адказалі, што крыйдзіць карэнных жыхароў тутэйшае горнае мясцовасці яны ня хочуць, але «усё, што трэба, прывезылі з сабой», ды яшчэ й прашанавалі падзяліцца, бо «у іх гэтага добра ўдосочаль — на ўсіх хопіць!»

І дарэчы, мала хто з прысутных адмовіўся. Вось такі народ жыве на Брытанскіх выспах, такі ў нечым падобны і адначасова вельмі адрозны ад нашага.

**Алесь Квіткевіч,
Беларусь — Вялікая Брытанія.
Фота аўтара**

Беларускі экстрым

Аляксей Бацюкоў прайшоў праз пушчу, маючы з сабой толькі компас і запалкі.

І што, што ў нас «мораў няма, акіянуў няма», а самая высокая кропка не сягае 400 мэтраў над узроўнем таго самага, чаго ў нас, глядзі вышэй, няма. Дый да таго ж носіць ня дужа прыветнае імя койданаўскага ўраджэнца. Месца экстрыму ў Беларусі знайдзецца заўсёды. Нават на праспэкце Скарэйны — спытайце спадара Севярынца.

А калі без палітыкі, свой варыянт беларускага экстрыму я выпрабаваў неяк гадоў пяць таму. На той час я ўжо меў крымскі вопыт. Разам з украінцам Вовам Калугам мы безь ніякіх страхоўкі, нават у сандалях замест кедаў, лазілі на артэкаўскі Аюдаг, на скалу каля Сымеізу — па стромых і сыпкіх схілах. Ну і нудысцкі пляж, скокі ў воду з пятнаццацімэтровай скалы, уцёкі ад пяшчотнага дзядзечкі з ласкавымі вачымі. Але гэта было ня тое. Гэта быў экстрым, які не напаўняў душы зъвестам. І я пацягнуўся за зъвестам.

3 картай партызанскай зоны

У Беларусі ёсьць непралазныя лясы і балоты — вось яна, зона рызыкі з нацыянальным калярытам. Тыя са-мыя некалькі гадоў таму разам з магілёўскім сябрам мы вырашылі ўпешкі прайсці праз лес. З сабою толькі компас, нажы і запалкі, карта 1975 году клічаўска-бялыніцкай партызанскай зоны і, на выпадак нечаканых сустрэч, гумавыя вырабы №2. Адразу дамова — мы ня ведаем ніякіх дарог, і мы не скроўваем убок. Маршрут праклалі самы просты. Ад месца сустрэчы — я за дзень да таго выпраўляўся ў вёску, а ён мусіў прыехаць ранішнім цягніком — да першага абазначанага тапоніму на супрацьлеглым баку лесу, нейкага адзінокага кургана. Гэты шлях перасякала бліж-ла-зялённая, уся ў сініх рысачках пала-са, што дадало крыху інтрыгі.

А шостай раніцы на прыпынку Гарадзішча, што каля станцыі Друць, я ўжо чакаў Руслана. Каб разагрэцца, прабегся з кілемэтар вакол азярыны. А сёмай стала зразумела, што ён праспашаў цягнік. Яшчэ пятнаццаць хвілінаў чакання — і я рушыў у лес.

Гэты лес называюць Сінім

Гэты лес нашы вяскоўцы называюць Сінім, на картах ён Вялікі. Ходзяць туды рэдка, бо побач зь вёскай ёсьць сьветлы, грыбы, ходжаны-пераходжаны лясок, Жураўка. У вайну тут была адна з самых вялікіх партызанскіх зонаў. На гэтым, і яшчэ на расповедах пра сэрынага забойцу зь сякерай, што хаваўся тут ад міліцы, культурная гісторыя Сінія лесу завяршалася. Зразумела, да майго прыходу.

Чым далей ад шашы, tym вышэй дрэвы. Векавыя, агромністыя яліны скрыгочуць на вятры, і апроч іх — ціха-ціха. Першую пару кілемэтраў я прайшоў усё ж дарогай, пакуль не паглыбіўся дастаткова. Потым, калі дарога стала надта скіроўваць убок, цэлячи ў нейкую далёкую вёску, пакінуў яе.

Лес быў мокры — ноччу прайшла навальніца. Сям-там чорныя лужыны. Нарэшце пачаўся самы гушчар. Некалькі вывернутых старымі вятрамі дрэў перакрылі шлях, падміўшы маладняк і хмызы. Каб прайшоўся ўскараскацца на тайшчэзны ствал сасны, якая мастком лягla панад вялікай чорнай сажалкай. Ствол склізкі, голы, аднак ісціці па ім было досыць лёгка з-за шырыні. Ёкнула, калі завіс над мутным вокам, у якім, памятаю, не адбівалася неба. Затым прайшоў па другім ствале, трэцім.

Лес стаў радзейшым, і нарэшце пад нагамі пачало спружыніць, а трава зьмянілася сукцельным імшыстым дываном. З-за дрэў адкрыўся правал. Сонца ўдарыла ў вочы, у твар патыхнуў той дурнаваты водар балота. Жоўта-зялённае, зусім як на мапе, чашам шырэйшае, часам вузейшае. Суп-

рацьлеглы край лесу быў мэтрах у трохстах. Там-сям у балоце тырчэлі сухія крывыя ствалы сасёнак, на некаторых яшчэ біліся за выжыванье лёгкія зялёныя чубікі голак.

Вада часам выходзіла на самую паверхню, але гэтыя акенцы былі рассеянныя па балоце ня надта шчыльна. Само балота ўсё спрэс было ў сухіх, жоўтых і ажно белых купінах. Па іх я і рапшыў пераходзіць на другі бок.

Па купінах

Спачатку асыцярожна, потым съмляй, тапчу купіны. Трава прасядзе пад ногай, унізе пачынаеца бурленьне, шыпеньне, ледзь ня нейкае мармытанье, і праз сэкунду купіна паціху прасядзе ўніз. Напачатку шляху гэта было яшчэ ня надта заўажна. Пазней купіны былі ўсё слабейшыя, радзейшыя.

Ну, і, уласна кажучы, я зразумеў, што я вар'ят. Калі палова шляху ўжо была за съпінай — і ўвесі гэты шлях быў ланцужком лужын, зь якіх ледзь-ледзь высоўваліся бляявыя канчукі травы, — а скакаць далей моцы ўжо не было. Ісціці па балоце немагчыма — скочыў на адну купіну і, пакуль яна тоне пад табой, тут жа выбіраеш наступную, гоць на яе, хоць старая цябе адпускае зь неахвотай. Паступова скокі забіраюць усю сілу, хоць заўважаеш гэта не адразу, а калі апынаесься на такой адлегласці, калі ўжо ўсё роўна, куды кіраваць, — што назад, што ўперад.

Знайшоўши астравок, утвораны паўмёртвай сасёнкай, я агледзеўся, выбіраючы шлях далей. На гэтай частцы балота лужын было больш, а пад самым узълескам вада зьбіралася ў невялікае азярцо. Аддыхаўшыся, я паскочыў далей. Бурленьне стала гучнейшым, купіны ўжо не вытрымлівалі маёй нагі, паветра не хапала, азярцо аказалася большым і бліжэйшым, ногі гулі, і прыгожа-прыгожа на ўзълеску насупраць цвірчэў нехта мне сваю песеньку пра лета, сонца і чарвякоў.

Як я пераадолеў тую азярыну — ужо ня памятаю. Здаецца, праста на-

пралом, па больш-менш трывалым краі, ня маючы ўжо зусім ніякіх сілаў абмінаць яе. Памятаю, як, захлынаўчыся, паваліўся на траву пад першай бярозкай. Ногі не трымалі, ад поту змакрэла ўся вонратка.

Далей валокся ўжо забыўшыся на ўсе курганы.

Напрасткі

Лес падрабнеў, пасьвятлеў, паявіліся грыбнікі, мужчына і жанчына, і нехта ў кустах. Кілямэтраў празь пяць я выйшаў на дарогу, якая, здавалася, вяла на станцыю Мілое, але дужа ўжо крута вярцелася з боку ў бок. Пабачыўши за дрэвамі прасьветы, скіраваў на ўзылесак.

Цяпер перада мной было калгаснае поле, засаджанае канюшынай, а за ім — станцыя. Поле перасякалі тры меліярацыйныя каналы. «Няйначай ужо сухія», — рашыў я і пайшоў напрасткі. Першы канал перакрочыў,

другі пераскочыў. Трэці канал зарос чаротам, танюткі струменьчык вады абцягнула раска. Што праўда, раска разыходзілася шырока, аднак пераскочыць і гэты канал выглядала абсолютно рэальна.

У ваду я ўвайшоў па горла. Ад нечаканасыці здалося, што і дна не намацаў, хоць насамрэч канал быў ня надта глыбокі.

Съмеючыся, разваліўся на супрацьлеглым схіле сохнуць, як у трყаці сантымэтрах ад майі галавы праехала машина. Дарогу, што ад лесу ішла да станцыі па полі, я не пабачыў з-за высокай травы.

Калі прыйшоў на станцыю, якраз пратішчіць цягнік. Дызель караценкай зьмейкай папоўз на станцыю Друць. Наступнага было чакаць пяць гадзінай, так што я пабрыў дахаты пешкі, уздоўж чыгункі.

Калі да Друці было з кілямэтар, скіраваў у лес, каб зрэзаць шлях.

І вось тут пачаўся ўласна беларускі экстрым з самым натуральным нацыянальным калярытам. Вы ведаецце, хто такі лесавік? Я яго ведаю асабіста. Цяпер патлумачу на лічбах. Ад станцыі Друць да маёй вёскі сем кілямэтраў, гэта сорак хвілін шляху па шашы мне. Я быў каля самай станцыі Друць. Я ішоў да сваёй вёскі гадзіны трэћі.

Спачатку выйшаў на нейкую дарогу. Кінуў яе, калі надта крутая яна ўзяла управа. Потым пачалося — ярок, сасоньнік, маладняк, зноў дарога, зноў ярок, ручайнік, лес, лес, лес. Штогадзіны я правяраўся па компасе, каректаваў шлях з улікам, што правая ногаробіць крок большы за левую. Ярок, сасоньнік, маладняк, зноў дарога, зноў ярок, ручайнік, лес, лес, лес.

Цераз тры гадзіны я быў дзесьцы каля вёскі, дзесьцы ў лесе, паўмёртвы і са скурчанымі ў сутаргах ногамі, а ў прасьветах паміж дрэвамі цымнела і гула камбайнамі шаша.

Выбар Валянціна Акудовіча — на байдарках па Нарачанскім краі

Беларускі філёзаф **Валянцін Акудовіч** — акрамя таго кандыдат у майстры спорту па альпінізме і заўзяты турыст.

Аўтар незабыўнага «Мяне німа» знаеца ва ўсіх спосабах адпачынку: можна ісці пешшу, ехаць на ровары. Аднак сам ён апошня гады аддае перавагу водным вандроўкам. Гэтым летам плянуне разам з сябрамі выправіца ў падарожжа па Нарачанскім краі. Для ўсіх астатніх раіць некалькі маршрутаў, па якіх неаднойчы падарожнічаў.

Маршрут №1,

якім і сам пакіруе сёлета: Мядзел — рака Нарачанка — возера Нарач — рака Вяльля. Цудоўныя мясціны, вельмі прыдатны для сплаву на байдарках маршрут.

Маршрут №2

Можна паехаць у Ракаў і адтуль ужо на байдарках кіравацца да Нёману па Іслачы і Заходній Бярэзіне.

Маршрут №3

Самае глыбокое возера нашага краю — Доўгае — таксама прыцягальнае для адпачынку месца, ці разъмешчанае паблізу возера Шо — геаграфічны цэнтар Эўропы, з ракою Шошай.

Для вэлітурыстаў

Для аматараў ровараў, паводле словаў сп. Акудовіча, адкрытая ўся Бела-

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

русь, бо напыя дарогі дазвалиоць аб'ехаць яе ўсю. Тут можна прыдумаць уласны маршрут. Хтосьці можа даехаць электрычкай ці цягніком да пэўнай станцыі і адтуль кіравацца па абранным маршруце (рэкамэндуцца гістарычныя мясціны Гарадзеншчыны і Віцебшчыны), а можна пачаць і зь Менску.

Пешая Віцебшчына

Для пешых падарожжаў найбольшую цікавасць уяўляе паўночная Віцебшчына — найбольш чысты і малалюдны край, да таго ж найбольш лясісты. Прыгожая суворая прырода, непаўторны ландшафт. Падыдуць і Налібоцкая зь Белавескай пушчы, але ў выпадку з

апошнім трэба паклапаціца пра дазвол на заходжаныне ў памежнай зоне. Цікавым будзе і падарожжа ў глухое балоцістое Палесьсе.

Урал

Для аматараў гораў адзін з найстарэйшых альпіністаў Беларусі раіць свой ўлюблёны Паўночны Урал — дастаткова танны па нашым часе кірунак. Для тых, хто ў гарах упершыню, найлепшы варыант — Карпаты, самыя блізкія і няцяжкія для пачаткоўцаў горы. Крым у гэтым сэнсе — најлетнія мясціны: надта шмат людзей, а таксама складанасці з заездам і выездам.

Сямён Печанко

Кінафэстываль у Глыбокім

Прадстаўнічы Міжнародны кінафест «Магніфікат-2006» адбудзеца з 7 па 11 чэрвеня на Глыбочыне. Гэта найлепшы кінафестываль у Беларусі. На фэсце будзе прэзентаваныя дакументальныя стужкі й тэлепраграмы болей чым з 30 краінаў, у тым ліку з Альбаніі, Мэксікі, Швайцарыі, Чэхіі — і, натуральна, з самой Беларусі. Фільмы аб'яднаныя эвангелізацыйнымі тэмамі, а сама імпрэза падтрыманая курыяй Віцебскай дыяцэзіі.

AP

Зьміцер Касцяровіч: штотыдзень вандроўка па Беларусі

Якія сяброўскія вандроўкі па гістарычных мясцінах Беларусі запланиваныя на гэтае лета? Плянамі дзеліцца Зьміцер Касцяровіч, аўтар ідоі

сяброўскіх вандровак, што за кароткі тэрмін стала супэрпапулярнай.

«11 чэрвеня летні сезон распачнеца вандроўкай па Берасцейшчыне: Косава — Ружаны — Ласкава — Пружаны — Шарашова — Лінова — Бяроза.

Напрыканцы чэрвеня — 25-га — плянуецца падарожжа па Браслаўшчыне з наведваннем Бальмонтаў, Слабодкі, Другі і Браслава, а таксама азёраў — Дрысыяты, Мяжаны, Опса, Відзы.

Лета — традыцыйная пара фестываляў сярэднявечнай культуры, таму варта разлічваць на падарожжа ў Наваградак, дзе з 1 па 3 ліпеня адбудзеца IV Фэстываль сярэднявечнай культуры «Наваградзкі замак — 2006».

З замежных вандровак я раіў бы паездкі ў Польшчу: 14—17 ліпеня на сівяткаваныне ўгодкаў бітвы пад Грунвальдам і само-сабою «Басовішча» 21—22 ліпеня.

Запісаў СП

Раскопкі над Бярэзінай

30 ліпеня — 13 жніўня 2006 г. у горадзе Светлагорску арганізуецца чарговая моладзевая археалагічна экспедыцыя. Месца археалагічных раскопак — каля вёскі Адрубы Кабанаўскага сельсавету Жлобінскага раёну Гомельскай вобласці.

Экспедыцыю наладжвае Светлагорская раённая арганізацыя грамадзкага аб'яднання «Таварыства беларускай мовы імя Францыска Скарыны». Раскопкамі кіруе навуковы супрацоўнік Інстытуту гісторыі Нацыянальнай акадэміі науک Беларусі (г.Менск).

Ад'езд удзельнікаў са Светлагорску **30 ліпеня** а 6-й гадзіне з чыгуначнай станцыі: 5 км на цягніку, затым — 15 км пешаходным спосабам. Цяжкі рыштунак адвозіцца са Светлагорску да месца раскопак на аўтамабілі. Вяртанье ў Светлагорск **13 жніўня**, для іншагародніх удзельнікаў магчымы ад'езд праз Жлобін.

Да ўдзелу ў экспедыцыі

запрашаюцца дзяўчата і юнакі, якія цікавяцца гісторыяй, турысцкімі вандроўкамі — навучэнцы 9—11 класаў, студэнты, моладзь. Удзел у экспедыцыі — добраахвотны і неаплатны. Валянтэры працуяць па 4 гадзінамі ў дзень на раскопках старожытнага гарадзішча, астатні час прысьвя чаецацца адпачынку.

Экспедыцыя праводзіцца ў малаяўнічым месцы на беразе ракі Бярэзіна. Валянтэры самастойна ўсталёўваюць намётавы летнік; харчаванье гатуюць на вогнішчы. Усе пытанні ў летніку вырашаюцца на прынцыпах самакіравання. Удзельнікі мусіць не баяцца складанасцяў, мець моцны характар і заўсёды быць гатовымі прыйсці на дапамогу сябрам. Вынікі раскопак будуть матэрыялам для навукі. Актыўныя удзельнікі заахвочваюцца пісьмовымі падзялкамі Інстытуту гісторыі Нацыянальнай акадэміі науک Беларусі.

Валянтэры павінны мець

уласны рыштунак (намёт і іншое). Светлагорская арганізацыя ТБМ і Інстытут гісторыі забяспечваюць харчаванье ў экспедыцыі, праезд ад Светлагорску да месца раскопак і ў зворотным кірунку.

Усе, хто зацікавіўся, могуць атрымаць дадатковую інфармацыю (сыпіс неабходнага рыштунку, звесткі аб археалагічных дасьледаваннях на гарадзішчы Адрубы, фатадымкі з экспедыцыяў папярэдніх гадоў і гэтак далей):

паштовы адрес — аддзяленыне сувязі №2, паштовая скрыня 32, 247402, г.Светлагорск, Гомельская вобл., Беларусь;

тэлефоны — (+375) (0) (2342) 4-25-50, (0)(29) 709-04-33 — Андрэй Музычэнка, (0)(2342) 4-69-33 — Марыяна Мірчук, 4-76-13 — факс;

электронны адрес — ekspedycija@tut.by.

Аб жаданні ўзяць удзел у экспедыцыі просьба паведаміць да **15 ліпеня**.

Экспедыцыя — гэта не забыўны ўражаны і добры летні адпачынак!

8 ліпеня: Свята ў Ляўках

Усе прыхільнікі беларушчыны могуць ўзяць удзел 8 ліпеня ў чарговым съвяще вольнай беларускай пазлі ў навакольні Домумузею Янкі Купалы ля вёскі Ляўкі на Аршаншчыне.

Знайсьці лёгка: трэба даехаць да музею, а там прайсьці праз ягоную тэрыторыю ў бок берагу ды спусьціца па сходах да Дняпра. Па беразе налева, прайсьці каля 500 мэтраў да вогнішча. Паблізу можна паставіць намёт.

Калі на сваёй машыне, то лепш ехаць праз/паўз Барань і Копысь (там ёсьць пантонны мост праз Дняпро). З «алімпійкі» лепш павярнуць на Коханава. Ля музею ёсьць паркоўка.

Даехаць і ад'ехаць без машыны можна аўтобусам Воршы—Копысь, які ад аўтавакзалу адыходзіць у 6.30; 10.00; 13.30; 16.30. Ехаць трэба да прыпынку «Музэй Янкі Купалы», дарога зойме з паўгадзіны і будзе каштаваць 2070 рублёў.

Падрабязней «НН» напіша перад съвятам.

Тры фэсты ля трох замкаў

Mір

10—11 чэрвеня ў Міры (Карэліцкі раён) пройдзе IV беларускі фэстываль мастацтваў «Мірскі замак — 2006». Адбудзеца кансерт старадаўнай музыкі «Музычныя скарбы Гарадзенскага краю». Пройдзе выставка мастакоў Гарадзеншчыны, рыцарскі турнір. Нацыянальны кансерты аркестар прэзентуе новы праект — «Дыялёг супрацьлегластяў: джаз — харавая клясыка».

Наваградак

1—3 ліпеня ў Наваградку адбудзеца IV Фест сяроднявечнай культуры «Наваградзкі замак — 2006». Арганізуе фэстываль Наваградзкі райвыканкам. Мае адбыцца рыцарскі турнір, на які трады-

цыйна збіраецца рыцарства зь Беларусі ды суседніх краінаў, а таксама выступы айчынных ды замежных гуртоў, што выконваюць старадаўнюю музыку.

Ліда

1 ліпеня ў Лідзе адбудзеца съвята піва. У праграме — конкурсы, дзіцячыя атракцыёны, выступы зорак беларускай эстрады. Лідзкі бровар пропануе ўесь асартымент сваёй прадукцыі. Аматары піва змогуць пачаставацца ўсімі гатункамі лідзкага бурштынавага напою, сярод якіх будзе й менаванае ў народзе «Зоськай» нефільтраванае піво.

26—27 жніўня пройдзе штогодовы фэстываль «Замак Гедыміна». Удзел прымічаюць рыцарскія клубы зь Беларусі, Польшчы, Літвы і Рәсей.

Выпраўляюцца ў Мір, Наваградак і Ліду можна з Цэнтральнага аўтавакзалу ў Менску, адкуль у гэтым кірунку штодзень ходзяць аўтобусы і маршруткі.

СП

АНДРЭЙ ЛІЖКЕВІЧ

У Беларусі як за мяжой

Летам абвастраецца жаданьне зъяніць абстаноўку, вызваліцца з задушнага офісу ды на некалькі дзён забыцца на гарадзкі тлум. Можна не выстойваць чэргаў па візу ды не пакутаваць больш за суткі ў гарачым купе цягніка «Менск—Сімферопаль». Добра адпачыць можна і не выїжджаючы зь Беларусі. Выбар ёсьць!

Агратурызм

У Беларусі гэты від адпачынку зъявіўся пазней за астатнія краіны Эўропы, але разьвіваецца досыць актыўна. На сёняня па ўсёй Беларусі налічваецца ля 60 сядзібай. У звязку з вялікай канкурэнцыяй кошты на пражыванье ў такіх месцах звычайно ў пакет паслуг — пашыраецца. Стандартны набор прапановаў: адпачынак ля вады плюс паляванье ў бліжэйшым лесе, грыбочки-ягады ды эккурсія, калі ёсьць куды.

Гаспадары сядзібы «Ля дубочка», што пад Менскам, прапануюць наведаць падчас адпачынку... «Лінію Сталіна». Хоць ёсьць і больш вартыя прапановы. Уладальнікі фэрмерскай гаспадаркі «Верас» збудавалі сядзібу для турыстаў з інтэр’ерам «у нацыянальным стылі» непадалёк ад Сынкавіцкай царквы. Сярод прыбудоваў — карчма на 40 месцаў. Пропанаваныя маршруты — Жыровіцкі манастыр, Косаўскі і Ружанска палацы. Ды яшчэ Зэльва і Слонім непадалёк. На сядзібу працуе ўся заходнебеларуская ваколіца.

У краінах з разьвітым агратурызмам цяпер моду набірае «фэрмерскі адпачынак». Ўсё зъяніеца: раней фэрмеры наймалі прымакоў за грошы, а цяпер багатыя немцы ды ангельцы, папра-

АНДРЭЙ ГІАНКЕВІЧ

цаваўшы ўофісах, імкнуща да зямелькі. Працуюць тыдзень-два на фэрмерскіх гаспадарках за ежу і жытло. У спэктры паслуг беларускіх аграсядзібаў такога пакуль няма, але, як сказаў гаспадар адной з іх, «можна зарганізаваць». Інструменты заўжды знойдуцца, абы попыт быў.

У бліжнім замежжы аграадпачынак мае перад беларускім адзіны плюс — больш разьвітая інфраструктура. Разам з лесам ды рэчкай амаль паўсюль ёсьць супэрмаркеты, інтэрнэт-кавярні, добрыя рэстарацыі. Адпачынак у падобнай сядзібе ў Крынках, што на Белаосточчыне, коштуе 150 даляраў на тыдзень.

Кошт пражыванья ў беларускіх аграсядзібах вагаецца ад 6 да 35 у.а. на дзень, у залежнасці ад кшталту сядзібы. Ёсьць катэджы, вясковыя хаты, летнія «спартанскія» пабудовы. Сыпіс усіх сядзібаў можна знайсці на www.holiday.by.

Лекавы адпачынак

Гэта даволі стандартны від адпачынку, попыт на які трymаецца дзякуючы «прафсаозным» пущёўкам. Супрацоўнік дзяржайной установы

плаціць нейкі адсотак ад агульнага кошту ды едзе ў санаторыю-прафіляктарыю падлячыць іэрвы ды заспа-коіць сэрца. Адпачынак для тых, каму за 30. Выбар — некалькі сотняў санаторыяў па ўсёй краіне са стандартным наборам паслуг і рэжымам. Самыя танныя прапановы — пад Менскам (300—400 тыс. руб.), даражай — на беларускіх курортах. Пуцёўка на 12 дзён у санаторыі на Нарачы абыдзеца ў 620 тыс. руб.

Актыўны адпачынак

У Беларусі няма магчымасці заняцца модным цяпер дайвінгам, сафары ці баяльна зьдзейсніць круіз. Затое застаюцца сірадзвечная рыбалка і паляванье. Да іх дапасоўваюцца больш экстремальная пэйнтбол і скакі з парашутам.

Займацца легальна паляваньнем капітусе немалых грошай. Улічваецца ня толькі плата за трафэй (50—300 єўра), але і плата супрацоўнікам, вывоз трафэю. Сыпіс месцаў паляванья і расцэнак можна пабачыць на <http://minsktourist.by/belarus/prise.html>.

Рыбачыць таніней. Дзень

рыбалкі — 15—50 тысяч. Адна з найпапулярнейшых мясцінай — Любанскае вадасховішча, дзе, што праўда, за ўлоў больш за 5 кг трэба плаціць асона.

Сапраўдны бум гэтым летам — на скокі з парашутам. Менскі аэраклуб на Баравой нават увёў папярэдні запіс, бо ахвочых болей, чым парашутаў. Суадносна з попытам падышаюцца і кошты на скокі. Сёлета яны складаюць ад 12 да 17 у.а. за адзін раз.

Модная гэтым летам забава — лясны пэйнтбол. Гульні адбываюцца ў лясах ды закінутых будынках пад Менскам, арганізаторы пазыцыяннуюць забаўку як даступную для ўсіх, і як найвыдатнейшы спосаб вызваліцца ад адмоўных эмоцый. Кошт на дзень — ля 30 тыс. руб. на чалавека. Инфармацію можна знайсці тут: <http://patrioty.info>.

Экскурсійны адпачынак

Гэта для тых, хто хоча набрацца ўражанняў ды лепей спазнаць краіну за сціслы тэрмін. Сярод турыстычных маршрутаў, якія прапаноўваюць беларускія агенці, зредчас адшукаете нешта цікавае. Хоць, як сказаў ў адной з іх, попыт на аглядныя вандроўкі (2—4 дні) пад Менскам падышаецца ўлетку. Шмат якія агенцы ў стандартныя маршруты вымушаны былі па разнарадцы ўлучыць «Лінію Сталіна» (як калісьці Курган Славы). Так што не зьдзіўляйцеся, калі пабачыце такі маршрут: Менск — «Лінія Сталіна» — Mir — Нясьвіж — Палацак. Кошт такіх вандровак сягае 100 даляраў.

Незалежныя арганізаторы вандровак абіраюць не такія зьбітныя маршруты (у некаторых мясцінах да іх турыстычны аўтобус не праіжджае) і кошты выстаўляюць больш дэмакратычныя. Уважлівей праглядайце абвесткі ў «НН»!

Сяргей Будкін

Пра адпачынак на Белаосточчыне чытаіце на сайце <http://www.powiat.hajnowka.pl/ctrpb/zakwaterowani.html>

Сакрэты шашлыка

У чым сакрэт добраға шашлыка? Парады даюць знаўцы.

Андрянік Антаянін, дзе-
яч культуры зь Вільні:

Кухары-аматары даволі інтэнсіўна вядуць пошук падоўнай рэцэнтуры «сапраў-
днага» шашлыка, які дасыць вынік пры любых умовах і
любым надвор’і. Асноўны кірунак гэтых пошукаў у на-
шым рэгіёне чамусыц зася-
роджаны на вынаходніцтве
«чудоўнага» марынаду, які
прынясе вам посыпех і славу

вялікага кулінара-шашлыч-
ніка. Чым толькі ні спрабу-
юць замарынаваць мясо жы-
хары Беларусі! У справу
ідуць віно, воцат, кефір, со-
евы соус, мёд, ківі (!), тамат-
ная паста, самаробная ту-
тэйшая адзыка (чым яна
адрозніваецца ад таго, што
прынята разумець пад гэ-
тым словам на Каўказе —
асобная размова), ну і, ка-
нечне, сапраўдны кароль са-
вецкай кухні — мянэз.
Маю падазрэньне, што зъ-
цягам часу ў гэты сэпіс мо-
гутць трапіць і шафранавая
настойка з ванільлю. Гуляць

дык гуляць!

Але бяда ў тым, што ўсе гэтыя рухі цела пазбаўленыя сэнсу. Праблема тутэй-
шых шашлыкоў не ў мары-
надах, а ў сыравіне. І рыбны
соус тут мала дапаможа.

І сыравіна — гэта зусім не
пра мяса. Бо мяса якраз у
нас добре. А пра паліва. Га-
лоўны нюанс шашлыка ў
тым, што для яго патрэбныя
дровы, якія даюць гарачы і
бяздымны жар. Пароды
дрэваў, якія спрабуюць вы-
карыстоўваць для гэтых
мэтаў у Беларусі (хвойныя,
вольха, бяроза) — мала
прыдатныя.

Лепш за ўсё пад шашлыч-
ны вугаль падыходзяць дровы
з садовых дрэваў (вішня,
груша, яблыня).

Калі няма дроваў указанага
вышэй тыпу, то лепш скла-
рыстацца адмысловым фа-
санавым вугалем, які прада-
ецца на аўтазапраўках і ў
буйных гастрономах.

Ну і пра марынады пару
словав. Мяса само па сабе
мае тонкі смак і водар, таму
прыбываць яго воцатам, мая-

нэзам, соевым соўсам ня
варта. Максымум, што трэба
зрабіць для дасягнення
станоўчага выніку, пра-
саліць мяса за пару гадзін
да абсмажванья. Соль —
самы першы і самы просты
марынад, які сталі выкарыс-
тоўваць у кулінары. І ня
бачу нікага сэнсу сёняня ім
грэбаваць.

Лявон Вольскі, музыка:

Нейкіх адмысловых сак-
рэтаў я ня ведаю, хоць шашлык
у мяне заўсёды ўдаецца.
Кулінарыя — гэта сап-
раўднае маства, дзе трэба
праяўляць фантазію. Тут
вітаеца імправізацыя. Ма-
рынад можна нейкі адмысловы
узык, напрыклад, кетчуп ці мянэз альбо іх
спалучэнне. Нехта замоч-
вае мяса ў кефіры, таксама
няблага выходзіць. Я ж
люблю дадаваць у мяса
трошкі цыбулі, вельмі смачна.
А самае галоўнае — га-
таваць страву зь любою да-
таго, каго збораецца ёй ча-
ставаць.

Уладзімер Цэсьлер, мас-
так:

Калі гатаваць шашлык зь
сывінны, то дадаваць да
мяса акрамя солі анічога ня
трэба — сывініна не набірае
ў сябе розныя дадаткі ды
сама па сабе самадастатко-
вая. Я хіба дадаю ў часе га-
тавання трошкі алею. Такі
шашлык смачны зь сувяз-
зельнінай. Калі гатую шашлык
з курыцы ці бараніны,
то зъмешваю мяса зь пера-
цертай цыбуляй, цытрынай
ды кропам. Смачны курыны
шашлык зь мяса, згатавана-
га з адзыкай.

Вольга Калацкая, пе-
ракладчыца:

Паколькі я не ўжываю
мясных страваў, то галоў-
най разынкай майго шашлыка
ёсць тое, што ён пры-
гатаваны з соевых прадуктаў.
Усё ж астатніе — як у
традыцыйных рэцэптах.

Запісай
Сямён Печанко

PHOTO BY MEDIANET

Карпаты: праз Гавэрлу пешшу

Чарнагора — гэта
вам не Чарнагорыя.
Андрусь і Алены
Клікуновы адпачывалі
ва Украіне.

Чарнагора (ня блытайце з
балканскай Чарнагорыя) —
гэта 20-кіляметровы хрыбет вы-
шынёю калі 2000 м, ад
польска-славацкіх Татраў на за-
ходзе да румынскіх Раднянскіх
Альпаў на ўсходзе. Пачынаецца
ён калі «сталіцы гуцулі», мяс-
тэчка Ясіня ў Закарпацьці, вяр-
шыняю Пэтрас (2022 м), адда-
ленай на 6 км ад найвышэйшае
кропкі Украіны — Гавэрлы (2061
м). На паўднёвым усходзе ад яе,
падзеленая невялікім сёдламі,
цягнецца хвалістая лінія іншых
гораў гэтага масіву, сярод іх Поп
Іван (2026 м) са старадаўнім аў-
стрыйскай абсэрватарыяй.

Хрыбту Чарнагорыя характер-
нае непадабенства ягоных паў-
ночных ды паўднёвых склоў.
Калі паўднёвая стромка сыхо-
дзяць долу ў глыбокія даліны,
званыя тут *паланінамі*, то на паў-
ночным баку амаль ад кожнае
вяршыні адхідзяць папярэчныя
бакавыя хрыбты з лагодным па-
д'ёмам і зяўрастымі бакавымі
съценамі. Адпаведна пад асоб-
нымі вяршынамі на іх паўночным
баку ўтварыліся т.зв. *катлы* —
прыступкападобныя даліны з
паземным дном, ахінутыя з трох
бакоў стромкімі адхонамі —
плячыма — і адчыненыя з чаць-
вертага, дзе нярэдка ўзынікаюць
другія па ліку ніжэйшыя катлы.
Гэтая дзвіосная пабудова га-
лоўнага хрыбта Чарнагоры —
вынік зрухаў лёду падчас дайня-
га Ледавіковага перыяду.

У паход па Чарнагоры пажа-
дана выхадзіць у перыяд з дру-
гое паловы траўня да другой па-
ловы каstryчніка. Варта памя-
таць, што чэрвень — найбольш
дахджысты месяц у гэтым рэгі-
ёне. Да слова, спадарства, ба-
рані вас божа рабіць пад'ёмы
залеву, навальніцу ды туман!

Найвышэйшая кропка Украіны — гары Гавэрла (2061 м).

www.sval.ru

Заплечнікі сабраныя, квіткі да
Івана-Франкоўску набытыя, да-
кумэнты й гроши правераныя,
мана ахайна залімінаваная.
Добрай дарогі! Перад тым як
сесьці ў цягнік, яшчэ раз прыга-
дайце, ці ўзялі вы сярод іншага
намёт, спальнік, поліестэравы
дыванок, рондалі ці кацялок,
сухое паліва, зручны й трывалы
абутак (кеды адкідайце адразу, а
вось турыстычныя красоўкі
кшталту «БелКельмэ», з грубай
падшывай — тое, што трэба),
кецку ці бандану на галаву (і ад
сонца, і ад кляшчоў), штармую-
ку або цырату ад дажджу (з па-
расонам па гарах лазіць — мяс-
цовым авечкам на съмех), шор-
ты, спартовыя штаны (у джынсах
пакарэньне вяршыні не пажа-
данае з гігіенічных прычынаў). У
лекавых запасах прадбачце ёд,
актываваны вугаль, ношпу, асьп-
ірын ды трохі марганцоўкі.

Памятайце, што украінскія па-
межнікі абавязаныя выдаць вам

картку часовае рэгістрацыі, на
адной з паловак якой патрабу-
еца пазначыць месца часовага
перыбываўнія на тэрыторыі
Украіны. Прысыцькі накшталт
«намёт», «лес», «Карпаты» ня
пройдуть. Тому давядзенца вы-
біраць сярод реальная існуючых
турыстычных асяродкаў паблізу
нашага месца прызначэння:

1. Турбаза «Эдэльвайс»,
90630, Закарпатская область,
Рахіўскій район, с. Ясіня,
вул. О. Борканюка, 9; тэл. (03132)
4-22-10.
2. «Гуцулочка», Івано-
Франкіўская область, Ярем-
чанскій район, с. Яблуница; тэл.:
+380 (3434) 36-3-17.

На другой палоўцы рэгістра-
цыінае паперкі памежнікі пас-
тавіць вам штамп з датай. Аба-
вязкова захавайце гэтую цыдул-
ку да вашага выезду з краіны.

Стартавым пунктам нашае
вандроўкі будзе вёска (сёло)
Лазашчына. З вакзалу ў Івана-

Франкоўску туды магчыма пат-
рапіць:

- а) дызэльным цягніком —
кірункам да Рахава (ходзяць
вельмі рэдка);

б) аўтобусамі — кірункам да
Ясіня, Рахава, Цячыва.

Мінулі людны горны курорт
Ярэмча, перавалі праз **Яблы-
ніцу** — і мы ў Закарпацьці.

Адразу ж за мостам праз раку
Лазашчыну, у самым цэнтры
вёскі, просім кіроўцу (*«водій»*
па-ўкраінску) выкінуць нас на
свежае паветра і выдаць з ба-
гажнікаў асабістae «цяжкыя»
згодна з купленымі квіткамі. Ця-
перака арыентуемся на мясцо-
васыці. Удалечыні на поўдні вока
адрознівае дзіве сівяя гары —
Гавэрлу (злева) і **Петрас**
(справа). Вось туды нам і трэба.
Але ж высока як... Спакойна!
Преч сумнівы! Вы іх абавязкова
«эробіце». Яны таго, безумоўна,
вартыя. Толькі стаўчеся да іх
па-людзку, тады і яны да вас
будуть гасцінныя.

Аўтобус паехаў. Мы ж разва-
рочаемся й з дзівьюх дарог на
ростанях збочаем на правую (на
другой прыехалі сюды). У не-
калькіх кроках зь левага боку
бачым краму й кавярню, дзе
магчыма падсілкавацца і набыць
сухі правянят. Тушаніну лепш за-
хапце зь Беларусі — здравей-
шыя будзеце! Калі падарожні-
чаце пры канцы сухога лета ці
ўвесень, надыбайце перад выпа-
равай пару пляшак вады.

Поўнай энэргіі, крочым па
грунтовай дарозе на поўдзень.
Праз 2 км праходзім пад мэта-
лёвым чыгуначным мостам, а
яшчэ праз 500 м упіраемся носам
у шлягбаўм. У лесьнічоўцы, што
побач, ратавальнік і паляскоўш-
чык па сумішчальніцтве мусіць
занатаваць вашыя асабістыя
звесткі, правесыці адпаведны
інструктаж што да паводзінаў у
гарах і спагнаць за кожны дзень
знаходжаньня на ўнутрышляг-
баўмай тэрыторыі Карпацкага
біясфернага запаведніку пэўную
суму грыўняў з кожнага наведн-
іка й яшчэ крыху — за кожны
пастаўлены намёт з разьлікам на
колькасць дзён.

Шыбуем усё далей і далей
уздоўж бурапеннае горнае рэчкі,
аточанае заросльмі пагоркамі,
насустрач даляглядам.

Наступнымі арыентарамі бу-
дзець занядбаны буданчык з се-
рэвадароднай мінеральнай ва-
дзічкай, а яшчэ праз 1,5 км зльве-
ва на ўзгорку — хатка пастухоў,
кальба. Тут магчыма папрасіцца

пераначаваць за съцілую плату (3—5 грыўняў з чалавека), папіць гарачае зёлкавае пітво, пагрэцца ля печкі. Пакладуць вас на звычайніх драўляных лавах, але выбіраць не даводзіца, асабліва калі на дварэ шарая гадзіна.

Непасрэдна пад'ём вартас распачынаець зранку, добра адпачышы і трохі пад'ешы. Дакль плаўшы да турбазы ў 3-х км ад кальбы па згаданай грунтоўцы, пераходзім драўляны мост праз струмень і, ідуучы напрасткі ды аблімаючы недабудаваны шматпавярховік зь яго левага боку, пачынаем рэзка ўспініцца ўгару па лесавознай трактарнай дарозе. Ад часу да часу шлях перакрываюць паваленыя ляіны, ствараючы дадатковыя натуральныя перашкоды. Кілемэтраў праз 5 безулыннага «чорнага шляху» альпінаемся на больш-менш роўнай шырокай съязжыне і нават калі-нікалі сустракаем белсіне-белія гавэрлаўскія турыстычныя значкі. Раптам лес адхінае свае шаты — і вачам на ўзоруны аблокаў адкрываеца вялікі горны луг, на якім улетку пасьвяць жывёлу з навакольных вёсак, — паланіна Грапа. Тут ёсьць месца і для намётав, і для вогнішча (*ватры па-тамтэйшому*). Напіцеся сырадою, пакаштуйце ваду з ручая, падзівіцеся незвычайнім для беларуса альпійскім краявідам, а назаўтра, з умоваю пагоды, вырушайце на паднебесную вяршыню самавітае Гавэрлы.

З Гавэрлы ў пагоду на поўначы ды на ўсходзе магчыма ўбачыць навакольныя роўнінды Каламыі ды Надворнай на ад-

легласці ў больш за 100 км, а на поўдні — усенькі ланцу гір Чарнагоры аж да Румыніі. Павяртаемся тварам туды, адкупі прыйшлі. Перад намі ўзвышаецца магутны **Пэтрас**, а далей на заход, за некалькімі пераваламі, — салодкая мэта, **Квасы**.

Пад намі бачым дзівее съязжыны: адна — па якой прыйшлі, а другая, налева за хрыбет, — наш новы шлях. Трошки спускаемся і абвязкова адпачываем ля крыніцы, якая аж да сярэдзіны чэрвеня мусіць пррабівца праз покрыва сънегу, ствараючы ў ім танюткі тунэль. Дарога весела вядзе ўніз між хмызой ды хвойнікай. Проста на горным сядле ў 3 км ад крыніцы — месца для адпачынку са сталом ды іншымі патрэбнымі для туриста прыбамбасамі. Далей пачынаеца шырокі лясны шлях, *плайпа-гтуцульскі*. З даўніх давён такія гасцініцы злучалі між сабою вёскі й горныя выпасы. Прастуем па ім, агінаем зльева пагорак і выходзім на чарговы *грунь*, перавал па-нашаму. З Гавэрлы ён падаваўся такім блізкім!

Зльева агромністым конусам спускаеца паланіна Скапэска, і нават відаць коміны калыбай ды чутны брэх сабак, але дайсьці да іх — гадзіна з гакам. Таму пройдзем далей па плаі мэтраў з 500 і ў лесе, па правым баку, знайдзем палянку ля ручая. Пераначчаем — болей пачуем!

Каб, крый божа, да вас у на-мёт не зазірнуў уначы мясцовы гаспадар мядзьведзь, падкладзіце ў цяпельца сухі корч большы — хай курыца да ранку. Не на-

чуйце з прадуктамі сярод лесу! Адмыслоўцы рабяць падвесаць іх між дрэвамі на вышыні ня менш за 3 мэтры. Зрэшты, сябры, напужаць драпежнікаў вы можаце і самі, асабліва калі падарожнічаеце з каханым чалавекам. Толькі ж не перастарайцеся! Гэта за-па-вед-нік...

Наступнага ранку нас чакае самы вялікі і самы малюнічы адцинак паходу — па висакагорным карнізе пад Пэтрасам (1500—1600 м) уздоўж адной з найдайжэйшых паланінаў Карпат, **Гарманэскі**. Неўзабаве паслья ранішняга выхаду мы апнаемся на раздарожжы. На-права — **уручча Грэблі**, якое выведзе нас назад у Лазашчыну. Ды нас, зуяцых валацугаў, лёгкі шлях ня вабіць. Нам налева...

На працягу далейшых пяці гадзінаў вы будзеце бесперапынна на назіраць захапляльную пана-раму, якая нічым не саступае тырольскім адпаведнікам у аўстрыйскіх Альпах. Вось тады і зразумееце, чаму гуцулы нават побач з вамі валынкападобна падкрыкаюць, як быццам вы за кіляметар. Дарэчы, міжсобу яны гергечуць на малазразумелай беларусу русінскай мове, а наша роднае слова разумеюць з вялікім цяжкасцямі.

Калі ўся паланінна прыгажосць зьнікне за хрыбецікам, на паўднёвым заходзе трэба будзе знайсці самую вялікую лысую вяршыню — **гару Шэшул**. Пад ёю з нашага боку размешчаны батанічны заказнік **Рагнэска** з некалькімі калыбамі, дзе мы і правядзём апошнююноч нашых авантураў. Крыху не даходзячы

да хатаў, падзівімся на драўляную цэркву без адзінага цвіка. Такіх нацыянальных грэка-каталіцкіх, ці ўніяцкіх, бажніцаў багата і ў Галіччыне, і на Валыні, і ў Закарпацці.

Апошнім рашуцым кідком агінаем па карнізе Шэшул, зльева пакідаем **паланіну Канец** (стомлены турыст прыдумаў :-), праз квасоўскія кашары пнемся ў бок **гары Вясынікі**, жывава пераскокаем у бука-грабавым гаі праз шматлікія горныя раўчукі. У вясынікіскім лесе бяром пра-вую вузейшую съязжыну. Спуск хоць і аптымістычны, але й стромкі. Паслья дажджу не рэ-камэндуецца.

Нарэшце вылятаем на малую-нічныя квяцісты луг з жоўтымі ды чырвонімі макамі, падбелам, съявітанынкам, званочкамі... Што й казаць, сезоны мяняюцца ў Карпатах за кожным грунем. Яшчэ з гадзінку адвольнае хады па сэрпантыне са спазорам на **Квасы** — і мы ля мэты. Па адным пераходзім па хісткім падвясным мосыціку праз бурапен-ную **Чорную Цісу** і бачым сапраўдную асфальтаваную да-рогу.

Направа праз колькі дзясяткай мэтраў пошта, насупраць якой яшчэ адзін мост, які вядзе да студні з жалезістай мінэральнай вадой трохі правей на пагорку ў хмызьняку, зльева ад закінутае хаціны. Вада лячбная, з высокім утрыманьнем соляў. Рэкамэндуеца спажываць у амежаваных колькасцях праз кектэльевую рурку дзеля захаванья зубоў.

Далей па дарозе трапляюца дзівье кавярні. Насупраць аўтобуснага прыпынку — бытая сауковая сталоўка з комплексным абедам, змест якога — вялікая таемніца, ды хамаватай цёткай за прылаўкам. Насупраць вакзалу ўстанова новае генэрэцыі — больш дарагая, але і больш утульная. Раім пакаштаваць тут салянку, *дзеруны* (дранікі а-ля ўкраінас), львоўскія піва ды за-карпацкі каняк.

Паслья бурліва пагулянкі ў шынку не забудзьцесь сесьці а 2-й гадзіне ночы на ціхадоны цягнічок з Рахава да Львова. Апоўдні прыедзеце да места. Перад ад'ездам на радзіму ў вас будзе яшчэ колькі часу прайсціся брукаванымі вулкамі стара-жытнае сталіцы Галіччыны і па-часта відзеца знакамітымі чанахамі ды салам у чакалядзе (гэты «ўкраінскі «Сынікер» падаюць у кавярні «Лялька»).

Далібог, часам становіцца
крыўдна нават за мяントу.
Піша Зыміцер Панкавец.

Большасць амонаўцаў, якія бралі наш намётаў гарадок, — простыя вясковыя малыцы. Гэта тыя, хто ня дужа хацеў вучыцца ў школе, лічачы, што жыцьцёвых посыпехаў можна дасягнуць і іншымі шляхамі. Напрыклад, гартуючы цела на спартзальных трэнажорах. Пасыль школы яны паступалі ў ПТВ ці тэхнікумы праста дзеля таго, каб атрымаць дыплём. Ніхто з іх не зьбіраўся працаўцаў па атрыманай прафесіі. Потым — служба ў войску, пажадана ў мар’інагорскім ці ўручанскім спэцназе. І, як лягчны вынік, — уладкаванье на працу ў міліцыю. Ня ўсім даваўся апошні крок. Конкурс туды паранальнны з конкурсамі ў вядучыя ўніверсітеты. Вось яна — самая прэстыжная прафесія маёй краіны!

Для гэтых хлопцаў міліцыя — адзіны шанец уладкавацца ў жыцьці. Прыгожая форма, блізкасць да ўладоўцаў, павага (страх?) з боку сяброў і знаёмых — гэта нашмат лепш за штодзённую цяжкую працу слесара на заводзе.

У менскім АМОНе ў мяне ёсьць сябар — Міша С. Міша скончыў каледж на год раней за мяне з чырвоным дыплёмам. Пасыль ён разам з аднагрупнікам паступаў у Москву — у выпэйшую школу міліцыі. Сябру пашанцавала, а вось Мішу — не. Адтарабаніў паўтара году ў в/ч 3214, пасыль чаго нікуды ўжо паступаць не схадеў, а пайпоў працаўцаў у АМОН. Вясной 2004 году, калі Міша яшчэ быў у войску, ён падчас «звалнянкі» распавядаў мне, як адцягнуўся, б’ючы агалцелых фанатаў на канцэрце расейскіх «Звеўр». І прадчуваў новае пабоішча на Дзень Волі. Міша не садыст. Гэта, хутчэй, своеасаблівыя комплексы няспрэдзяжанасці жыцьцёвых амбіціяў. Роспач, што мог дасягнуць нашмат большага, а даводзіцца разганяць футбольных заўзятараў.

У Менску ў міліцыі працуе траурадны брат. Ён доўга і весела баіць мне, як затрымліваў аднаго моладзевага актыўіста, а той увесе час супраціўляўся. Кажу, што хлопец гэты зараз пад крымінальнай справай за ўхіленне ад войска. Брат спачувальна паляпшае мяне па плячы і гаворыць, што хутка мы ўсіх вас перасаджаем, і съмяеца. Съмяюся і я, а што рабіць? Спрачацца зь ім бессэнсноўна, а сварыцца ня хочацца. Стаяўленне да апазыцыйнераў і ў яго, і ў Мішу падобнае да таго, як простыя немцы за фашыстамі ставіліся да габрэяў. Жыды/апазы-

Мянты

ЭСЭ

цяянэры, яснае дзела, элемэнты, ад якіх варта пазбаўляцца, але мой знаёмец ці сусед — нармальны чэл. Вось і не адхрышчвающа ад нашага знаёмства пакуль што.

Баімся ня толькі мы, уздельнікі супрападзіту і акцыяў пратэсту. Міліцыя баіцца нашмат болей. Яны, задураныя дзяжурнай тэлевізіяй, страшацца таго, што пасыль прыходу апазыцыі да ўлады апынуцца на вуліцы. Бяз працы, бяз грошай, без пэрспектываў. Яны не разумеюць, што міліцыя будзе патрэбная любой уладзе, бо злачыннасць, на жаль, яшчэ ніхто не адміняў. Але калі яны баяцца, значыць — робяць нешта ня так.

А яшчэ мянты не разумеюць нас — тых, хто задарма (!) мерз колькі сакавіцкіх начэй на Плошчы. Яны самі прыдумляюць, што бачылі ў каго-небудзі дэвіцаў даляраў, але найхутчэй самі не даюць такім фантазіям веры. Упэўнены, што некаторыя амонаўцы пасыль размоваў з «хулиганамі» шмат зразумеюць у нашай штодзённасці.

Алесь Абрамовіч, адседзеўшы на Акцэсціна ў студзені 7 сутак за несанкцыянаваны пікет, съцвярджаў, што міліцыя першая на выбарах прагаласуе супраць Лукашэнкі, што ад стварэння паліцэйскай дзяржавы найперш пакутуюць працаахоўныя органы. Варта ўбачыць на свае очы, колькі ідэалічна каштоўных папер сыплеца на міліцыю — ня менш, чым на настайнікаў. Змучаныя папяровай працай начальнікі штодня прамыўваюць мазгі ніжэйшым у рангах і г.д. На за-

вочным аддзяленні ва ўніверсітэце вучуся зь менскім мянтом, які шчыра прызнаеца, што на сёняшні розум не пайшоў бы ў міліцыю, бо такога прэсу, пузуна, няма болей нідзе. Але ён ня ведае дзе дзеца, таму й застаецца на ранейшым месцы.

Маці, шукаючы мяне пасыль затрымання, абгэлефанавала шмат знаёмых мяントу. Адзін, даведаўшыся, дзе я быў, сказаў, што так і трэба, але адмовіўся дапамагчы. Другі — ляпаў сябе ў грудзі і съцвярджаў, што 90% міліцыянтаў супраць Лукашэнкі. І толькі трэці згадзіўся дапамагчы мяне адшукать.

Я не імкнуўся знайсці ўсе адказы, звязаныя з міліцыяй, гэта праста немагчыма, мне праста хацелася паказаць, што ня ўсе хлопцы ў форме — безабличныя зомбі, і сярод іх шмат прыстойных людзей. Нельга падганяць усіх пад адну мерку — да каго б гэта ні адносілася: мянтоў, актыўістаў нацыянальнага руху, блазнаў і г.д.

Далібог, часам становіцца крыўдна нават за мяントу. На аўтобусным прыпынку «Агрэгаты» ў Барысаве ўжо ня першы год красуецца надпіс: «Мянты — казлы». Сама ж міліцыя старанна змагаеца з графіці кшталту «16» ці «Хочам новага», а вось надпіс на «Агрэгатах» заўважаецца ня хоча. Дакладней, найхутчэй не было каманды, а безъ яе ніхто ня хоча браць ініцыятыву ва ўласныя рукі. Ня хочацца думачы, што хлопцы ў форме салідарныя з напісаным.

Кастрыца

АНДРЭЙ ХАДАНОВІЧ

Чужая мова
лашчыць мне вуха,
нібы пірсінг
на чужым языку.

ЖАНОЧЫ ФУТБОЛ

Нападніца Тацяна
атрымлівае пас,
праходзіць па флянгу,
набліжаецца да брамы
і прабівае —
на жаль, недакладна:
пераляцеўши ўяўную трывану
нябачнага стадіёну,
мяч апускаецца
на водную паверхню
і плыве за плынія
у пошуках лепшай долі...

Сем футаў пад болам, Таня!

ПОСТЫМПРЭСІЯНІЗМ

Дзіцянё
спрабую забрацца на бабуліну печ —
і рукі па самыя плечы
патанаюць у чорным моры
семак,
якое бабуля спрабуе высушыць.

Таго часу
семкі сохлі надзіва хутка,
а сяброўкі
не саромеліся іх лузгаць
пры мне,
і шалупінне проста
вісела ў іх на вуснах,
зусім не забіваючи
жаданьня цалавацца.

І я здымаў яго —
асьцярожна, як сапёр,
бо першы дотык
запраста мог быць апошнім,
а так хацелася працягнуць
пагатоў на печы
высыхалі новыя семкі.

З таго часу
я знаюся на сланечніках
ня горш ад Ван Гога,
а на гарбузах
нашмат лепш за яго.

Гарачая пяцёрка бэрлінскіх навінаў

ГАРАЧАЯ ПЯЦЁРКА
БЭРЛІНСКІХ НАВІНАЎ

Акно з выглядам
на птушынья галасы —
спэцыяльна для съялых
і аматараў падазроных мэтафар.

Нямецкі паэт
з амерыканскім прозвішчам
цігтue Мандэльштама,
а ты працягваеш —
ужо ў іншым месцы
і таварыстве.

Помнік футбольнаму мячу,
як гол у Брандэнбурскую браму,
побач з разбураным Бэрлінскім мурам
выглядае, нібы напамін:
гэтыя футбалісты
прабіваюць любую съценку.

Старэнкі будаўнік
у касцы й спэзвопратцы
папярэджвае,
што далей небясьпечна,
бо на галаву ў любы момант
можа плюхнуцца
чарговая зьліва.

І сонца пырскае пад нагамі,
і маленькія вясёлкі

люструюцца ў лужынах
і на другім паверсе
аўтобусных шыбаў,
і ты захлываесь
водарами навальніцы
і не пасыпваеш сушыць
парасона й шкарпетак,
і мапы бэрлінскага метро,
што вывозіць цябе на паверхню
якраз пасярэдзіне гэтага радка.

ВЭЛЯГОНКА
ПРАТЭСТУ

Паліцэйскія мігалкі
даюць першы залп у вочы,
а далей
кароткімі чэргамі
бліскаюць сыпіцы ровараў.

У горадзе вэлягонка пратэсту.

Тысячы колаў.
Джэм-сэйшн кляксонаў.
Заплечнікі танчаць у такт.

Хто сядзіць у сядле,
хто, лежачы,
рушыць нагамі наперад.
(Так, мабыць, выгодней.)
Хто з прычэпам —
вэлякальскай
для пратэстуючых немаўлят.

Дык супраць чаго?..
Не даюць адказу.

Апошні ровар.
Кантрольны сонечны блік
на сыпіцах.

Але ты адчуваеш
дзіўную салідарнасць,
нібы нарадзіўся
у вэляпрычэпе,
а потым падрос,
перасеў на ровар,
адкінуў трэцяе кола,
адчукіў між нагамі раму,
наладзіў кляксон ва ўнісон —
і ўплёўся ў хвост каравану,
й пляцесься ў гэтым хвасце,
і некалі выб'есься ў лідэры,
так і не зразумеўши,
супраць чаго пратэстуеш.

Вусень меў шаснаццаць ног
Перасоўваўся, як мог.
«Туп—туп—туп!» — лічыў ён крокі,
Каб не пераблытаць ногі.

Вырашыў пайсьці ў паход
На суседні ён гарод.
Але ж толькі вось турбота:
Трэба восем параў ботаў!

А яшчэ, гаротны лёс,
Трэба мець шкарпэтац воз!

Не пашкодзілі б, дарэчы,
Тры заплечнікі за плечы!

Пазабыўся ён на боты,
Хваляваныні ды згрызоты:

«Не пайду я у паход.
Лепей палячу ў палёт!»

Мужчынскія гульні

«Сняданак на Плютоне»
(Breakfast on Pluto)

Ірляндзія—Вялікая Брытанія, 2005,
каляровы, 135 хв.

Жанр: кінакамэдыя.

Адзнака: 7 (з 10).

Ірляндзкаму съятару (Лаям Нісан) падкідаюць дзіця. Хлопчык вырас у прыёмнай сям'і, нафарбаваў вусны, начапу дзяўчыня апранаҳі — і рушыў у Лёндан шукаць біяллягічную маці. Лёндан 70-х сустру трансвестыта ангельска-ірляндзкім бойкамі, выбухамі й злымя маньякамі...

Ірляндзкі рэжысэр Ніл Джордан — віртуозны майстар грэтэску. То ў цэнтры ўвагі нестандартная сям'я крыласмокай («Інтэрвію з вампірам»), то каханье да трансэксуала падрывае падпольную барацьбу («Абуразальная гульня»).

Сур'ёзныя мужчынскія гульні — вайна, трэр, паліцыйныя акцыі — эфектна трансвестыца ў «Сняданку» ня столькі самім

героем (геніяльная гульня Кіліана Мэрфі), колкі ўсёй глямурнай эстэтыкай 70-х. Малімонтыя фарбогчыкі й карункі, ружовае й стракатае, пачуццёвыя песьелькі пра каханыне (саўндтрэк — фішка фільму).

Легкадумнае апавяданье видуць ігрушкі малінаўкі (!), тэлевізійныя прыгажуні — і сам герой, які дзяўчым почыркам выводзіць чарговую старонку сваіх прыгодаў. Гэтыя прыгоды зламалі б і Шварценгера, але Патрык съмела філіltre на расстрэле (адна з самых съмешных сцэн у карціны), даводзіць турэмгчыкаў да шаленства і неўтрапізуе маньяка таннымі духамі.

Ён хацеў знайсці маці — а сустрэў бацьку, які прыпёрся на піп-шоў і спавядаўся «Патрыцыі» ў сваіх грахах. Сцэнка паўтарае знакаміты эпізод зь фільму «Патрыж—Тэхас» Вэндэрса, але расквечаная іранічнымі танамі. Зь ня меншай іроніяй — і з большым надрывам — паўторыць Джордан і сцэны гіпнозу (арыгінал — «Ночы Кабіры»), дзе лямант па згубленай маці выбухнє рогатам съгтае публікі.

Але самыя страшныя зьдзекі патонуць у блакітных вачох, а сур'ёзнасць спасуе пе-

рад гульней.

Кіліян Мэрфі («Дыскасьвінны», «Начны рэйс») дманструе ігру экстраклісы. Яго папярэдній герой быў маньякам і апантантнымі закаханымі. Патрык-Кітэн — бязвінная істота ня з гэтага съяту, чаго для падрыву сур'ёзнасці паспалітае публікі дастатковая. Мэрфі намінаваўся на «Залаты глобус» за найлепшую мужчынскую ролю ў камэдыі. **Сіансы ў кінатэатры «Перамога» штодзень да 11 чэрвеня а 18.40 і 21.10.**

Андрэй Расінскі

КІНО НА DVD

MASTER RECORDS

Кальмар і кіт

Драма, ЗША, 2005, рэж. Ноа Баўмбах. У ролях: Джэф Дэніелз, Лора Ліні, Джэс Эйзенберг.

Бруклінская сям'я разрываецца ад здрадаў і рэўнасці...

Тры намінацыі на «Залаты глобус» за лепшы фільм, лепшую акторку і лепшага актора.

Менск, Кісялёва 12, т.: 643-21-08

ВАРТА ПАГЛЯДЗЕЦЬ

Субота, 10 чэрвень

НТВ, 13.00

«Джуманджы».

ЗША, 1995, рэж. Джо Джонстан.

Фантастыка для сямейнага прагляду.

Дзеці знаходзяць таямнічую гульню, якая насылае на гульцоў вялізных павукоў, паляўнічых і камароў. Але гульню нельга спыніць, пакуль ня дойдзеш да канца...

У ролях: Робін Ўільямз, Бібі Ньюорт.

БТ, 11.45

«Маэм рэчы».

Беларусь, 2006, аўтар і вядоўца Але́сь Матафонав.

Тэма чаргавае перадачы — грэблі.

«Лад», 23.15

«Гіностра».

Італія—Францыя—ЗША, 2002, рэж. Мануэль Прадаль.

Крымінальная драма.

Агент ФБР прыяжджае на Сыцылію расысыследаваць забойства абвесыніка, які стаў ахвяраю мафіі. Але маленькі

хлопчык, які застаўся ў жывых, не съпяшаецца дапамагаць съледчаму...

Ролі ў нетаропкай драме граюць: Гарві Кейтэль («Шалёныя сабакі»), Азія Арджэнта («Сындром Стэндэля»).

БТ, 23.55

«Заплямленая рэпутацыя».

ЗША—Нямеччына—Францыя, 2003, рэж. Робэрт Бэнтан.

Псыхалягічная драма паводле аднайменнага раману Філіпа Рота.

Прафэсара Колемана Сілка вінавацяць у стoenым расізме. Але сапраўдная тайна профэсара куды інтрыгуйнейшая...

Халаднаватая драма пра этнічныя комплексы й канфармізм.

Ролі выконваюць: Энтані Гопкінз («Маўчаныне ягнят»), Ніколь Кідман («Муллен Руж»).

Нядзеля, 11 чэрвень

«Лад», 13.25

«Увага — чарапаха!»

Расея (СССР), 1970, рэж.

Ралан Быкаў.

Дзіцячая кінакамэдыя.

Перашаклясьнік Вова трапіў у шпіталь. А ягоная выхаванка, чарапаха Ракета, сталася ахвяраю эксперыментам цікаўных сяброў героя. Ці пасыпее Вова выратаваць чарапаху, пакуль на яе не наехаў танк?

Рэжысэр карціны — выбітны знаўца дзіцячай псыхалёгіі Ралан Быкаў («Айбаліт-66», «Пудзіла»).

Карціна абсалютна не сасцярэла — і будзе карысная й дарослым.

БТ, 19.10

«Неба. Самалёт.

Дзяўчына».

Расея, 2002, рэж. Вера Старожава.

Мэлядрама.

Паўтор аднайменнай карціны з Тацянай Даронінай. Толькі ў гэтай служцы герайню грае Рэната Літвінаў — і яна ж склала для фільму сцэнар.

Ён — у камандзіроўках. Яна — у палётах. Але яны сустрэліся — каб разлучацца ў съходзіцца зноў.

СТВ, 20.25

«Адмыкніце, паліцыя!».

Францыя, 1984, рэж. Клод Зыдзі.

Прадажны паліцэйскі вучыць махлярствам маладога напарніка. Але той хутка пераўзідзе свайго настаўніка... Пасыяховая камэдыя Клода Зыдзі («Ён пачынае злавацца»), што выклікала працягі. Ролі выконваюць: Філіп Нуарэ («Вялікая жратва»), Г'еры Лерміт.

«Лад» 22.45

«Фара».

Казахстан—Расея, 1998, рэж. Абай Карпыкаў.

Крымінальная мэлядрама.

Пасталелы Фара дасюль піша лісты героям свайго дзяцінства — Анжэле Дэвіс і іншым пэрсанажам камуністычнага супраціву. І толькі недарэка Фара ведае код сакрэтнага рахунку. Мафія вырашае падмануць Фару.

Абай Карпыкаў — рэжысэр «новай казаскай хвалі».

Ролі выконваюць: Фархад Абдраімаў, Крысыніа Арбакайтэ.

Андрэй Расінскі

ТЭАТАР

Опэра

12 (пн), 13 (аўт) — «Джані Скікі»,
«Рыта, альбо Пірацкі трохкунтнік».

Купалаўскі тэатар

9 (пт) — «Кім».

10 (сб) — «Чорная панна Нясьві-
жку».

11 (ндз) — «Памінальная малітва».

12 (нн) — «Таполевая завея».

14 (ср) — «Парфён і Аляксанд-
ра».

15 (чц) — «Паўлінка».

16 (пт) — «С.В.».

17 (сб) — «Вечар».

18 (ндз) — «Дзіўная місіс
Сэвідж».

Малая сцэна

12 (пн), 14 (ср) — «Дзіке палі-
ваныне карала Стака».

18 (ндз) — «Востраў Сахалін».

ІМПРЭЗЫ

Легенда зь пяску

9 чэрвень а 18-й гадзіне ў сядзібе
БНФ (Варвашэні, 8) — адкрыцьцё
фотавэрнісажу комплекснага пра-
екту Геніка Лойкі «Легенды зь
пяску».

Biblioteka bialoruska

Польскі інстытут у Менску і Кале-
гію Усходніяя Эўропы (Уроцлаў)
запрашоць на вечарыну польскай
і беларускай пазэці й прозы. Прэ-
зентацыя кнігі выбраных твораў
Канстантыя Ільдэфанса Галчын-
скага «Сёмае неба» з удзелам пе-
ракладчыкаў Леаніда Дранька-
Майскага, Лявона Баршчэускага,
Марыкі Мартысевіч, Андрэя Ха-
дановіча ды інш.

Презентацыя новай сэрыі «Bib-
lioteka bialoruska», у якой выйшли

18 чэрвень

19.00

Народны альбом

У Палацы мастацтваў (Казлова, 3) — канцэрт су-
польнага праекту беларускіх музыкаў на слова

Міхала Анемпадыстава з удзелам Лявона Вольска-
га, Касі Камоцкай, Зымітра Вайцюшкевіча й Аляк-

сандра Памідорава. Цана квіткоў — 20 000 руб.

Замова квіткоў: 608-95-86, 678-18-99, 506-
24-05, 560-92-94. Колькасць месцаў аблежа-
ваная.

кнігі Васіля Быковай І Рыгора Ба-
радуліна «Калі рукаўца душы» і
Уладзімера Арлова «Каханак яе
вялікасці» ў польскім перакладзе,
а таксама дэльвохмоўная кніга Ан-
дрэя Хадановіча «Калядны рэп
/ Swieta Nowego Rocku». Мярку-
еца ўдзел Яна Анджэя Дам-
бровскага, Цэзарыя Карпінскага,
Ірыны Міхайлёнкі Быковай, Ры-
гора Барадуліна, Уладзімера Ар-
лова І Андрэя Хадановіча.
Вас чакае спараднае съвята кнігі!
Пачатак а 18.00.

Адрес: вул.К.Маркса, 31, філфак,

актавая залія. Уваход вольны.

Балахонаў у Менску

16 чэрвень ў малой залі Дому
літаратора адбудзеца прэзента-
цыя кнігі С.Балахонава «Ім'я гру-
ши». Вядоўцы Irap Babko / Ва-
лянцін Акудовіч.

У праграме:

- выступ, чытаньні і съпевы Сяргея Балахонава,
- съпевы Андрэя Мельнікава,
- тэатральная сцэнка «Палескія
мядзьведзікі»,
- жывая дыскусія з удзелам
I.Babkova, B.Aкудовіча, A.Kась-

циушкі, Ю.Крупенікі, В.Булгакава,
Г.Кісльцынай, А.Скурка і іншых
пачесных суайчыннікі. Пачатак
а 18-й. Уваход вольны.

КАНЦЭРТ

Басовішча-2006

9 чэрвень ў парку *Dreamland*
(вул.Арлоўская, 80) а 17-й га-
дзіне пачнецца адборачны тур-
«Басовішча-2006». Квіткі: да-
рослы — 13000; студэнцкі,
школьны — 12000; групавы (гру-
па ад 10-ці чалавек) — 9000.

НАШЫ ШАШКІ

Перамог нафтаздабытчык

Сёлета першынство краіны па шашках-64
сабрала досьцьмо юноны склад, дарма што да
Палацу шахмат і шашак «не даехалі» чэмпі-
ёны Гарадзеншчыны і Менскай вобласці.
Плянавалася, што ўдзел у гульнях возмуць
дванаццаць чалавек, аднак 21—29 траўня за
дошкі селі толькі дзясяцьера. Зы іх — два
гросмайстры, пяць майстроў рознага рангу,
тры кандыдаты ў майстры.

Напачатку наперад вырваўся Iгар Міхаль-
чанка — віцэ-чэмпіён плянэты сярод юніё-
раў. Але на сярэднім турніру маладога мэт-
ра дагналі і перагналі больш дасьведчаныя,
тэарэтична падрыхтаваныя Яўген Кандра-
чэнка, Андрэй Валюк і Аркадзь Плакхін.
«Міхальчанка — не баец, — ацаніў ягоны
выступ галоўны судзьдзя Віталь Варушыла.
— Ён рабіў зашмат кароткіх нічый».

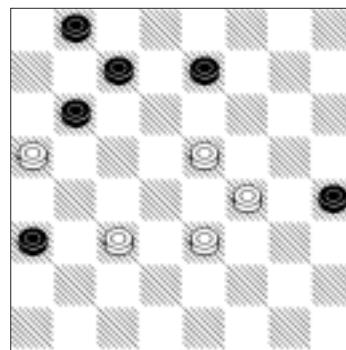
У шашках, асабліва ў «рускай» вэрсіі, ад-
носна лёгкага захаваць адрыў на фінішы. На-
званая тройка апанавала п'едэстал. 27-гадо-
вы нафтаздабытчык з Гомелю Яўген Кандра-
чэнка ня толькі захаваў чэмпіёнскі тытул, але
і перавыкану норму міжнароднага майстра.

З кандыдатаў найлепш выступіў жыхар
Пастаўаў Іван Троцкі — 8-е месца. А на ра-
дзіме, у час папулярнага «швайцарскага»
турніру «Пастаўская вясна-2006», сп.Іван
на роўных канкураваў з Я.Кандрачэнкам і
А.Плакхіным...

«Чэмпінат Беларусі лёгкім не назавеш.
Шашысты — людзі са сваімі амбіцыямі, по-
глядамі на жыццё», — сказаў Варушыла
карэспандэнту «НН». Ад падрабязнасцяў
арбітар устрymаўся.

Як бы вы згулялі

I.Гайдукевіч — Я.Кандрачэнка. Паставы,
2006. Ход чорных.

БАРДУН НЕПАМОРТ.
ef6 5. dg5 b3. Y hopepix nepeasara, Acctatko-
Afkaz: 1... cd6! 2. ac7 hg3 3. fh2 db4. cd8

Чэмпіянат съвету па футболе

9 чэрвень

I канал.

18.30. Футбол. Чэмпіянат съвету — 2006.
«Дзень за днём».

Перад пачаткам старту.

18.55. Нямеччына—Коста-Рыка.

Жывая трансъляцыя.

21.55. Польшча—Эквадор.

Жывая трансъляцыя.

10 чэрвень

I канал.

15.35. Футбол. Чэмпіянат съвету — 2006.
«Дзень за днём».

15.55. Ангельшчына—Парагвай.

Жывая трансъляцыя.

21.55. Аргентына—Кот д'Івуар.

Жывая трансъляцыя.

ЛАД

18.55. Трынідад і Табага — Швэція.
Жывая трансъляцыя.

11 чэрвень

I канал

15.30. Футбол. Чэмпіянат съвету — 2006.
«Дзень за днём».

15.55. Сэрбія і Чарнагорыя — Нідэрлянды.

Жывая трансъляцыя.

21.55. Ангола—Партугалія.

Жывая трансъляцыя.

ЛАД

18.55. Мэксика — Іран.
Жывая трансъляцыя.

Расклад гульняў

Група А

9 чэрвень, пятніца.

Нямеччына—Коста-Рыка.

Польшча—Эквадор.

14 чэрвень, серада.

Нямеччына—Польшча.

15 чэрвень, чацвер.

Эквадор—Коста-Рыка.

20 чэрвень, аўторак.

Эквадор—Нямеччына.

Коста-Рыка—Польшча.

Група В

10 чэрвень, субота.

Ангельшчына—Парагвай.

Трынідад і Табага — Швэція.

15 чэрвень, чацвер.

Ангельшчына — Трынідад і Табага.

Швэція—Парагвай.

20 чэрвень, аўторак.

Швэція—Ангельшчына.

Парагвай — Трынідад і Табага.

Група С

10 чэрвень, субота.

Аргентына — Кот д'Івуар.

11 чэрвень, нядзеля.

Сэрбія і Чарнагорыя — Нідэрлянды.

16 чэрвень, пятніца.

Аргентына — Сэрбія і Чарнагорыя.

Нідэрлянды — Кот д'Івуар.

21 чэрвень, серада.

Нідэрлянды—Аргентына.

Кот д'Івуар — Сэрбія і Чарнагорыя.

Група D

11 чэрвень, нядзеля.

Мэксика—Іран.

Ангола—Партугалія.

16 чэрвень, пятніца.

Мэксика—Ангола.

17 чэрвень, суббота.

Партугалія—Іран.

21 чэрвень, серада.

Партугалія—Мэксика.

Іран—Ангола.

Група E

12 чэрвень, панядзелак.

ЗША—Чэхія.

Італія—Гана.

17 чэрвень, субота.

Чэхія—Гана.

Італія—ЗША.

22 чэрвень, чацвер.

Чэхія—Італія.

Гана—ЗША.

Група F

12 чэрвень, панядзелак.

Аўстралія—Японія.

13 чэрвень, аўторак.

Бразылія—Харватыя.

18 чэрвень, нядзеля.

Японія—Харватыя.

Бразылія—Аўстралія.

22 чэрвень, чацвер.

Японія—Бразылія.

Харватыя—Аўстралія.

Група G

13 чэрвень, аўторак.

Карэя—Тога.

Францыя—Швайцарыя.

18 чэрвень, нядзеля.

Францыя—Карэя.

19 чэрвень, панядзелак.

Тога—Швайцарыя.

23 чэрвень, пятніца.

Тога—Францыя.

Швайцарыя—Карэя.

Група H

14 чэрвень, серада.

Гішпанія—Украіна.

Туніс — Саудаўская Арабія.

19 чэрвень, панядзелак.

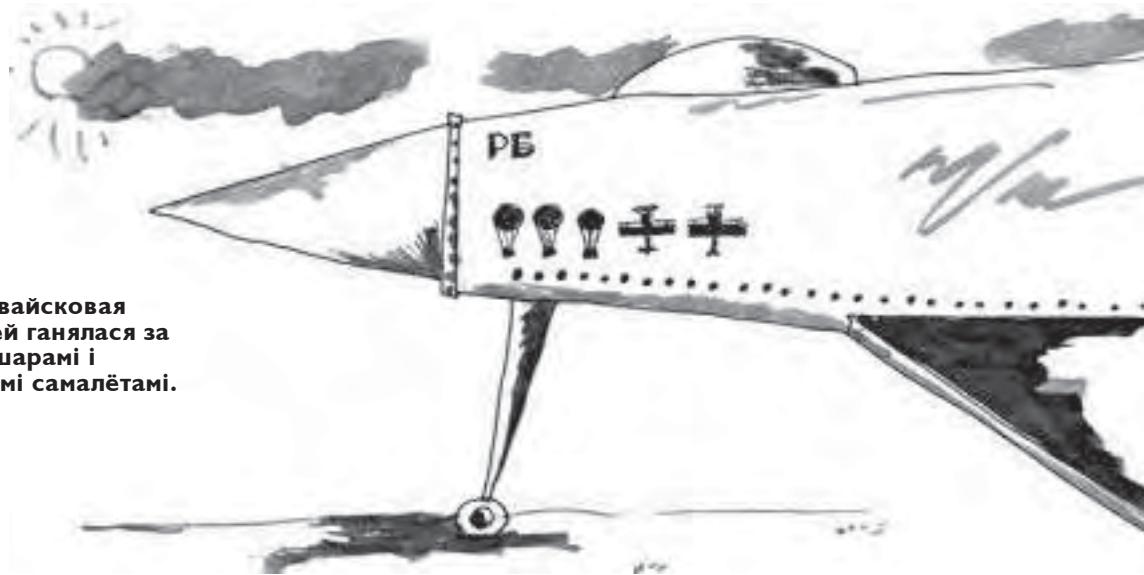
Саудаўская Арабія — Украіна.

Гішпанія—Туніс.

23 чэрвень, пятніца.

Саудаўская Арабія — Гішпанія.

Украіна—Туніс.

...беларуская вайсковая
авіяцыя і далей ганялася за
паветранымі шарамі і
лёгкаматорнымі самалётамі.

...бальшавікі ведалі,
што нашчадкам іх справы
будзе Лукашэнка.

...пасланцаў Беларусі на
перамовы з «Газпромам» абіралі
паводле конкурсу.

— Кандыдат, слухайце і паўтарайце за
мной: 200 даляраў за тысячу
кубамэтраў газу.

— 52 даляры за тысячу кубамэтраў!

— Выдатна!

У НУМАРЫ

**У фарватэры
расейскай
палітыкі**

З 17 чэрвеня
пачынаюцца
беларуска-расейскія
вучэнныі «Шчыт
Саюзу — 2006».
Старонка 9.

Валер Булгакаў

«Беларусь застанеца
незалежнай, а
Лукашэнка не дакіруе
да свайго канца».
Галоўны рэдактар
«АРЧНЕ» адказвае на
пытаўні. **Старонка 6.**

**Аварыя з удзелам
машыны з картэжу
прэзыдэнта**

ДАІ не дае пра яе
інфармацыі.
Старонка 10.

**Гарачая пяцёрка
бэрлінскіх навінаў**

Новыя вершы Андрэя
Хадановіча.
Старонка 41.

Плястыляндыя

«Газэтка дзеткам» з
жыцця вусеняў.
Старонка 42.

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМИ

Менск. Гласныя—дэмакраты маніца ў скочыці падняць у гарадзкой думе справу аб тое, чаму ў Вільні за расклейку афішак і т.п. горад мае даходу ў год каля 7000 руб., а ў Менску — усяго толькі 660 руб? Гэтай справай дагэтуль ніхто з «кайцоў» гораду не цікавіўся, а каб жа за ёе добраў зязца, то і ў Менску перапала б якіх пара тысяч руб. на карысць гораду.

«Наша Ніва». 1911. № 20—21.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ**ВАНДРОЎКА**

Зыміцер Касцяпяровіч запрашае ў вандроўку 11 чэрвеня 2006 г. па маршруце: Косава — Ружаны — Лыскава — Пружаны — Шарашова — Лінова — Бяроза.

25 чэрвеня 2006 г.: Бальмонты — Слабодка — Друя — Браслаў — гара Маяк і Браслаўскія азёры —

Дрысывяты — Мяжаны — Опса — Відзы. Т.: 292-54-58, 622-57-20, 509-12-16

КВАТЭРА

Здам 2-^й пакаёвую кватэру на доўгі тэрмін. Прывязнасць да Беларусі — перадумова, беларускамоўнасць — вігаецца. Т.: 757-94-07. Вадзім

Спачуваем цудоўнай выкладчыцы беларускай мовы спадарыні В. Сіўковіч у сувязі са съмерцю сывакрові. Хай выпрабаваны лесу хутчэй мінаюць, а нашы любоў і павага да Вас нязменныя.
Спадарыня Валянціна, трymайцесь!
Сябры ліцэю.

У лета з «Нашай Нівой»

АНДРЭЙ ТИНАКЕВІЧ

**Каб рэгулярна
атрымліваць
«Нашу Ніву»,**

проста паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас. Адначасова Рэдакцыя звяртаецца з просьбай ахвяраваць на выданье. Дэталі — **старонка 11.**

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991
галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
З. Вольскі (1906), А. Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А. Лукевіч,
У. Знамяроўскі (1920), С. Дубавец (1991—2000).
сакратарка рэдакцыі Настя Бакшанская
галоўны рэдактар Андрэй Даўніко
фотарэдактар Ацяр Плява
нам.галоўнага рэдактара Андрэй Скурко
мастакі рэдактара Сяргей Харэўскі
выдавец і заснавальнік Місціловы фонд выданья
газеты «Наша ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:
220050, Менск, а/c 537
Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.
E-mail: nn@promedia.by
On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос фарматам А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф. Скарбыны, 79. Рэдакцыя не насе адказнасці за зъвест рэкламных абвестак. Кошт свабодны. Пасыяндчаныя аб регистрацыі пэрыядычнага выдання №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інформацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыйдичны адрес: г. Менск, вул. Калектарная, 20а, п. 112. Р/р 30152/20000/12 у МГД ААТ «Белінвестбанка», Менск, код 764. Наклад 2521. Газета выдаецца 48 разоў на год. Нумар падпісаны ў друк 23.00 07.06.2006. Замова № 3116. Рэдакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20а/112